

ROMÂNIA
CONSILIUL DE MONITORIZARE A IMPLEMENTĂRII CONVENȚIEI PRIVIND
DREPTURILE PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI
Autoritate autonomă sub control Parlamentar

Str. Nerva Traian nr. 3, sector 3, București; tel. +40 21 371 27 66; fax +40 21 371 27 58;
e-mail: secretariat@consiliuldemonitorizare.ro; web: www.consiliuldemonitorizare.ro

RAPORT

de activitate pentru anul 2023

BUCUREȘTI

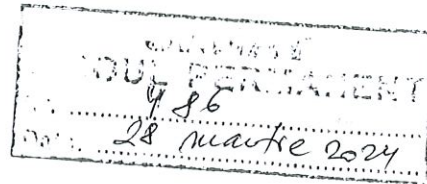
2024

ROMÂNIA
CONSILIUL DE MONITORIZARE A IMPLEMENTĂRII CONVENȚIEI PRIVIND
DREPTURILE PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI
Autoritate autonomă sub control Parlamentar

Str. Nerva Traian nr. 3, sector 3, București; tel. +40 21 371 27 66; fax +40 21 371 27 58;
e-mail: secretariat@consiliuldemonitorizare.ro; web: www.consiliuldemonitorizare.ro

NR. 793 / 27.03.2024

CĂTRE

Biroul Permanent al Senatului
Parlamentul României

În conformitate cu prevederile art. 14 alin. (8) din Legea nr. 8/2016 privind înființarea mecanismelor prevăzute de Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități, cu modificările și completările ulterioare, vă înaintăm alăturat **Raportul de activitate pe anul 2023**, cu rugămintea de a fi avizat în ședința Comisiei pentru drepturile omului, egalitate de șanse, culte și minorități și aprobat de plenul Senatului.

Va rog să primiți asigurarea înaltei mele considerații.

PREȘEDINTE

Emanuel-Gabriel BOTNARIU

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE.....	4
<u>CAPITOLUL I. OBIECTIVELE ȘI PRIORITĂȚILE CONSILIULUI</u>	6
SECȚIUNEA 1 SCOPUL ȘI ATRIBUȚIILE INSTITUȚIEI.....	6
SECȚIUNEA 2 OBIECTIVELE INSTITUȚIEI	8
SECȚIUNEA A 3-A PRIORITĂȚI PENTRU PERIOADA DE RAPORTARE	10
<u>CAPITOLUL II - ACTIVITATEA DE MONITORIZARE</u>	21
SECȚIUNEA 1 VIZITELE DE MONITORIZARE	21
1.1. VIZITE DE MONITORIZARE ÎN URMA PETIȚIILOR PRIMITE ȘI AUTOSESIZĂRIILOR CONSILIULUI DE MONITORIZARE	28
1.2. SITUAȚIA RESPECTĂRII DREPTURILOR	38
SECȚIUNEA 2 MONITORIZARE DE LA DISTANȚĂ.....	67
2.1. SITUAȚIA DECESELOR	67
2.2. COLECTAREA DE DATE ADMINISTRATIVE PRIVIND SITUAȚIA PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI DIN INSTITUȚIILE SUPUSE MONITORIZĂRII	71
<u>CAPITOLUL III. RESURSE UMANE, MATERIALE, BUGETARE ȘI ACHIZIȚII PUBLICE..</u>	75
SECȚIUNEA 1 RESURSE UMANE	75
SECȚIUNEA A 2-A RESURSE MATERIALE ȘI BUGETARE	80
SECȚIUNEA A 3-A ACHIZIȚII PUBLICE	85
<u>CAPITOLUL IV COMPARTIMENTUL JURIDIC</u>	92
<u>CAPITOLUL V PROPUNERI ȘI CONCLUZII</u>	95

ANEXA 1 - Raport implementare Legea 544/2001 privind liberul acces la informațiile de
interes public în anul 2023

CUVÂNT ÎNAINTE

Și în anul 2023 Consiliul de monitorizare, în calitate de mecanism de monitorizare a respectării drepturilor persoanelor cu dizabilități a încurajat și a atras atenția, prin toate mijloacele și cu fiecare ocazie, asupra nevoii de educare și dezvoltare a deprinderilor independente a persoanelor cu dizabilități din instituții.

Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CDPD) marchează o transformare de paradigmă a modului în care este înțeleasă dizabilitatea, persoanele cu dizabilități și obligațiile pe care societatea le are față de acestea.

De-a lungul istoriei umanității, dizabilitatea a fost înțeleasă ca o problemă individuală - fie ca un blestem divin, o anomalie a naturii, o neșansă sau ceva regretabil, o deficiență care poate fi sau nu remediată, iar persoanele cu dizabilități au fost excluse din comunitate sau tratate cu milă, îngrijire și tratamente medicale în adăposturi, mânăstiri, spitale sau centre rezidențiale. Din perspectiva Convenției, persoanele cu dizabilități nu trebuie să fie tratate ca obiecte ale compasiunii, carității, protecției și îngrijirii, ci ca subiecți care au aceleași drepturi ale omului în egală măsură ca oricine altcineva. Astfel, Convenția marchează o trecere de la o înțelegere a dizabilității ca o problemă a persoanei, la una bazată pe drepturile omului: toate persoanele cu dizabilități au aceleași drepturi ca orice altă persoană, exercitarea acestor drepturi necesitând modificări legislative, elaborare și implementare de noi politici și acțiuni de conștientizare.

Ca stat parte la CDPD, România și-a asumat obligația de a lua toate măsurile pentru a se asigura că persoanele cu dizabilități își pot exercita dreptul la viață independentă și includere în comunitate potrivit prevederilor Convenției, acestea își pot alege locul de reședință și persoanele cu care vor să locuiască și că au acces la servicii de sprijin în comunitate, cât și la serviciile destinate populației generale. Până la îndeplinirea acestei obligații, situația persoanelor cu dizabilități din instituții trebuie în continuare monitorizată independent pentru a identifica, preveni și remedia încălcări ale drepturilor.

Din decembrie 2022, România are o Strategie națională privind prevenirea instituționalizării persoanelor adulte cu dizabilități și accelerarea procesului de dezinstituționalizare, pentru perioada 2022-2030, precum și Legea 7/2023 privind susținerea procesului de dezinstituționalizare a persoanelor adulte cu dizabilități și aplicarea unor măsuri de accelerare a acestuia și de prevenire a instituționalizării, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative. Acest cadru legal recunoaște dreptul tuturor persoanelor cu dizabilități de a trăi o viață independentă în comunitate, participând în mod egal în cadrul acesteia ca oricare altă persoană și detaliază atât direcțiile de acțiune necesare, cât și măsurile asumate pentru a face posibilă exercitarea acestui drept recunoscut de CDPD.

În acest context, intensificarea monitorizării instituțiilor care găzduiesc persoane cu dizabilități este cu atât mai importantă, deoarece procesul de tranziție la viața în comunitate impune transferul treptat al personalului din instituții în noile servicii sau limitarea investițiilor în instituțiile curente. Aceste măsuri pot conduce la înrăutățirea condițiilor de viață și a calității serviciilor furnizate în instituții în general.

Intensificarea monitorizării are și rolul de a identifica modul în care exercitarea drepturilor persoanelor cu dizabilități este asigurată pe parcursul acestui proces. Persoanele cu dizabilități trebuie să fie implicate efectiv în deciziile care le privesc în mod direct privind localizarea domiciliului din comunitate, persoanele cu care vor locui, locurilor de muncă, serviciile pe care le vor accesa, etc., decizii care le vor asigura o participare deplină și nemijlocită la viața comunității.

CAPITOLUL I. OBIECTIVELE ȘI PRIORITĂȚILE CONSILIULUI

Secțiunea 1 Scopul și atribuțiile instituției

Consiliul de monitorizare este o autoritate administrativă autonomă cu personalitate juridică, aflată sub control parlamentar, cu sediul în București, înființată prin Legea 8/2016 privind înființarea mecanismelor prevăzute de Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CDPD) publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 48/21.01.2016. Potrivit legii de înființare, scopul Consiliului de monitorizare este de a promova, proteja și monitoriza implementarea CDPD ratificată de România și intrată în vigoare în 2010.

În vederea realizării acestui scop, Consiliul de monitorizare examinează în mod regulat respectarea și exercitarea drepturilor persoanelor cu dizabilități aflate în facilități de tip rezidențial publice sau private, destinate să servească persoanelor cu dizabilități, precum și spitale și secții de psihiatrie. Prin drepturi ale persoanelor cu dizabilități se înțelege drepturile patrimoniale și nepatrimoniale garantate acestor persoane prin Convenție și prin legi speciale.

Consiliul de monitorizare este condus de un președinte și un vicepreședinte, numiți de Senat cu avizul Comisiei pentru Drepturile Omului, Culte și Minorități a Senatului României, la propunerea organizațiilor neguvernamentale care desfășoară programe de apărare a drepturilor persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor neguvernamentale care reprezintă persoanele cu dizabilități. Art.5 alin (1) din Legea 8/2016.

Principiile care stau la baza funcționării Consiliului de monitorizare sunt Principiul Legalității, Principiul Respectării demnității persoanelor, Principiul Nediscriminării, Principiul Egalității de șanse, Principiul Independenței funcționale și a personalului, Principiul Imparțialității, Principiul Obiectivității.

Potrivit atribuțiilor pe care le are, Consiliului de monitorizare:

- examinează în mod regulat respectarea exercitării drepturilor persoanelor cu dizabilități în cadrul instituțiilor supuse monitorizării;
- face recomandări cu privire la respectarea drepturilor persoanelor cu dizabilități aflate în instituțiile supuse monitorizării;

- monitorizează implementarea recomandărilor de către entitățile publice sau private care au atribuții în acest sens;
- verifică legalitatea prezenței persoanelor cu dizabilități în instituțiile supuse monitorizării;
- sesizează de îndată organele judiciare competente ori de câte ori există indicii că încălcarea drepturilor persoanelor cu dizabilități a fost făcută prin fapte de natură penală;
- poate face plângere, dacă este cazul, împotriva soluțiilor de neurmărire sau netrimitere în judecată;
- sesizează autoritatea competentă legal să dispună sancțiuni disciplinare sau contravenționale, în cazurile de încălcare a drepturilor persoanelor cu dizabilități;
- sesizează autoritatea competentă legal să suspende, să retragă și să anuleze acreditarea instituțiilor supuse monitorizării, în cazurile de încălcare a drepturilor persoanelor cu dizabilități;
- analizează notificările de deces pe care instituțiile supuse monitorizării le transmit conform art. 13 din Legea nr. 8/2016;
- implică persoanele cu dizabilități, organizațiile care le reprezintă și societatea civilă în activitatea de monitorizare;
- colaborează cu instituția Avocatul Poporului, ca autoritate națională desemnată pentru prevenirea torturii și tratamentelor inumane sau degradante;
- colaborează cu Punctele de contact în scopul îndeplinirii de către acestea a rolului care le revine prin Convenție și prin prezenta lege.

Prin vizite de monitorizare inopinate realizate de echipe formate din inspectori de monitorizare și experți independenți, prin raportarea în timp real a deceselor survenite în centre și prin reprezentarea în instanță a persoanelor cu dizabilități instituționalizate, Consiliul de monitorizare reprezintă o garanție în plus privind respectarea drepturilor omului în România.

Secțiunea 2 Obiectivele instituției

Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CDPD) marchează o transformare de paradigmă a modului în care înțelegem dizabilitatea, persoanele cu dizabilități și obligațiile pe care societatea le are față de acestea.

De-a lungul istoriei umanității, dizabilitatea a fost înțeleasă ca o problemă individuală - fie ca un blestem divin, o anomalie a naturii, o neșansă sau ceva regretabil, o deficiență care poate fi sau nu remediată, iar persoanele cu dizabilități au fost excluse din comunitate sau tratate cu milă, îngrijire și tratamente medicale în adăposturi, mănăstiri, spitale sau centre rezidențiale. Din perspectiva Convenției, persoanele cu dizabilități nu trebuie să fie tratate ca obiecte ale compasiunii, carității, protecției și îngrijirii, ci ca subiecți care au aceleași drepturi ale omului în egală măsură ca oricine altcineva. Astfel, Convenția marchează o trecere de la o înțelegere a dizabilității ca o problemă a persoanei, la una bazată pe drepturile omului: toate persoanele cu dizabilități au aceleași drepturi ca orice altă persoană, exercitarea acestor drepturi necesitând modificări legislative, elaborare și implementare de noi politici și acțiuni de conștientizare.

CDPD s-a născut din nevoia de a răspunde discriminării, marginalizării și nevoilor particulare ale persoanelor cu dizabilități, aspecte abordate insuficient în tratatele anterioare de drepturile omului ale ONU. Deși CDPD este primul tratat de drept internațional care se referă specific la persoanele cu dizabilități, drepturile prevăzute de CDPD nu sunt drepturi specifice, ci drepturi universale ale omului de care se bucură și persoanele cu dizabilități - dreptul la viață, la libertatea și securitatea persoanei, la educație, muncă și sănătate, la viața privată și de familie, la a fi protejat de violență și abuz.

Astfel, conform principiilor CDPD afirmate și de Legea 8/2016, dizabilitatea este un concept în evoluție, iar acest lucru rezultă din interacțiunea dintre persoanele cu deficiențe și barierele de atitudine și de mediu care împiedică participarea lor deplină și eficientă în societate în condiții de egalitate cu ceilalți.

Ca stat parte la CDPD, România și-a asumat obligația de a lua toate măsurile pentru a se asigura că persoanele cu dizabilități își pot exercita dreptul la viață

independentă și includere în comunitate potrivit prevederilor Art. 19 - că acestea își pot alege locul de reședință și persoanele cu care vor să locuiască și că au acces la servicii de sprijin în comunitate, cât și la serviciile destinate populației generale. Până la îndeplinirea acestei obligații, situația persoanelor cu dizabilități din instituții trebuie în continuare monitorizată independent pentru a identifica, preveni și remedia încălcări ale drepturilor. Comitetul CDPD amintește¹ Statelor părți să recunoască instituționalizarea ca formă de discriminare pe bază de dizabilitate și ca violență împotriva persoanelor cu dizabilități, ca formă de privare de capacitate juridică și de libertate. Comitetul subliniază că instituționalizarea expune persoanele cu dizabilități la intervenții medicale forțate cu medicamente psihotrope, cum ar fi sedative, stabilizatoare, tratament electroconvulsiv sau la alte intervenții fără consimțământul lor liber, prealabil și informat. Astfel, instituționalizarea constituie și facilitează încălcarea mai multor drepturi din Convenție: Art. 12 (Recunoaștere egală în fața legii), Art. 14 (Libertatea și siguranța persoanei), Art. 15 (Nimeni nu poate fi supus torturii și niciunui fel de pedeapsă sau de tratament crud, inuman ori degradant), Art. 16 (Nimeni nu poate fi supus exploatării, violenței și abuzului), Art. 25 (Sănătatea).

În plus, mediul instituțional oferă puține garanții pentru identificarea și remedierea acestor situații. Instituțiile sunt medii închise, inaccesibile ochiului public, uneori situate la mare distanță de mediile urbane. Înăuntrul instituțiilor, rezidenții trebuie să se supună regulilor de organizare internă și nu pot lua decizii privind viețile lor, fiind supuși frecvent tratamentelor forțate. Cea mai mare parte din rezidenții acestor instituții sunt persoane cu dizabilități intelectuale și psihosociale și se pot confrunța cu dificultăți în a comunica situații de încălcări ale drepturilor. Mai mult, instituțiile sunt locuri de detenție, din care rezidenții nu pot pleca oricând doresc, există puține canale de comunicare cu lumea din exterior, iar multe persoane nu au acces la rețele sociale prin care să sesizeze situații de violență și abuz. În acest context, monitorizarea independentă este esențială pentru a identifica încălcări ale drepturilor omului și a facilita obținerea remediilor.

¹ Națiunile Unite (2022) Comitetul privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Ghid privind dezinstituționalizarea, inclusiv în situații de urgență, Para. 6, CRPD/C/5.

Din 19 decembrie 2022, România are o Strategie națională privind prevenirea instituționalizării persoanelor adulte cu dizabilități și accelerarea procesului de dezinstituționalizare, pentru perioada 2022-2030, precum și Legea 7/2023 privind susținerea procesului de dezinstituționalizare a persoanelor adulte cu dizabilități și aplicarea unor măsuri de accelerare a acestuia și de prevenire a instituționalizării, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative. Acest cadru legal recunoaște dreptul tuturor persoanelor cu dizabilități de a trăi o viață independentă în comunitate, participând în mod egal în cadrul acesteia ca oricare altă persoană și detaliază atât direcțiile de acțiune necesare, cât și măsurile asumate pentru a face posibilă exercitarea acestui drept recunoscut de CDPD la art. 19.

În acest context, intensificarea monitorizării instituțiilor care găzduiesc persoane cu dizabilități este cu atât mai importantă, deoarece procesul de tranziție la viața în comunitate impune transferul treptat al personalului din instituții în noile servicii sau limitarea investițiilor în instituțiile curente. Aceste măsuri pot conduce la înrăutățirea condițiilor de viață și a calității serviciilor furnizate în instituții în general.

În același timp, intensificarea monitorizării are și rolul de a identifica modul în care exercitarea drepturilor persoanelor cu dizabilități este asigurată pe parcursul acestui proces. Persoanele cu dizabilități trebuie să fie implicate efectiv în deciziile care le privesc în mod direct privind localizarea domiciliului din comunitate, persoanele cu care vor locui, locurile de muncă, serviciile pe care le vor accesa, etc., decizii care le vor asigura o participare deplină și nemijlocită la viața comunității.

Secțiunea a 3-a Priorități pentru perioada de raportare

Comisia de control intern managerial condusă de vicepreședinte a avut o contribuție importantă în sprijinirea ducerii la îndeplinire a obiectivelor specifice din programul președintelui. Prin activitatea sa, a ajutat la conturarea și la distribuirea atribuțiilor pe compartimente în vederea elaborării procedurilor de lucru, a participat activ la discutarea procedurilor și gestionarea fluxului de

activității, dar și la eficientizarea comunicării între compartimente prin analizarea atribuțiilor specifice și analizarea riscurilor.

Prioritățile Consiliului de monitorizare pentru anul 2023 au constat în:

1. Creșterea numărului de experți independenți colaboratori ai Consiliului care să facă parte din echipele care monitorizează instituțiile în care locuiesc persoanele cu dizabilități (centre rezidențiale și spitale sau secții de psihiatrie) potrivit Art. 14 al Legii 8/2016. Prezența experților independenți este deosebit de importantă în scopul facilitării participării reprezentanților societății civile la activitatea de monitorizare a asigurării exercitării drepturilor persoanelor cu dizabilități din aceste instituții care, de regulă, funcționează în regim închis departe de ochii publicului, creând astfel condițiile pentru încălcări ale drepturilor omului.

În 2023, au fost organizate trei sesiuni de selecție a experților independenți (17.02.2023 - 10.03.2023, 09.05.2023 - 8.06.2023 și 31.10.2023 - 30.11.2023). În urma anunțurilor postate pe pagina web a Consiliului și pe pagina de Facebook, s-au înscris 118 persoane. Dintre acestea, au fost selectate 86 persoane care au semnat ulterior un protocol de colaborare cu Consiliul de monitorizare.

2. Elaborarea sistemului unitar de raportare a deceselor. Începând cu data de 20.02.2023, notificările de deces trimise Consiliului de instituțiile supuse monitorizării În temeiul prevederilor art. 13 alin. (1) din Legea nr. 8/2016, se introduc în sistemul unitar de raportare a deceselor la adresa <https://monitorizare-onu33.ro/>. În vederea facilitării punerii în aplicare a sistemului unitar, Consiliul de monitorizare a creat conturi de utilizator care să permită introducerea datelor în aplicație (atât pentru DGASPC-uri ca furnizori de servicii sociale care coordonează activitatea centrelor rezidențiale pentru persoane adulte cu dizabilități, cât și pentru spitale și secții de psihiatrie), a elaborat un ghid de utilizare a aplicației pus la dispoziția utilizatorilor care accesează sistemul unitar (https://monitorizare-onu33.ro/Ghid_Centre.pdf) etc., și a furnizat asistență utilizatorilor în vederea utilizării cu succes a sistemului de raportare.

3. Promovarea implementării Convenției ONU în politici publice și creșterea gradului de conștientizare în rândul factorilor de decizie și a publicului

larg a prevederilor acesteia. În acest scop, Consiliul de monitorizare a inițiat, organizat și participat la o paletă diversă de evenimente, printre care enumerăm:

- Pe 29 iunie, Comisia pentru drepturile omului, egalitate de șanse, culte și minorități din Senat, în parteneriat cu Consiliul de monitorizare, au organizat la Parlament evenimentul intitulat “Conținerea persoanelor cu dizabilități - o încălcare a drepturilor omului”. Inițiativa acestei dezbateri a avut ca punct de plecare situațiile de conținere fizică și chimică găsite de inspectorii Consiliului de monitorizare în centrele sociale destinate persoanelor cu dizabilități. La eveniment au participat reprezentanți ai autorităților centrale și locale din domeniul protecției sociale, ai Avocatului Poporului, organizațiilor de drepturile omului, servicii sociale și spitale de psihiatrie. Discuțiile au vizat contextualizarea situațiilor identificate de Consiliu în instituțiile monitorizate care găzduiesc persoane cu dizabilități, concentrându-se atât pe identificarea cauzelor acestor practici cât și a soluțiilor care să conducă la limitarea și, în cele din urmă, la sistarea acestora. Consiliul de monitorizare a subliniat că la nivel european, există deja implementate sisteme de prevenire a conținării în țări ca Suedia, Finlanda sau Germania care vizează atât asigurarea sprijinului în luarea deciziei, cât și terapii și servicii alternative la intervențiile medicale. Organizația Mondială a Sănătății a elaborat un curs de formare despre strategii menite să sisteze practicile de izolare și conținere destinat unei palete extinse de părți interesate (persoane cu dizabilități și familiile acestora, specialiști care lucrează direct cu persoane cu dizabilități, ministere relevante și decidenți, organizații neguvernamentale, instituții publice cum ar fi poliția, procuratura, avocați și judecători, mecanisme de monitorizare a locurilor de detenție, avocatul poporului etc.).
- Pe 5 octombrie 2023, Consiliul de Monitorizare a participat la dezbateri cu tema ”Monitorizarea respectării drepturilor persoanelor cu dizabilități și a vârstnicilor” organizată de Comisia pentru drepturile omului, egalitate de șanse, culte și minorități din cadrul Senatului

României împreună cu Centrul de Resurse Juridice în Sala Cantemir a Senatului. Obiectivul întâlnirii a fost de a identifica mecanismele de protecție și monitorizare a respectării drepturilor persoanelor din cadrul instituțiilor private și publice de îngrijire a persoanelor cu dizabilități și vârstnice, cât și a unităților de psihiatrie, rezultatele acțiunilor de control în aceste instituții, cauzele care au condus la îngreunarea sau limitarea accesului organizațiilor neguvernamentale de drepturile omului în aceste instituții, precum și soluții identificate pentru a sprijini ONG-urile din domeniu să prevină tratamentele rele, inumane și degradante.

- Între 25-29 octombrie, președintele Consiliului de monitorizare a participat la Conferința Națională de Psihiatrie Biologică și Psihofarmacologie de la Craiova, organizată de Societatea Română de Psihiatrie Biologică și Psihofarmacologie, unde a discutat aspecte care țin de conținutul rezidențiale monitorizare de echipele Consiliului din perspectiva CDPD, precum și măsuri alternative care pot fi implementate pentru a limita și a elimina, în cele din urmă, aceste practici. Discuția a fost reluată în cadrul evenimentului “Psihiatrie și psihologie medico-legală inter și transdisciplinaritate” din perioada 23-25 noiembrie, organizată de Spitalul Clinic de Psihiatrie Dr. Gheorghe Preda Sibiu, Spitalul Clinic Județean de Urgență Sibiu, Serviciul Județean de Medicină Legală Sibiu și Universitatea Lucian Blaga Sibiu, cu sprijinul Colegilor Medicilor.
- Pe 26 octombrie 2023, Consiliul de monitorizare a participat la consultarea organizată la Palatul Victoria de cancelaria Prim-Ministrului României privind posibilitatea ratificării Protocolului la Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, alături de reprezentanți ai Ministerului Muncii și Solidarității Sociale, Ministerului Educației, Ministerului Sănătății, ai Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități, ai Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, precum și ai organizațiilor neguvernamentale de drepturile omului. Consiliul de monitorizare a

subliniat oportunitatea ratificării Protocolului Opțional ca o garanție importantă în procesul de asigurare a exercitării drepturilor persoanelor cu dizabilități. În acest sens, Protocolul Opțional instituie un mecanism individual de plângeri pentru persoanele cu dizabilități ale căror drepturi au fost încălcate și care se pot adresa direct Comitetului ONU al CDPD. În situația de încălcări grave și sistematice ale drepturilor persoanelor cu dizabilități, Comitetul poate efectua o anchetă, inclusiv printr-o vizită pe teritoriul statului respectiv, anchetă care se finalizează cu o serie de constatări transmise statului în cauză, împreună cu recomandări și comentarii, la care statul trebuie să răspundă în termen de șase luni.

- Pe data de 3 noiembrie, Consiliul de monitorizare a fost invitat să participe la o întâlnire organizată de Ambasada Republicii Chile în România prin grija Excelenței Sale, Doamna María-Pía Busta-Díaz, Ambasadoarea Republicii Chile în România cu participarea doamnei profesor María Soledad Cisternas Reyes. Doamna Reyes a făcut parte din comitetul care a elaborat Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități și a fost președinte al Comitetului ONU pentru drepturile persoanelor cu dizabilități. În 2017, Cisternas a fost numită Trimis Special al ONU privind dizabilitatea și accesibilitatea. Întâlnirea a fost organizată la Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități și a întrunit persoane din conducerea și aparatul tehnic al Autorității, al Ministerului Muncii și Solidarității Sociale, precum și din organizații reprezentative ale persoanelor cu dizabilități. Consiliul de monitorizare a prezentat pe larg atribuțiile și activitatea instituției și a contribuit la discuțiile privind situația respectării drepturilor persoanelor cu dizabilități în România. Ulterior, în luna ianuarie a acestui an, la invitația doamnei Reyes, Consiliul de monitorizare a participat la o întâlnire cu reprezentanți ai Institutului Național pentru Drepturile Omului din Chile în vederea schimbului de bune practici care să servească demersului de a înființa o instituție asemănătoare în Chile.

- În perioada 20-23 noiembrie 2023, Consiliul de Monitorizare a participat la Forumul serviciilor sociale din România ”Starea și bunăstarea cetățenilor din România” organizat de Platformasocială.ro înființată de Federația Organizațiilor Neguvernamentale pentru Servicii Sociale FONSS, Confederația Caritas România, Federația Organizațiilor Neguvernamentale pentru Copil - FONPC și Federația Dizabnet cu prezență în 24 de județe din România și deservește peste 20.000 de persoane vulnerabile. Evenimentul a constat într-o serie de dezbateri și sesiuni de dialog între specialiști din servicii sociale publice și private, reprezentanți ai guvernului și autorităților publice din subordine, administrație publică, organizații neguvernamentale pentru drepturile omului privind planificarea, evaluarea și furnizarea serviciilor sociale către persoane în situații vulnerabile. Activitatea de monitorizare a Consiliului de Monitorizare a fost prezentată în cadrul unui atelier destinat aspectelor legate de instituționalizarea și dezinstituționalizarea persoanelor cu dizabilități la care au participat și Daniela Tontsch, președinta Consiliului Național al Dizabilității din România și Diana Chiriacescu, director FONSS.
- În perioada 30 noiembrie - 1 decembrie, președintele Consiliului de monitorizare a participat la Ziua Europeană a Persoanelor cu Dizabilități, organizată de Comisia Europe împreună cu Forumul European al Dizabilității care a întrunit mai mult de 400 de decidenți, experți la nivel înalt și reprezentanți ai persoanelor cu dizabilități, cu o largă participare a acestora din urmă. Tema principală a întâlnirii a constituit-o dreptul de vot și de a fi ales și măsurile care trebuie luate pentru facilitarea exercitării acestor drepturi, având în vedere că 2024 este anul și alegerilor din Parlamentul European.
- Cu ocazia **Zilei Internaționale a Persoanelor cu Dizabilități**, Consiliul de Monitorizare împreună cu Comisia pentru drepturile omului, egalitate de șanse, culte și minorități a Senatului României și Asociația Clubul de Dezbateri Pache, au organizat pe 4 decembrie 2023, la Parlament, o sesiune de dezbatere cu tema “Impactul politicilor

sociale asupra persoanelor cu dizabilități instituționalizate”. La eveniment au participat reprezentanți ai instituțiilor publice, ai societății civile și persoane cu dizabilități.

Formatul dezbaterii a presupus schimbul de argumente pro și contra prezentate de cei șase vorbitori adolescenți ai ambelor echipe de dezbateri privind procesul de dezinstituționalizare ca obligație asumată de România ca Stat parte la Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități care prevede la Articolul 19 dreptul tuturor persoanelor cu dizabilități la o viață independentă și inclusă în comunitate. Evenimentul a fost organizat cu participarea activă a persoanelor cu dizabilități, atât în public, cât și ca membri ai echipelor de dezbateri cu susținerea organizațiilor neguvernamentale ProAct și Motivation.

Dezbaterea a fost deschisă de Alexandra, o tânără cu dizabilități instituționalizată, în vârstă de 24 de ani, care a ilustrat pe scurt problemele cu care se confruntă zi de zi: ”vreau să nu mai fie discriminare în societatea aceasta, să ne accepte și pe noi în mediul lor. Mi-e greu și la transport, mai cad, dar încerc să mă ridic pentru că un om puternic se ridică mereu.” Dezbaterea a fost încheiată de doi tineri cu dizabilități, Ionuț și Laurențiu, care se pregătesc în prezent pentru tranziția la viața independentă, în comunitate. Obiectivul evenimentului a fost să promoveze drepturile persoanelor cu dizabilități, în special în rândul tinerilor, dar și la nivelul instituțiilor publice, printr-un demers care să prezinte argumentativ conținutul normativ al drepturilor, cât și contextul la nivel național privind practica încetățenită a instituționalizării și, mai degrabă, cea deziderativă a dezinstituționalizării, informații care să fie ulterior diseminate în mediile profesionale și rezidențiale ale participanților la eveniment.

- Pe 5 decembrie 2023, Consiliul de Monitorizare a primit vizita delegației Comisarei pentru Drepturile Omului a Consiliului European, doamna Dunja Mijatović, delegație constituită din domnul Özgür

Derman, Director adjunct al cabinetului și doamna Patricia Ötvös, consiliera Comisarei. Obiectivul întâlnirii a vizat aspecte care țin de situația respectării drepturilor persoanelor cu dizabilități în România, în mod special a persoanelor cu dizabilități instituționalizate așa cum rezultă din activitatea de monitorizare a Consiliului, procesul de dezinstituționalizare, recunoașterea capacității juridice a persoanelor cu dizabilități în lumina aplicării Legii 140/2022 privind unele măsuri de ocrotire pentru persoanele cu dizabilități intelectuale și psihosociale și modificarea și completarea unor acte normative. În cadrul întâlnirii au fost abordate, printre altele, și măsurile luate de Consiliu pentru a facilita accesul reprezentanților societății civile în facilitățile supuse monitorizării, atât prin participarea experților independenți cu statut de colaboratori ai Consiliului la vizitele de monitorizare, cât și prin protocoale de colaborare cu organizații guvernamentale de drepturile omului (Centrul de Resurse Juridice) care facilitează accesul acestora în care găzduiesc persoane cu dizabilități.

- În perioada septembrie 2023 - ianuarie 2024, Consiliul de monitorizare a participat la întâlnirile periodice ale grupului de lucru constituit pentru analizarea raportului Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și a Pedepselor sau Tratatelor Inumane sau Degradante (CPT). Grupul de lucru interinstituțional a fost constituit în luna august în cadrul Guvernului, la inițiativa doamnei Carmen Orban, consilier de stat în cadrul Cancelariei Prim-Ministrului, și a întrunit reprezentanți a peste 20 de instituții ale puterii executive, judecătorești, autorități autonome, structuri independente, structuri profesionale și societatea civilă. Grupul de lucru și-a propus elaborarea Planului de Acțiune pentru perioada 2024-2029 pentru executarea hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului în domeniul sănătății mintale, transmis Consiliului Europei în data de 24 ianuarie 2024, plan care și-a propus o abordare integrată și comprehensivă a problematicii sănătății mintale (de la abordări strategice la cele legislative, resurse umane sau

monitorizare eficientă care să faciliteze furnizarea unor servicii de sănătate mintală de calitate și care să respecte drepturile omului). Proiectul Planului a fost discutat în cadrul unei întâlniri cu o delegație a Departamentului pentru Executarea Hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului din cadrul Consiliului Europei, discuții care au vizat schimbul de idei și identificarea de soluții, inclusiv a posibilităților de cooperare tehnică între autoritățile române și Consiliul Europei.

4. Perfecționarea continuă a inspectorilor de monitorizare și a experților independenți din cadrul Serviciului de monitorizare în scopul capacitării acestora pentru o monitorizare eficace și eficientă a respectării drepturilor persoanelor cu dizabilități.

În acest scop, în perioada 6-7 iulie 2023, personalul din cadrul Serviciului de monitorizare (șapte inspectori de monitorizare și șeful serviciului monitorizare) au participat la Cursul de formare Executarea hotărârilor CEDO: proiectarea Mecanismelor de protecție a drepturilor persoanelor cu dizabilități instituționalizate organizat de Centrul de Resurse Juridice în cadrul proiectului AdaptJust - Justiție accesibilă pentru persoane cu dizabilități realizat în parteneriat cu Ministerul Public. La curs au participat reprezentanți ai câtorva Puncte de contact pentru implementarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități sau alți reprezentanți ai ministerelor cu atribuții sau expertiză în domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități), Consiliul Național al Discriminării, Avocatul Poporului. Obiectivul cursului a fost de a capacita participanții în materia hotărârilor de condamnare a României la CEDO în materia drepturilor persoanelor cu dizabilități este de a contribui împreună la urgentarea procesului de implementare a obligațiilor care decurg din acestea.

De asemenea, în luna martie, noii experți independenți au participat la un program de formare denumit “Protecția juridică a drepturilor omului - jurisprudența curții europene a drepturilor omului” organizat de Institutul Național de Administrație, la finalul căruia au obținut o serie de competențe precum:

→ cunoașterea mecanismelor europene referitoare la protecția juridică a drepturilor omului;

- invocarea jurisprudenței CEDO în pregătirea dosarelor privind protecția juridică a drepturilor omului
- utilizarea adecvată a mijloacelor specifice promovării, respectiv protecției juridice a drepturilor omului în plan regional;
- monitorizarea respectării drepturilor omului potrivit obligațiilor înscrise în Convenția Europeană a Drepturilor Omului și în Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene.

5. Elaborarea unei noi proceduri de monitorizare care permite, pentru prima dată de la înființarea Consiliului, monitorizarea exercitării drepturilor prevăzute de CDPD atât în centrele rezidențiale pentru persoane adulte cu dizabilități, cât și în **spitalele și secțiile de psihiatrie**, acoperind indicatori atât comuni, cât și specifici fiecărui tip de instituție. Scopul este de a eficientiza activitatea de monitorizare, de a o alinia cu indicatorii de monitorizare din prisma CDPD și de a facilita o mai bună colectare de date cantitative și calitative privind situația respectării drepturilor în instituțiile monitorizate. Noua procedură este prima de acest fel și se întemeiază pe o înțelegere a dizabilității care aparține modelului social al dizabilității bazat pe drepturile omului care stipulează că toate persoanele cu dizabilități au aceleași drepturi ca orice altă persoană a căror exercitare trebuie asigurată prin măsuri efective care să permită acestora participarea deplină la viața comunității.

6. Facilitarea accesului la justiție al persoanelor cu dizabilități din instituții ale căror drepturi sunt încălcate, prin consolidarea cooperării instituționale. Astfel, pe parcursul anului 2023, Consiliul de monitorizare a inițiat demersul de încheiere a unui protocol cu Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, proces finalizat pe 6 februarie 2023. Protocolul are ca obiectiv principal întărirea cooperării interinstituționale în vederea promovării și protejării drepturilor persoanelor cu dizabilități din instituții. Protocolul urmărește cunoașterea specifică a situației la nivelul instituțiilor care găzduiesc persoane cu dizabilități și identificarea din timp a eventualelor disfuncționalități care să permită unităților de parchet demararea de anchete penale, în cazul în care se constată indicii ale săvârșirii unor infracțiuni.

7. Consolidarea colaborării cu organizațiile societății civile în scopul facilitării accesului acestora în instituțiile supuse monitorizării și a monitorizării drepturilor persoanelor cu dizabilități. Consiliul de monitorizare a continuat colaborarea cu Centrul de Resurse Juridice conform protocolului nr. 1970/26.09.2022, prin întâlniri, discuții și corespondență privind situații de încălcări ale drepturilor în centrele rezidențiale destinate persoanelor cu dizabilități, vizitele de monitorizare efectuate, eficientizarea procesului de raportare a deceselor conform Art. 13 al Legii 8/2016, facilitarea accesului la formare continuă a inspectorilor de monitorizare din cadrul Consiliului, procesul de dezinstituționalizare precum și bariere și oportunități în procesul de implementare a CDPD.

8. Primirea și analizarea petițiilor din partea persoanelor cu dizabilități instituționalizate sau care locuiesc în comunitate prin intermediul unui mecanism accesibil și confidențial de reclamație/semnalare a abuzurilor disponibil persoanelor cu dizabilități instituționalizate. În luna iulie 2023, Centrul de Resurse Juridice, în parteneriat cu Ministerul Public - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, au realizat în cadrul proiectului Adaptjust - justiție accesibilă persoanelor cu dizabilități - o aplicație mobilă, Ceasul bun, destinată persoanelor cu dizabilități închise în centre rezidențiale, unități medico-sociale și secții sau spitale de psihiatrie. Aplicația vine ca un răspuns la lipsa efectivă a instrumentelor adecvate prin intermediul cărora, persoane din categorii vulnerabile (cu dizabilități intelectuale și/sau psihosociale, dar și cele cu afecțiuni neurologice, instituționalizate) să poată avea acces la justiție (să poată formula sesizări cu privire la fapte de natură penală ale căror victime sunt, să își poată revendica drepturile sau cere reevaluarea măsurilor de ocrotire instituite). Ca urmare a faptului că persoanele cu dizabilități intelectuale și cele cu afecțiuni neurologice constituie grupul principal de utilizatori, aplicația este accesibilizată în termeni de vocabular și navigare. Dincolo de procesul ușor de parcurs și componente simple, aplicația are integrat cititor de ecran în interfața sa și o funcție de înregistrare care transformă discursul în text.

9. Constituirea unui grup de lucru la nivelul Consiliului de monitorizare pentru a analiza dificultățile instituționale care nu permit desfășurarea activității de

monitorizare în bune condiții și modul în care remedierea acestora poate fi transpus într-o viitoare modificare legislativă a Legii 8/2016.

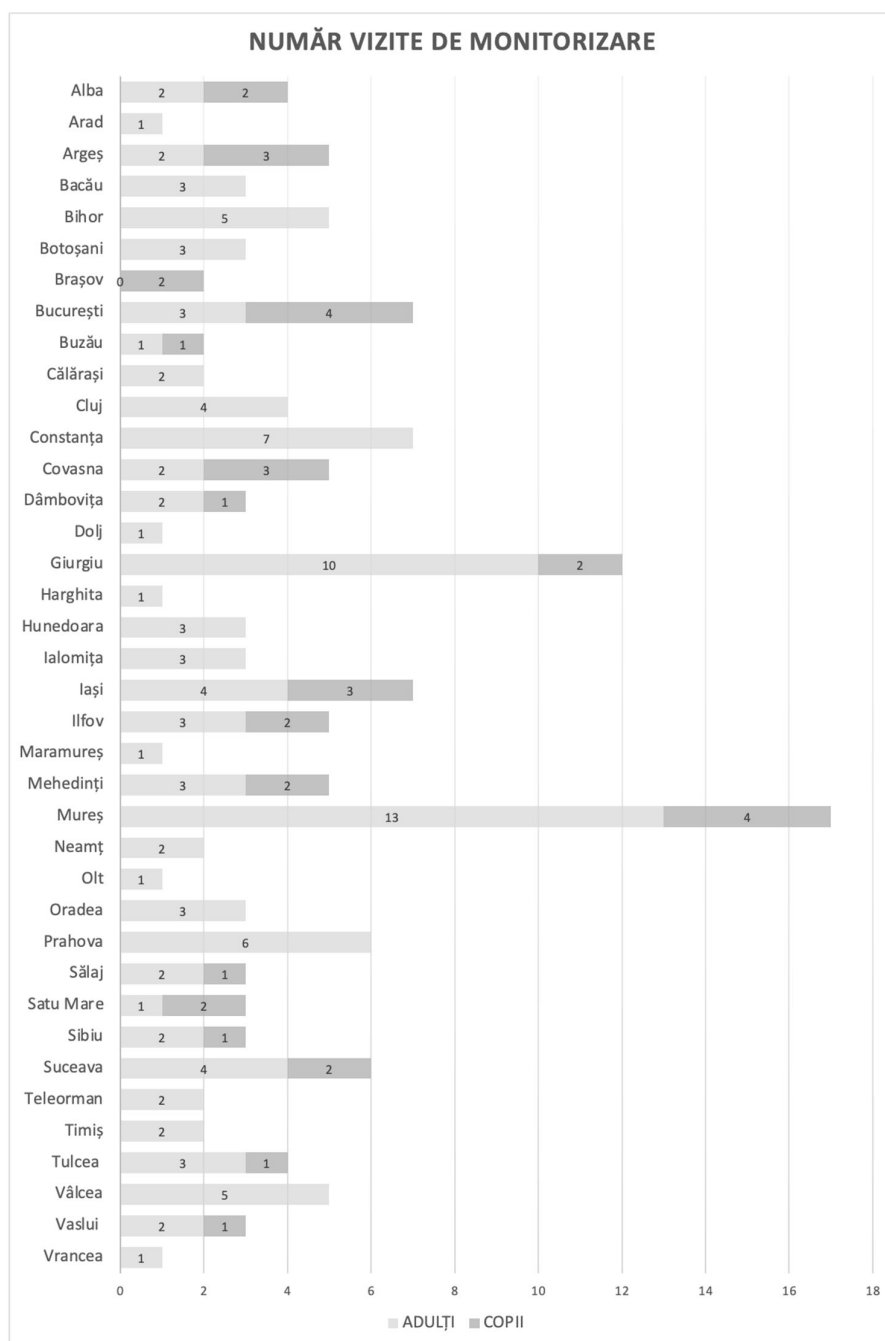
CAPITOLUL II - ACTIVITATEA DE MONITORIZARE

Secțiunea 1 Vizitele de monitorizare

Activitatea de monitorizare pe anul 2022, conform prevederilor Legii nr. 8/2016, cu modificările și completările ulterioare, a fost realizată în baza Programului anual al vizitelor de monitorizare pentru anul 2023 nr. 2745/22.12.2022, aprobat de Președintele Consiliului de monitorizare.

În perioada 17.01.2023 - 11.12.2023, Consiliul de monitorizare a efectuat vizite în 187 de instituții supuse monitorizării în 38 de județe. Majoritatea vizitelor s-au desfășurat în facilități de tip rezidențial publice sau private, destinate să servească persoanelor cu dizabilități (centre de îngrijire și asistență, centre de recuperare și reabilitare centre de integrare prin terapie ocupațională, locuințe minim/maxim protejate, centre de plasament destinate copiilor cu dizabilități, căsuțe de tip familial) și o vizită într-un spital de psihiatrie și măsuri de siguranță. Pe parcursul anului 2023, 11 din cele 187 de instituții au fost vizitate de două ori fie pentru a monitoriza modul în care au fost implementate recomandările primei vizite de monitorizare pe parcursul cărora au fost constatate încălcări grave ale drepturilor persoanelor cu dizabilități, fie în urma unor sesizări. Alte 52 de vizite au fost dispuse pentru a fi efectuate în instituții monitorizate în anii anteriori de echipele Consiliului și care au prezentat probleme deosebite în privința condițiilor de locuit, a serviciilor medicale sau ale altor aspecte privind exercitarea drepturilor.

În total, echipele Consiliului de monitorizare au efectuat 152 de vizite în urma cărora au fost publicate tot atâtea rapoarte care au fost transmise instituțiilor monitorizate, cât și celor în subordinea cărora se află (DGASPC, CJ). Pe parcursul acestor vizite din cele 38 de județe, au fost monitorizate una sau mai multe instituții dintr-un anumit județ. Din cele 152 de vizite, 37 au vizat instituții în care sunt cazați și copii cu dizabilități (case de tip familial sau centre rezidențiale).

Cu ocazia vizitelor de monitorizare efectuate, au fost însumate 1977 de constatări privind aspecte ce țin de încălcări ale drepturilor persoanelor cu dizabilități aflate în instituțiile vizitate (1655 în instituții pentru adulți și 322 în instituții pentru copii) și au formulat 1903 recomandări (1581 în instituții pentru adulți și 322 în instituții pentru copii), pentru remedierea încălcărilor constatate,

raportat la următoarele drepturi prevăzute de Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități (menționată în continuare cu acronimul „CDPD”):

- Art. 9 - Accesibilitate
- Art. 10 - Dreptul la viață
- Art. 11 - Situații de risc și urgențe umanitare
- Art. 12 - Recunoaștere egală în fața legii
- Art. 13 - Accesul la justiție
- Art. 14 - Libertatea și siguranța persoanei
- Art. 15 - Nimeni nu poate fi supus torturii și niciunui fel de pedeapsă sau de tratament crud, inuman ori degradant
- Art. 16 - Nimeni nu poate fi supus exploatării, violenței și abuzului
- Art. 17 - Protejarea integrității persoanei
- Art. 18 - Libertatea de mișcare și cetățenia
- Art. 19 - Viață independentă și integrare în comunitate
- Art. 20 - Mobilitatea personală
- Art. 21 - Libertatea de expresie și opinie și accesul la informație
- Art. 22 - Dreptul la viață personală
- Art. 23 - Respectul pentru cămin și familie
- Art. 24 - Educația
- Art. 25 - Sănătatea
- Art. 26 - Abilitare și reabilitare
- Art. 27 - Munca și încadrarea în muncă
- Art. 28 - Standarde de viață și de protecție socială adecvate
- Art. 29 - Participarea la viață politică și publică
- Art. 30 - Participarea la viața culturală, activități recreative, timp liber și sport

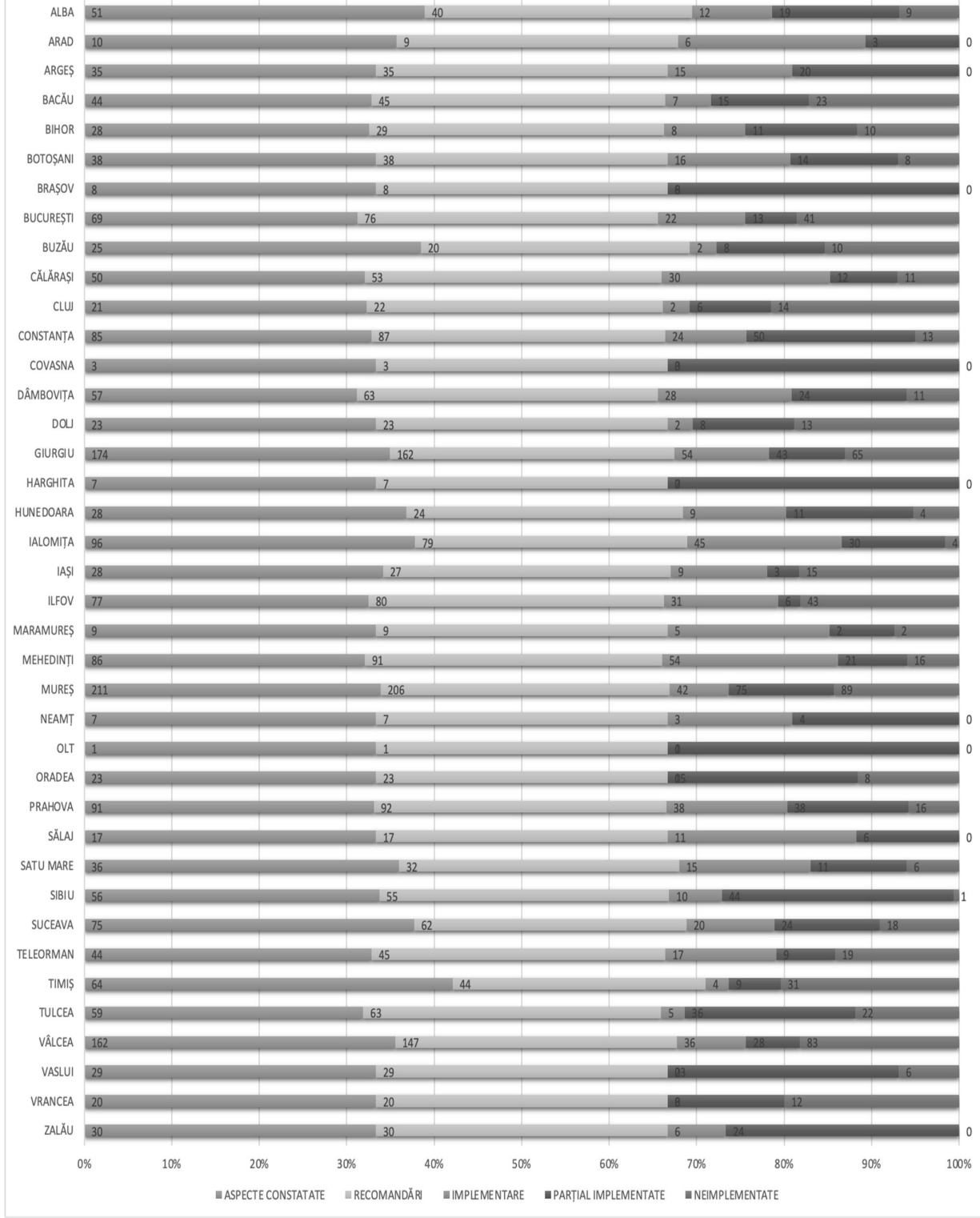
Din sinteza și analiza rapoartelor de vizită întocmite reiese faptul că, raportat la numărul constatărilor și al recomandărilor formulate, cel mai des încălcate drepturi au fost cele privind dreptul la un standard adecvat de viață și protecție socială (Art. 28), accesibilitate (Art. 9) și abilitare și reabilitare (Art. 26).

Analizând răspunsurile formulate de instituțiile vizitate cu privire la măsurile dispuse de instituțiile supuse monitorizării în vederea implementării celor 1903 de recomandări formulate de echipele Consiliului de monitorizare, reiese faptul că:

- **588 (31%)** dintre recomandările formulate **au fost implementate**;
- **692 (36%)** dintre recomandările formulate **au fost parțial implementate**;
- **623 (33%)** dintre recomandările formulate **nu au fost implementate**.

Situația numărului recomandărilor formulate și al măsurilor dispuse este prezentată în următorul grafic:

Situația implementării recomandărilor la nivel național

Echipele de vizitare au constatat încălcări ale drepturilor persoanelor cu dizabilități aflate în instituțiile vizitate pentru care au fost sesizate autoritățile competente legal să dispună sancțiuni disciplinare sau contravenționale ori să suspende, să retragă și să anuleze acreditarea instituțiilor supuse monitorizării, în timpul vizitelor de monitorizare sau ulterior acestora, în temeiul art.4 lit. e) din Legea nr. 8/2016, cu modificările și completările ulterioare. Astfel, au fost sesizate următoarele instituții:

- Consilii Județene;
- Agenția Națională pentru Protecția Consumatorului;
- Autoritatea Națională Sanitar Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor și Direcțiile Sanitare Veterinare și pentru Siguranța Alimentelor județene;
- Ministerul Sănătății și Direcțiile de Sănătate Publică județene;
- Ministerul Muncii și Solidarității Sociale
- Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Dizabilități;
- Agențiile Județene și Agenția Națională pentru Plăți și Inspecție Socială;
- Inspectoratele Teritoriale de Muncă;
- Inspectoratele Județene de Poliție.

Urmare a sesizărilor transmise de inspectorii de monitorizare către autoritățile competente pentru ca acestea să dispună sancțiuni disciplinare sau contravenționale ori să suspende, să retragă și să anuleze acreditarea instituțiilor monitorizate, au efectuat controale pentru verificarea neregulilor, în urma cărora au dispus măsuri astfel:

- **Agențiile Județene pentru Plăți și Inspecție Socială (AJPIS)** au efectuat controale inopinate pentru verificarea situațiilor constatate de echipele de monitorizare ale Consiliului de monitorizare, în urma cărora au constatat deficiențe în ceea ce privește respectarea legislației specifice și au dispus măsuri și termene de realizare pentru remedierea constatărilor. Cele mai multe măsuri au fost de constatare a neregulilor și de aplicare de măsuri pentru îndeplinirea lor. Au existat și câteva situații în care AJPIS a aplicat

măsuri contravenționale pentru lipsa licenței de funcționare (în cazul CRRN 1 Balotului, și LP 1 și 2 din Sector 2, AJPIS a aplicat amenzi de 20.000 RON). De altfel, situația centrelor rezidențiale cu o capacitate de peste 50 de locuri care, în prezent, nu mai pot fi licențiate (conform ordinului 82/2019) este o temă recurentă în multe din vizitele de monitorizare. Potrivit prevederilor OUG 69/2018, până la 31 decembrie 2018, toate centrele rezidențiale cu peste 50 de locuri ar fi trebuit să aibă elaborate planuri de restructurare. Progresul procesului de restructurare a fost însă unul lent, astfel încât prin OUG 114/2021 și OUG 94/2023, procesul urmează să fie definitivat la 31.12.2024 prin implementarea planurilor de restructurare. Aceste centru funcționează în prezent doar în baza acestor planuri avizate de ANPDPD. În lipsa licenței de funcționare, multe dintre aceste centre nu au mai fost controlate de AJPIS de ani de zile (potrivit prevederilor legii 197/2012), aceasta fiind singura instituție guvernamentală de control care poate evalua calitatea serviciilor furnizate.

- **Direcțiile de Sănătate Veterinară, Direcțiile de Sănătate Publică și Comisariatele Județele pentru Protecția Consumatorului** au fost solicitate și au dispus măsuri în cazul constatărilor privind obiecte ruginite și murdare în bucătării, medicamente neînregistrate sau expirate, alimente expirate, condiții improprii de locuit, mobilier degradat, saltele uzate și murdare, insecte în spațiile de locuit, etc. De exemplu, în cazul CIA Casa Toma din Breaza, județul Prahova, comisarii de la Comisariatul Județean pentru Protecția Consumatorilor Prahova sesizat de echipa de monitorizare privind condițiile precare de viață din instituție, au aplicat sancțiuni contravenționale în valoare de 20.000 lei pentru încălcarea prevederilor legale ale OG 21/1992 privind protecția consumatorului. În alt caz, Direcția de Sănătate Publică Suceava a aplicat sancțiuni de 8.000 de lei în cazul CRRN Sasca Mică din județul Suceava, unde echipele de monitorizare au găsit gândaci în dormitoarele rezidenților, instituția neavând un contract cu o firmă autorizată DSP care să efectueze lucrări de dezinfecție și deratizare.
- Consiliul de monitorizare a sesizat **organele de poliție** în urma constatărilor din 19 vizite de monitorizare pentru situații diverse (conținutul fizică și

chimică a rezidenților, neglijență medicală, răni care nu aveau explicație, administrarea defectuoasă a veniturilor rezidenților, lovirea unui rezident, exploatare prin muncă, medicamente neînregistrate și fără termen de valabilitate, etc.) Din informațiile Consiliului, în urma unora dintre sesizări au fost deschise dosare penale pentru infracțiuni de abuz în serviciu, delapidare, rele tratamente asupra minorului, ucidere din culpă, vătămare corporală.

1.1. Vizite de monitorizare în urma petițiilor primite și autosesizărilor Consiliului de monitorizare

Ca urmare a petițiilor primite atât de la persoanele cu dizabilități aflate în instituțiile supuse monitorizării cât și de la foști angajați ai instituțiilor în care au fost semnalate încălcări ale drepturilor persoanelor cu dizabilități, președintele Consiliului de monitorizare a dispus efectuarea a 10 vizite de monitorizare.

Centrul de abilitare și reabilitare Oinacu și Centrul de îngrijire și asistență Izvoarele, județul Giurgiu

Vizita de monitorizare a fost efectuată în data de 02.02.2023 în urma unei petiții privind aspecte sesizate de angajații centrelor care vizau posibile încălcări ale drepturilor persoanelor cu dizabilități (rezidenții sunt legați, loviți sau pedepsiți și nu au acces la cazarmament de calitate, hrană suficientă și medicamente). Pe parcursul vizitei, echipa a constatat că dintre aceste aspecte, doar cele privind starea cazarmamentului se confirmau, multe dintre saltelele, pernele, lenjeriile și păturile din cele două centre fiind murdare, uzate și inconfortabile (unii rezidenți neavând perne). De altfel, din constatările echipei, mare parte din rezidenții celor două centre nu au acces direct la obiecte de îmbrăcăminte, neavând dulapuri în dormitoarele lor, situație explicată de personal prin referire la nevoile ridicate de sprijin ale rezidenților de a se îmbrăca și a avea grijă de îmbrăcăminte personală.

Casa de Tip Familial "Gabriela", localitatea Săcele, județul Brașov

Efectuarea vizitei din data de 17.08.2023 la CTF Gabriela a fost dispusă prin ordinul președintelui Consiliului de monitorizare ca urmare a autosesizării pe baza informațiilor din mass-media privind un incident petrecut în centru în urma căruia una dintre rezidente a ajuns la spital cu arsuri grave.

Din documentele analizate și din discuțiile cu angajații și cu echipajul de poliție (care se ocupa de acest caz) legat de rezidenta internată în spital la data de 11 august 2023 cu o iritație pe piele, s-a constatat că în data de 10 august 2023 au fost efectuate servicii de dezinsecție, dezinfectie și deratizare. Rezenții au fost scoși în curte pentru o oră. În dimineața următoare, asistenta medicală a constatat că pielea rezidentei este grav afectată (se exfolia pielea, zona bucală inflamată). Asistenta medicală s-a consultat telefonic cu medicul de familie și a fost luată decizia chemării ambulanței. Asistenta a vizitat rezidenta zilnic la spital, până când aceasta a fost mutată pe secția de arși, acolo nefiindu-i permis accesul.

Echipa de monitorizare a încercat să ia legătura cu doctorul de pe secție, dar acesta nu a furnizat informații legate de situație. S-a luat legătura telefonic cu una din infirmierele care a intrat în tură în dimineața zilei de 11 august 2023 și aceasta a confirmat toate informațiile precizate mai sus. Rezidenta prezintă frecvent simptome de piele iritată și zona bucală inflamată (așa cum reiese din registrele centrului), fiind foarte sensibilă la factorii externi.

Ca urmare a incidentului, 5 dintre angajații căsuței au fost relocați în alt centru și alți angajați au fost relocați în CTG Gabriela din alte centre. În urma cercetărilor efectuate de către echipa de monitorizare și după solicitarea poliției (cei care instrumentează dosarul) la fața locului, concluzia este aceea de nerespectare a regulilor de desfășurare a activităților de deratizare. Rezidenta cu o sănătate precară a fost intoxicată chimic, iar cadrele medicale au încercat să îi amelioreze suferința.

Centrul de Îngrijire și Asistență pentru Persoane Adulte cu Dizabilități Căsuța Lu'Min, Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică Luduș, Spitalul Clinic Județean Mureș - Secțiile de Psihiatrie 1 și 2 și Centrul de Abilitare și Reabilitare Sighișoara, județul Mureș.

Vizitele au fost efectuate în perioada 28-31.07.2023, ca urmare a autosesizării Consiliului de monitorizare pe baza unei sesizări și informații din mass media privind încălcări grave ale drepturilor persoanelor cu dizabilități din CIAPAD Căsuța Lu Min (condiții precare de îngrijire, privare de libertate, abuz și rele tratamente). În data de 28.07, o echipă de monitorizare s-a deplasat de urgență la centru, unde a constatat că cei 30 de rezidenți fuseseră deja relocați în noaptea precedentă (în spitale de psihiatrie, în unități de primiri-urgențe, alte servicii rezidențiale sau în familie). Echipa a constatat că o parte din documente fuseseră ridicate deja de poliție, dar și că rezidenții au fost transferați în alte servicii fără a fi însoțiți de acte medicale. Din cei 30 de rezidenți, 5 fuseseră anterior transferați din București, din servicii rezidențiale aparținând DGASPC Sector 6, 17 rezidenți - DGASPC Covasna și 8 rezidenți din comunitate, 17 rezidenți din Covasna (DGASCP) și 8 rezidenți din privat.

În zilele următoare, echipa de monitorizare a efectuat vizite și la Centrul de Recuperare și Reabilitare, Spitalul Clinic Județean Mureș - Secțiile de Psihiatrie 1 și 2 și Centrul de Abilitare și Reabilitare Sighișoara, județul Mureș, cu scopul monitorizării situației celor 9 rezidenți care au fost relocați în regim de urgență de la CIAPAD Căsuța Lu' Min în data de 27.08.

Pe parcursul vizitei la CRRN Luduș, echipa a constatat că 2 dintre rezidenți au fost supuși unor tratamente inumane în CIAPAD Căsuța Lu' Min (un rezident a declarat că a fost legat, bătut și închis în subsol), acesta prezentând urme de contenționare pe încheieturile mâinilor. Ulterior, inspectorul de monitorizare a sesizat organelor de poliție cele constatate.

În CABR Sighișoara, se aflau relocați doi rezidenți de la CIAPAD Lu' Min care prezentau semne de abuz la sosirea în centru, motiv pentru care a fost chemată poliția, au fost făcute poze și s-a întocmit fișa de incident (a fost anunțat DGASPC Mureș și DIICOT Mureș, care au venit la centru și au luat declarații acestora). În plus, echipa a constatat că la nivelul centrului exista un registru de contenționare, iar una dintre rezidente avea brațele imobilizate cu orteze pentru a preveni autoagresivitatea. Echipa de monitorizare a apelat 112, iar la centru s-a deplasat o

echipă de poliție și o echipă din cadrul Serviciului de Investigare Criminalistică Mureș.

Centrul de îngrijire și asistentă Zătreți, județul Vâlcea

Vizita s-a desfășurat în perioada 17-21.07.2023 în urma autosesizării pe baza unor informații din social media privind încălcări ale drepturilor persoanelor cu dizabilități în instituție. Echipa de monitorizare a constatat mai multe situații de încălcări ale drepturilor, cum ar fi decesul unui rezident pe fondul unui TBC netratat, o rezidentă cu răni multiple pe corp inexplicabile, o altă rezidentă cu o escară necrozată, alți rezidenți cu răni pe corpi etc. În urma constatărilor, inspectorul de monitorizare a contactat serviciul de urgență 112 și a solicitat prezența unui echipaj de poliție. În aceeași zi a fost deschis un dosar penal pentru ucidere din culpă și vătămare corporală. Pe lângă acest dosar, Parchetul de pe lângă Judecătoria Bălcești a deschis un alt dosar în urma survenirii unei fracturi de braț în împrejurări necunoscute ale unei rezidente cu dizabilități intelectuale grave, imobilizată la pat, care a mai suferit o fractură asemănătoare la picior în anul 2021. Din constatările echipei de monitorizare, în acest răstimp centrul nu a luat măsuri pentru a preveni repetarea unor astfel de situații.

Centrul de Îngrijire și Asistentă pentru Persoane Adulte cu Dizabilități, oraș Târgul Secuiesc, județul Covasna

Vizita din perioada 11-13.09.2023 de la CIAPAS Târgul Secuiesc a fost dispusă în urma unei sesizări primite în data de 16.08.2023 pe adresa Consiliului de monitorizare din partea conducerii centrului în care se preciza că se fac presiuni din partea Consiliului Județean asupra centrului pentru a admite rezidenți peste capacitatea maximă de cazare, cu toate că nu există resurse disponibile (spațiu, personal de specialitate). Menționez că la data primirii sesizării, în regim de urgență, prin adresa nr. 2258/16.08.2023, CM a înștiințat autoritățile abilitate (Ministerul Muncii și Solidarității Sociale, Avocatul Poporului, Consiliul Județean Covasna, ANPDPD, ANPIS, ITM, IPJ Covasna, DSP Covasna și ANPC) și în paralel a menținut legătura cu conducerea centrului.

La data vizitei, în centru existau 31 de beneficiari. 26 dintre aceștia se aflau în centru și la data vizitei anterioare a Consiliului de monitorizare din 24.03.2023,

pentru care s-a întocmit raportul nr. 855/30.03.2023. La acea dată, Consiliul de monitorizare a sesizat organele competente în privința depășirii capacității centrului și a recomandat relocarea rezidenților. Între timp, în centru au mai fost admiși 5 rezidenți în baza adresei nr. 18831/03.08.2023 transmisă de DGASPC Covasna, ca urmare a retragerii licenței de funcționare a serviciului social și a evenimentelor de la Asociația RE MIN - CIAPAD „Căsuța lu Min”.

Ulterior, Conducerea centrului a fost informată de către Consiliul Județean și DGASPC prin adresa nr.5517/08.08.2023 cu privire la faptul că au fost emise dispoziții de relocare la CIAPAD Tg. Secuiesc a unui număr de încă 6 beneficiari proveniți de la CIA „Căsuța lu Min” , începând cu data de 07.08.2023. Cei 6 rezidenți care urmau să fie relocați erau internați pentru 60 de zile în diferite instituții medicale (4 beneficiari erau internați la Spitalul din Sfântul Gheorghe, 2 beneficiari erau internați la Spitalul de Psihiatrie din Târgul Secuiesc) urmând ca după externare să fie aduși la CIAPAD Tg. Secuiesc. Prin această relocare, capacitatea centrului urma să fie depășită cu 58% - 37 de rezidenți pe 24 de locuri aprobate prin licența de funcționare.

Verificând contractele de prestări servicii ale celor 5 beneficiari relocați în centru în baza adresei nr. 18831/03.08.2023, echipa de monitorizare a constatat că acestea nu erau semnate nici de furnizorul principal de credite și nici de beneficiari, punându-se astfel problema legalității prezenței acestora în CIAPAD Tg. Secuiesc.

Din constatările echipei, atât rezidenții transferați deja, precum și cei care urmau să fie transferați, au dizabilități psihosociale și nevoi ridicate de sprijin, servicii care nu pot fi furnizate în cadrul centrului. De altfel, la data vizitei de monitorizare, surveniseră deja două incidente în centru care i-au implicat pe doi dintre rezidenții transferați (de agresiune fizică asupra coordonatorului centrului și de agresiune sexuală asupra unei alte rezidente).

În urma constatărilor, inspectorul de monitorizare a solicitat AJPIS Covasna și ANPC Covasna să desfășoare acțiuni de control la CIAPAD Târgu Secuiesc pentru a constata situația conform atribuțiilor celor două instituții, instituții care ulterior au dispus măsuri de relocare a rezidenților care depășesc capacitatea legală a centrului.

**Centrul Pentru Viață Independentă Centrul Pentru Viață Independentă -
Phare și Centrul Pentru Viață Independentă Casa Comber, județul Giurgiu**

Vizitele au fost efectuate în datele de 4 și 5.10.2023, ca urmare a unor petiții înregistrate în evidențele Consiliului de monitorizare din data de 03.10.2023, care fac referire la posibile încălcări ale drepturilor persoanelor cu dizabilități, în speță cele prevăzute de Art. 28 Un standard adecvat de viață și protecție socială.

Echipa de monitorizare a identificat mai multe aspecte deosebite, cum ar fi medicamente din aparatul de urgență cu termen de valabilitate depășit (a fost sesizată Direcția de Sănătate Publică și Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorului), saltele murdare sau acoperite cu huse improvizate din saci de plastic, hainele colectate pe pardoseală în grămezi înainte de a fi introduse în mașina de spălat, lenjerie casată murdară colectată în spații insalubre, alimente cu termen de valabilitate expirat și multă mizerie în CPVI Comber (motiv pentru care a fost sesizat Comisariatul pentru Protecția Consumatorului și Direcția Sanitară Publică).

Având în vedere cele constatate, inspectorul Consiliului de monitorizare, după consultarea experților independenți, a solicitat CJPC Giurgiu și Direcția de Sănătate Publică să demareze fiecare câte un control la cele două căsuțe. Ulterior, CJPC Giurgiu - Conform Procesului verbal nr. 158/1061246/1033/05.10.2023 a aplicat sancțiuni contravenționale de 19.000 lei, în timp ce DSP Giurgiu - Conform Procesului verbal nr. 0005024/05.10.2023, a dispus:

- Scoaterea din consum a produselor alimentare cu termen de valabilitate expirat;
- Scoaterea din folosință a medicamentelor expirate;
- Dotarea paturilor beneficiarilor cu huse de protecție impermeabile;
- Igienizarea saltelelor murdare sau înlocuirea lor;
- Efectuarea lucrărilor de igienizare în depozitul de alimente;
- Respectarea prevederilor Ordinului MS nr. 119/2014, 1226/2012, Ordin MS 444/2019, Ordin 1338/2007.

Pentru neregulile constatate, DSP a amendat unitatea controlată cu suma de 1.000 lei.

Centrul de Îngrijire și Asistență pentru Persoane Adulte cu Dizabilități, localitatea Izvoarele, județul Giurgiu

Vizita a fost efectuată în data de 06.10.2023 ca urmare a unor petiții înregistrate în evidențele Consiliului de Monitorizare din 03.10.2023 privind posibile încălcări ale drepturilor persoanelor cu dizabilități, în speță cele prevăzute de Art. 28 “Un standard adecvat de viață și protecție socială”. Din constatările echipei de monitorizare, în centru nu se desfășoară activități de abilitare și reabilitare individualizate, raportate la nevoile rezidenților, iar cea mai mare parte din timp aceștia îl petrec în incinta centrului. Curtea nu este amenajată pentru petrecerea timpului liber, rezidenții fiind nevoiți să stea pe jos. Rezidenții preferă să mănânce pe hol, pe bănci sau în picioare, sub supravegherea personalului. În bucătărie există doar o masă de 4 persoane (spațiul dedicat pentru sala de mese este folosit ca zonă administrativă pentru personal - birou administrativ, depozitare dosare beneficiari, proceduri). Camere sunt mobilate modest, iar rezidenții au hainele la comun.

Centrul Pentru Viață Independentă - Apartament 21 și Centrul Pentru Viață Independentă - Apartament 22, județul Giurgiu

Efectuarea vizitei a fost dispusă de președintele Consiliului de monitorizare în data de 30.10.2023, în urma unei sesizări și a unei înregistrări video care indicau posibile încălcări ale drepturilor persoanelor cu dizabilități și anume, că doi dintre rezidenții din CPVI AP.21/22 prestează diverse activități la domiciliul directorului DGASPC Giurgiu.

În dimineața primei zile de monitorizare a celor două apartamente, infirmiera de serviciu nu a putut oferi detalii sau explicații plauzibile echipei de monitorizare privind situația celor 6 rezidenți care nu se aflau în acel moment în centre, neexistând nici registre în care să fie consemnate informații privind lipsa lor. Astfel, inspectorul de monitorizare a sesizat Poliția prin sistemul unic de urgență 112. Reprezentanții poliției municipiului Giurgiu s-au prezentat la fața locului și au notat problemele sesizate, invitând ulterior la sediul instituției pe infirmiera de serviciu și inspectorul de monitorizare în vederea depunerii unor declarații.

În jurul orei 13.00, când rezidenții s-au întors în CPVI, echipa a discutat cu aceștia despre aspectele care făceau obiectul sesizării. Inițial, rezidenții au negat că ar fi desfășurat astfel de activități, însă, ulterior, au precizat că mai merg la domiciliul directorului DGASPC Giurgiu unde muncesc contra unor sume de bani, sucuri și țigări.

De asemenea, rezidenții au declarat că toți desfășoară activități, zilnice sau săptămânale, de curățenie în scările blocurilor vecine (fără contract de muncă), contra unor sume de bani care variază între 100-300 lei/lunar. Chiar dacă beneficiarii desfășoară ilegal aceste activități, directorul DGASPC (prezent în prima dimineață a zilei de vizită în apartamente) și ceilalți angajați ai apartamentelor au declarat că știu despre aceasta practică, însă li se pare firesc, având în vedere că “beneficiarii sunt pregătiți pentru o viață independentă”.

Spitalul de psihiatrie și pentru măsuri de siguranță Jebel, județul Timis

În data de 29.11.2023, Consiliul de Monitorizare a primit o sesizare privind rele tratamente și abuzuri verbale (lovituri cu pumnii, palmele, împingere, imobilizări corporale și strigăte), la adresa unuia dintre pacienții internat pe Secția 7, din partea personalului și a pacienților. Pentru a verifica cele sesizate, echipa de monitorizare a discutat atât cu pacientul în cauză, cu o parte din personalul de pe secție (inclusiv cu medicul șef de secție și cu managerul spitalului) și cu alți pacienți, și a consultat documente relevante de la nivelul Secției 7, pavilionul 8 (dosarul medical și juridic al pacientului, rapoartele de serviciu ale asistenților medicali și personalului auxiliar, Registrul măsurilor de izolare și conțenționare, Registrul de incidente etc.).

Echipa de monitorizare nu a putut stabili din discuțiile cu pacientul, cu personalul sau cu alți pacienți și nici din documentele studiate veridicitatea aspectelor sesizate. La data vizitei de monitorizare, echipa de monitorizare nu a putut discuta cu asistenta medicală care ar fi manifestat comportamentul abuziv/violent față de pacient deoarece aceasta se afla în concediu de odihnă. Atât în Foia de evoluție și tratament a pacientului, cât și în rapoartele de serviciu ale asistenților medicali și personalului auxiliar nu sunt menționate situații de natura celor sesizate prin petiție. Pe parcursul vizitei, echipa de monitorizare a primit și

Raportul șefului de secție cu privire la sesizarea primită și de spital cu același obiect, document care nu a relevat indicii sau aspecte noi în raport cu cele deja constatate de către echipa de monitorizare.

La data vizitei, spitalul Jebel nu avea un sistem de monitorizare video funcțional la nivelul pavilioanelor care ar fi permis verificări suplimentare în legătură cu aspectele sesizate.

Pe parcursul vizitei, alți câțiva pacienți au comunicat echipei de monitorizare că sunt abuzați fizic sau verbal de angajații de pe pavilioane, însă ori nu știu cum să procedeze în astfel de situații, ori se tem de repercusiuni. Echipa nu a putut proba veridicitatea acestor informații pe baza discuțiilor cu restul pacienților, cu personalul sau pe baza documentelor studiate în secție. Una din constatările echipei de monitorizare a fost că, în prezent, la nivelul spitalului, e nevoie de eforturi suplimentare pentru a implementa un mecanism funcțional de colectare, înregistrare, sintetizare și reacție la sesizările sau feedbackul pacienților privind calitatea serviciilor primite pe perioada cât sunt internați în spital.

Casa de tip familial "Gabriela", localitatea Săcele, județul Brașov

Vizita a fost efectuată în perioada 14-15.12.2023, în urma unei sesizări în care se relatează faptul că în data de 08.10.2023, la nivelul CTF Gabriela s-a înregistrat o suspiciune de abuz sexual între doi beneficiari, incident semnalat de către educatorul de serviciu.

Din documentele prezentate echipei de monitorizare și discuțiile purtate cu instructorul de educație din cadrul CTF "Gabriela" (persoana care a semnalat incidentul), reiese că în data de 08.10.2023, aceasta l-a surprins pe unul dintre rezidenți dezbrăcat în proximitatea altui rezident, motiv pentru care a considerat că cei doi intenționau să facă sex oral. Ca urmare, a sesizat de îndată conducerea centrului și s-a dispus separarea acestora.

Echipa a mai constatat și că la nivelul DGASPC Brașov s-au efectuat toate demersurile necesare conform procedurilor privind semnalarea și soluționarea cazurilor de abuz. Astfel, a fost întocmită fișa de incident cu nr. 6/111533(RI57)2606/A3/12.10.2023 și fișa de incident cu nr.6/122

211/(RI57)2919/07.11.2023, de către instructorul de educație, care a fost adusă la cunoștință conducerii DGASPC Brașov și transmisă ulterior către ANDPDCA. Incidentul a fost consemnat într-o notă informativă la predarea turei, în registrul de predare tură și în registrul de incidente (consemnarea fiind datată ulterior incidentului, respectiv după efectuarea controlului din data de 29.10.2023 din parte Agenției Județene pentru Plăți și Inspecție Socială Brașov).

În data de 09.10.2023, a fost emisă Dispoziția Directorului General al DGASPC Brașov, prin s-a constituit o echipă în vederea verificării și identificării unor neconformități în activitatea serviciului social Săcele-Brădet-CTF "Gabriela" precum și a personalului din cadrul C.S Săcele-Brădet-CTF "Gabriela și tot la aceeași dată s-a întrunit și echipa multidisciplinară din cadrul CTF "Gabriela", în vederea evaluării situației semnalate.

Echipa de control din cadrul DGASPC Brașov a constatat în urma verificărilor întreprinse că a fost respectată procedura aplicabilă în cazul suspiciunilor de abuz, beneficiarii fiind consiliați și mutați în camere separate, însă au stabilit că personalul este insuficient pentru a preveni astfel de situații, propunând identificarea unor soluții pentru a fi asigurată în condiții optime supravegherea, îngrijirea și asigurarea serviciilor necesare rezidenților cu dizabilități, conform standardelor în vigoare.

Echipa multidisciplinară întrunită din cadrul CTF „Gabriela” a luat următoarele măsuri: monitorizarea permanentă a activităților din cadrul CTF și identificarea modalităților de prevenire, gestionare și semnalare a situațiilor de acest tip.

De asemenea, în data de 09.10.2023, minorii au fost evaluați psihologic, iar din fișele de evaluare psihologică întocmite reiese că nu se confirmă faptele consemnate de instructorul de educație. În fișele psihologice se consemnează că unul dintre rezidenți „nu are capacitatea de a întreține o discuție, răspunde la întrebări simple, însă nu întotdeauna la fel, nu pare să înțeleagă contextul, este agitat, pregătit să plece, să se retragă, nu reacționează negativ la numele celui alt rezident și nu sugerează prin gesturi sau mimică vreun conflict”, în timp ce rezidentul „nu a confirmat cele declarate de instructorul de educație, nu înțelegea în totalitate contextul, trecea de la un subiect la altul”.

În urma verificării implementării măsurilor dispuse de AJPIS Braşov (întocmirea programului de intervenţie psihologică personalizată ca urmare a incidentului din data de 08.10.2023; reevaluarea celor doi beneficiari şi întocmirea fişei de evaluare; întocmirea raportului trimestrial cu datele reevaluărilor după incidentul constatat cu privire la modificarea stării psihice, emoţionale a tinerilor; întocmirea planificărilor activităţilor de către personalul de specialitate conform nevoilor identificate în PIP-urile rezidenţilor astfel încât acestea sa primească servicii sociale adecvate nevoilor), s-a constat că toate măsurile au fost realizate.

1.2. Situaţia respectării drepturilor

▪ **Art. 9 - Accesibilitate**

Articolul 9 prevede că orice persoană cu dizabilităţi trebuie să aibă acces la mediul fizic, la transport, informaţie şi mijloace de comunicare, inclusiv la tehnologiile şi sistemele informatice şi de comunicaţii şi la alte facilităţi şi servicii deschise sau furnizate publicului. Astfel, toate clădirile, mijloacele de transport, drumurile, locurile de muncă, instituţiile publice, serviciile din comunitate, cât şi toate sistemele de informare şi comunicare trebuie adaptate pentru a asigura accesul egal al persoanelor cu dizabilităţi. Accesul poate fi facilitat, de exemplu, atât prin adaptarea mediului construit, a informaţiilor în format Braille sau uşor de citit şi înţeles sau prin furnizarea de ghizi şi interpreţi.

Cele mai multe instituţii nu sunt accesibilizate fizic conform Normativ privind adaptarea clădirilor civile şi spaţiului urban la nevoile individuale ale persoanelor cu handicap, indicativ NP 051-2012 - Revizuire NP 051/2000". Cea mai comună formă de adaptare este rampa, însă multe dintre acestea sunt improvizate sau construite ulterior clădirii. Puţine centre au mână curentă, se remarcă absenţa suprafeţelor de avertizare tactilo-vizuală, lipsa lifturilor sau platformelor de deplasare pe verticală în cazul clădirilor cu mai multe etaje, iar multe băi sunt neadaptate: înălţimea obiectelor sanitare şi a întrerupătoarelor este necorespunzătoare, dispunerea cabinelor de duş la nivelul pardoselilor, suportul de braţ la vasul de toaletă,

suprafața corespunzătoare de manevră pentru utilizatorii de fotoliu rulant în toalete.

În privința accesibilizării comunicaționale și informaționale, în general materialele de la nivelul instituțiilor nu sunt adaptate în format ușor-de-înțeles, Braille sau audio-video cu subtitrare, și nu există interpreți în limbaje alternative de comunicare. Utilizarea pictogramelor ca formă de comunicare este mai degrabă o excepție. Din constatările Consiliului, personalul încearcă să explice rezidenților într-o formă în care informația să le fie accesibilă, însă considerând că formarea personalului în domeniul comunicării cu persoanele cu dizabilități lipsește, rămâne sub semnul întrebării eficacitatea modului în care comunicare alternativă este realizată cu succes în aceste instituții.

În general, în privința asigurării acestui drept, recomandările Consiliului au vizat mai degrabă accesibilizarea informațională și comunicațională. Recomandările echipelor de monitorizare cu privire la adaptarea clădirilor au avut în vedere, în cele mai multe cazuri, doar instalarea de mână curentă, considerând că alte tipuri de adaptări necesită cheltuieli substanțiale și, astfel, investiții în sistemul rezidențial. Comitetul ONU al CDPD recomandă expres Statelor părți la CDPD să sisteze orice investiții de mentenanță sau renovare în sistemul rezidențial destinat persoanelor cu dizabilități.²

▪ **Art. 10 - Dreptul la viață**

Pe lângă activitatea de monitorizare desfășurată de Consiliu prin primirea notificărilor de deces transmise de facilitățile supuse monitorizării, echipele de monitorizare au făcut și alte constatări în timpul vizitelor privind încălcări ale dreptului la viață.

De exemplu, în timpul vizitei la CIAPAD Bâcleș, județul Mehedinți, din perioada 20-21.11.2023, echipa a constatat că una din rezidente avea o respirație greoaie, iar lângă patul acesteia se afla un aparat de oxigen. Când echipa de monitorizare a

² Națiunile Unite (2017) Comitetul privind drepturile persoanelor cu dizabilități. Comentariul general Nr. 5 privind viața independentă și includerea în comunitate. Alin. 51. CRPD/C/GC/5. Disponibil la: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G17/328/87/PDF/G1732887.pdf?OpenElement>

întrebat asistenta medicală de ce respiră greu, aceasta a spus că a avut pneumonie iar în urma pneumoniei a rămas cu sechele respiratorii. Din dosarul medical al beneficiarei echipa a constatat că este dependentă de oxigen în proporție de 90%, dar la momentul vizitei aceasta nu era conectată la aparat. După cele constatate, inspectorul de monitorizare a considerat că este necesar și urgent să apeleze numărul de urgență 112 pentru a se vedea dacă i s-a pus viața în pericol beneficiarei. În aproximativ 10-15 minute la centru a sosit o ambulanță, personalul de pe ambulanță constatând că rezidenta trebuie dusă de urgență la spital având în vedere că saturația de oxigen era de 68%, avea o stare febrilă, iar valorile tensiunii erau scăzute.

Pe parcursul altei vizite de monitorizare, de la CIAPAD Zătreți, județul Vâlcea, din perioada 19-21.07.2023, echipa a constatat situația unui rezident care decedase cu câteva săptămâni în urmă din cauza unei tuberculoze pulmonare netratate, cu toate că acesta a fost internat de câteva ori, însă fără a fi diagnosticat adecvat și fără a se i se acorda tratamentul corespunzător. În plus, în urma decesului, centrul nu a sesizat organele competente și nu a făcut demersuri pentru a efectua autopsia.

- **Art. 11 - Situații de risc și urgențe umanitare**

În 2023, echipele de monitorizare nu au identificat astfel de încălcări.

- **Art. 12 - Recunoaștere egală în fața legii**

Orice formă de substituție a deciziei persoanelor cu dizabilități de o altă persoană prin regimuri de tutelă parțială sau totală sau curatelă reprezintă o încălcare a Art. 12 al CDPD. În plus, decizia unei persoane poate fi substituită nu doar *de jure* (prin prevederi legale, în acest caz), ci și *de facto* - în orice situație în care orice altă persoană ia decizii în locul persoanei cu dizabilități, invocând interesul suprem al acesteia. Comitetul CDPD subliniază că instituționalizarea, prin modul strict de reglementare a vieții de zi cu zi, încalcă *de facto* dreptul persoanelor cu dizabilități de a lua decizii și de a-și exercita capacitatea juridică,³ fapt asumat

³ Națiunile Unite, 2022, Comitetul CDPD, Ghid privind dezinstituționalizarea, inclusiv în situații de urgență. Alin. 6, CRPD/C/5, Disponibil în data de 05.08.2023 la adresa:

<https://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=6QkG1d%2FPPrICAqhKb7yhsrUSo2TIYtHaYAWJ%2Byrd8Skky8%2BxJZ8vIbGxhck1kHBB7qpZDXVoe1FlprH%2FJ0xFvkmalIP3ksO3F41KvqDkks%3D>

și de recenta Strategie privind prevenirea instituționalizării persoanelor adulte cu dizabilități și accelerarea procesului de dezinstituționalizare, pentru perioada 2022-2030.⁴

Pe parcursul vizitelor de monitorizare, echipele au constatat că în multe centre există rezidenți care au substituită capacitatea juridică prin măsura interdicției, aceștia având numiți tutori angajați ai centrelor, membri ai autorităților locale sau persoane din familie. În mai multe centre, procesul de reexaminare a măsurii de punere sub interdicție (potrivit prevederilor Legii 140/2022 privind unele măsuri de ocrotire pentru persoanele cu dizabilități intelectuale și psihosociale și modificarea și completarea unor acte normative) a fost deja inițiat, însă în alte centre personalul și rezidenții nu erau familiarizați cu acest demers. În cele câteva situații cu hotărâri definitive ale instanței măsura de interdicție a fost înlocuită cu măsura tutelei speciale. Din constatările Consiliului, rezidenții, personalul și instanțele nu sunt încă familiarizate cu dreptul de a asigura exercitarea capacității juridice în cazul persoanelor cu dizabilități, impunându-se astfel o conștientizare la scară largă în rândurile instituțiilor, personalului din sistemul de protecție, publicului larg și mai ales persoanelor cu dizabilități și familiilor acestora în privința exercitării acestui drept.

Potrivit prevederilor Articolului 12 al CDPD, persoanele cu dizabilități ar trebui să se bucure de capacitate juridică în egală măsură cu orice altă persoană și trebuie să aibă acces la măsuri de sprijin pentru exercitarea acesteia, cum ar fi sprijinul în luarea deciziei. Deși mediul rezidențial este unul caracterizat de posibilități reduse de luare a deciziei din cauza modului strict reglementat de funcționare și organizare intrinsec instituțiilor, un astfel de sprijin poate contribui la asigurarea unui tratament demn al persoanei cu dizabilități, la prevenirea tratamentelor nevoluntare și la facilitarea autodeterminării pe perioada în care persoanele cu dizabilități mai locuiesc încă în centru, cât și ca o garanție că procesul de dezinstituționalizare se va desfășura conform dorințelor și preferințelor fiecărui rezident din centru.

⁴ La Anexa 2, Ghid privind accelerarea procesului de dezinstituționalizare, Aprobata prin HG 1.543/2022.

De altfel, furnizarea sprijinului în luarea deciziei este și o cerință minimă a standardelor de calitate pe care un serviciu rezidențial trebuie să le îndeplinească pentru a fi licențiate (în conformitate cu ordinul 82/2019). În prezent, nu toate centrele monitorizate au o procedură privind acordarea acestui tip de sprijin, și chiar acolo unde aceasta există, formarea specifică care să permită personalului să ofere un astfel de sprijin lipsește.

În plus, pe parcursul vizitelor de monitorizare au fost identificate și situații în care rezidenții nu aveau acces la resursele lor financiare, constituind o încălcare a Art. 12 care prevede dreptul egal al persoanelor cu dizabilități de a-și controla finanțele și de a nu fi privați arbitrar de proprietățile lor.

De exemplu, la CIAPAD Bretea Strei din județul Hunedoara, în timpul vizitelor din perioadele 03-04.05 și 11-12.05.2023, echipa de monitorizare a constatat că 9 rezidenți aveau curatori numiți dintre angajații centrului care le gestionau acestora veniturile. Pentru 7 dintre aceștia curatorii păstrau veniturile rezidenților la domiciliu sub formă de numerar, iar pentru ceilalți 2, veniturile erau păstrate în conturile curatorilor, cei 9 rezidenți neavând un control direct asupra acestora. Echipa de monitorizare a concluzionat că există neclarități și în privința motivului pentru instituirea curatelei în cazul celor 9 rezidenți, având în vedere că măsura curatelei nu poate fi instituită decât cu consimțământul celui reprezentat (conform Art. 182(2) Cod Civil), iar o parte dintre rezidenți aveau dificultăți severe privind înțelegerea și comunicarea.

O altă situație a fost constatată la CTF Gabriela din localitatea Săcele, județul Brașov unde, în timpul vizitei din perioada 14-15.12.2023, s-a constatat că sumele acordate ca bani de buzunar pentru rezidenți au fost folosite pentru cumpărarea de îmbrăcăminte și jucării pentru copii. Banii au fost administrați de către persoanele de referință desemnate pentru fiecare copil. În urma verificării bonurilor de cumpărături care justificau cheltuirea banii copiilor, s-a constatat că s-au efectuat cumpărături care nu se justifică ca fiind în folosul copilului, în conformitate cu nevoile și/sau preferințele acestuia, de exemplu sutiene, fuste, pizza picantă. Cu privire la acest aspect, existând indicii clare care au dus suspiciunea săvârșirii

infrațiunii de delapidare, echipa de monitorizare a sesizat organele de poliție prin serviciul 112 și s-a depus sesizare.

Pe parcursul vizitei de monitorizare de la CIAPAD Galata din județul Iași, din perioada 17-19.01.2023, echipa a constatat că în centru există 48 de beneficiari puși sub interdicție judecătorească. Pentru 40 dintre aceștia instanța judecătorească a numit tutore un reprezentat din cadrul Autorității tutelare, iar pentru 8 tutorele a fost numit din familie.

Echipa de monitorizare a constatat o administrare defectuoasă a veniturilor în interesul beneficiarilor și un dezinteres total al tutorelui numit din cadrul Autorității tutelare. Astfel, s-a constatat că tutorele nu cunoaște nevoile beneficiarilor pe care îi are sub tutelă deoarece nu îi vizitează și nu manifestă interes pentru a administra veniturile în folosul acestora. Există cazuri în care conturile bancare au fost blocate deoarece tutorele nu a reînnoit contractele, iar pensiile beneficiarilor s-au întors la Casa de pensii, existând astfel beneficiari care au în cont sume mari de bani pe care riscă să le piardă.

Tutorele celor 40 de rezidenți a comunicat echipei de monitorizare că nu cunoaște nevoile rezidenților, administrând veniturile rezidenților doar în momentul în care primește referate sau facturi proforme din partea personalului centrului. Deși personalul centrului întocmește astfel de documentație la solicitarea tutorelui, chiar dacă nu e obligatorie conform prevederilor legale, tutorele refuză în continuare să folosească veniturile beneficiarilor în folosul acestora, invocând în cele din urmă că are nevoie de acceptul instanței judecătorești chiar și pentru fructe, obiecte de igienă, încărcare cartelă telefonică sau haine.

La CRRN Călugăreni din județul Mureș, în timpul vizitei de monitorizare din perioada 13-16.11.2023, echipa a constatat din studiul dosarelor sociale, că o mare parte din veniturile beneficiarilor sunt gestionate de angajații centrului/managerii de caz, fără ca aceștia să dețină o împuternicire în acest sens. În mai multe cazuri, aceștia nu au putut prezenta dovada cheltuielilor (bon fiscal, chitanță). Persoana responsabilă de modul în care sunt cheltuiți banii beneficiarilor a prezentat un caiet cu file lipsă, cu tăieturi, în care nu se regăsea înregistrat fiecare produs achiziționat (lipsea un registru specific cu evidența cheltuielilor). S-a constatat ca s-au

achiziționat o serie de obiecte de mobilier (colțar bucătărie, fotolii, fotoliu „pară”), mobilier de grădină (pavilion, fotoliu suspendat), precum și cafetieră, televizor, tabletă, cuptor cu microunde, lenjerii de pat, fără declarații scrise prin care beneficiarul să-și manifeste acordul pentru achiziționarea acestor obiecte. Mai mult decât atât, deși beneficiarii nu au abilitatea de a scrie, în dosare s-au regăsit cereri „scrise și semnate” de aceștia prin care solicitau eliberarea sumelor capitalizate în conturile personale de la Banca Transilvania. În cazul unui beneficiar decedat în data de 15.06.2023, echipa de monitorizare a constatat că din contul acestuia au fost efectuate cumpărături în data de 16.06.2023 și 19.07.2023.

▪ **Art. 13 - Accesul la justiție**

Exercitarea dreptului de acces la justiție presupune existența concomitentă a mai multor condiții, de exemplu cunoașterea drepturilor, acces facil la mijloace de petiționare, asistență și reprezentare juridică independentă sau adaptări de ordin procedural care să permită persoanelor cu dizabilități să participe la actul de justiție în toate etapele sale.

Multe persoane cu dizabilități care locuiesc în instituțiile supuse monitorizării au nevoi foarte ridicate de sprijin privind înțelegerea și comunicarea. În plus, în multe instituții, rezidenții nu au acces nemijlocit la un telefon decât prin intermediul angajaților, nu știu să scrie sau să citească, nu pot părăsi centrul la nevoie, se tem de repercusiuni în eventualitatea în care ar reclama abuzurile la care sunt supuși sau pur și simplu nu știu ce să facă în astfel de situații. Accesul la consiliere și reprezentare juridică este, de regulă, asigurat, la nevoie, din spusele personalului instituțiilor, de juriștii DGASPC-urilor, situație caracterizată de conflict de interese care poate constitui o limitare a accesului liber la justiție, mai ales în situația în care abuzurile sau actele de violență sunt comise de personalul instituțiilor.

În plus, informarea personalului din instituții cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități sau recunoașterea situațiilor în care acestea sunt încălcate, este formală (acolo unde se desfășoară), fiind realizată, de regulă, de șeful centrului. De altfel, în unele vizite, echipele de monitorizare au constatat că nici angajații din poliție care s-au deplasat la fața locului la solicitarea inspectorilor de monitorizare

nu erau familiarizați cu drepturile persoanelor cu dizabilități, în unele situații apelând la intimidări la adresa inspectorilor Consiliului și acuzându-i pe aceștia de abuz în serviciu.

Astfel, asigurarea accesului la justiție ar presupune implementarea suplimentară a unor garanții care să faciliteze acest acces în eventualitatea oricăror situații care ar reclama exercitarea acestui drept. Astfel de garanții privesc, de exemplu, formarea corespunzătoare a personalului centrului pentru a recunoaște și a sesiza astfel de situații, a personalului din sistemul de justiție (polițiști, procurori, judecători), accesul la reprezentare legală accesibilă și independentă, asigurarea adaptărilor procedurale pe parcursul actului de justiție. În lipsa acestor garanții și măsuri, astfel de situații pot rămâne subraportate sau instrumentate necorespunzător, cu efect asupra limitării exercitării acestui drept.

În situațiile de încălcare a drepturilor persoanelor cu dizabilități sesizate în timpul vizitelor desfășurate în 2023, echipele de monitorizare au constatat că mulți dintre rezidenți nu se aflau în situația de a sesiza ei înșiși încălcarea drepturilor și, astfel, de a-și putea exercita dreptul de acces la justiție.

▪ **Art. 14 - Libertatea și siguranța persoanei**

Art. 14 al CDPD garantează dreptul tuturor persoanelor cu dizabilități de a se bucura de libertate și siguranță și interzice orice formă de privare de libertate pe criterii de dizabilitate. Comitetul CDPD subliniază că instituționalizarea, internarea nevoluntară și alte măsuri restrictive cum ar fi conțenționarea și izolarea constituie privare de libertate pe criterii de dizabilitate și, astfel, o încălcare a Art. 14.

Comitetul Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități (organismul ONU responsabil de monitorizarea implementării CDPD) a stabilit⁵ că Articolul 14 nu permite niciun fel de excepție prin care persoanele cu dizabilități pot fi private de libertate din cauza dizabilității lor reale sau percepute.

⁵ Națiunile Unite, 2017, Raportul Comitetului privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Anexa Îndrumări privind dreptul la libertate și siguranță a persoanelor cu dizabilități. New York. A/72/55, Para. 6. Accesat în data de 26.06.2023 la adresa <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G17/114/97/PDF/G1711497.pdf?OpenElement>

Totodată, conțenționarea nu constituie doar o încălcare a Art. 14 al CDPD, ci și a Art. 15 (Nimeni nu poate fi supus torturii și niciunui fel de pedeapsă sau tratament crud, inuman ori degradant). Raportorul special al ONU privind tortura și alte tratamente crude, inumane sau degradante afirmă că orice tip de conțenționare, chiar și cea de scurtă durată, aplicată persoanelor cu dizabilități mintale, poate constitui tortură și rele tratamente.⁶ În acest context, Raportorul subliniază necesitatea interzicerii fără excepție a tuturor măsurilor coercitive și nevoluntare, inclusiv a conțenționărilor, în instituțiile de asistență socială,⁷ în timp ce Comitetul CDPD subliniază, la Art. 15, necesitatea eliminării conțenționării din practici, politici și legislație.⁸

Pe parcursul mai multor vizite de monitorizare, inspectorii au identificat atât rezidenți conțenționați sau izolați, cât și registre de conțenționare care indicau că astfel de măsuri sunt aplicate în instituția respectivă.

- În CABR Vâlcelele, județul Călărași, în timpul vizitei din perioada 25-26.04.2023, echipa Consiliului a constatat că se practică conțenționarea fizică (cămașă de forță) și chimică (diazepam și haloperidol), cât și izolarea. Actele medicale și Registrul Măsurilor de Izolare și Conțenționare indică aplicarea conțenționării în cazul a 7 rezidenți.
- În CIA Țuicani, județul Dâmbovița, echipa de monitorizare a constatat în timpul vizitei din 12-14.06.2023 că 13 rezidenți au recomandare de conțenționare din partea medicului psihiatru, iar, la momentul vizitei, doi rezidenți erau conțenționați mecanic prin legarea mâinilor, unul în poziția șezut pe scaun având conțenționate brațele, iar celălalt - în poziția culcat în pat. Ambii rezidenți erau conțenționați frecvent de mai mult timp. Din documentele medicale și sociale curente, cât și discuțiile cu personalul, echipa de monitorizare a concluzionat că centrul nu aplica alte tehnici pentru a preveni conțenționarea.

⁶ Națiunile Unite, 2013, Raportul Raportorul special al ONU privind tortura și alte tratamente crude, inumane sau degradante, Alin. 63. A/HRC/22/53, https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/HRBodies/HRCouncil/RegularSession/Session22/A.HRC.22.53_English.pdf

⁷ Ibid.

⁸ Națiunile Unite, 2022, Observații finale privind raportul inițial al Elveției, Para 32, Alin. (a), https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRPD%2FCHE%2FCO%2F1&Lang=en

- În CIAPAD Asociația Dales, comuna Dridu, județ Ialomița, echipa de monitorizare a identificat în timpul vizitei desfășurate în perioada 11-13.09.2023, doi rezidenți conțenționați. Unul dintre aceștia era conțenționat în pat cu dispozitive de conțenție în patru puncte în izolatorul centrului, în timp ce al doilea rezident era conțenționat de patul său din dormitor cu șireturi de mânecile de la bluză prin poziționarea mâinilor una peste cealaltă. Din spusele personalului, cei doi rezidenți erau conțenționați frecvent, de câteva ori pe zi, centrul neavând un registru în care înregistrează frecvența, perioada sau alte detalii privind aplicarea măsurii de conțenționare.
- În vizita efectuată în perioada 17-11.08.2023 în CRRN 1 din Sectorul 2 al municipiului București, echipa a identificat dispozitive de conțenție, precum și un registru cu denumirea de Registrul Măsurilor de Izolare și Conțenționare ce conținea 32 de rubrici completate începând cu data de 23.09.2019, prin care diferiți beneficiari ai centrului au fost conțenționați.
- În CABR Uverturii din Sectorul 6 al municipiului București, echipa a constatat pe timpul vizitei din perioada 25-26.04.2023 din documentele puse la dispoziția echipei de monitorizare și din discuțiile cu personalul angajat al centrului că în centru se practică măsuri restrictive de conțenție fizică și chimică, cât și de izolare. La nivelul centrului există „Procedura privind managementul situațiilor de risc” unde se menționează contextul aplicării măsurilor sau manevrelor de restrângere a libertății de mișcare a beneficiarului. Procedura are ca document de referință Legea nr. 487/2002 republicată 2012, Legea sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice. La data vizitei de monitorizare, în registrul dedicat acestor practici („Registru Conțenție”), era consemnată conțenționarea a 7 beneficiari pe anul în curs, echipa identificând în centru și dispozitivele de conțenție.
- În CIA Ciocănești, județul Călărași, echipa de monitorizare nu a identificat rezidenți conțenționați, registru de conțenționare sau alte informații care să indice că în centru se aplică astfel de măsuri, cu toate că centrul are o procedura de izolare și conțenție elaborată de DGASPC Călărași, precum și curele de conțenție care la data vizitei erau sigilate și neutilizate.

- Pe perioada vizitei din perioada 13-16.11.2023 în CRRN Călugăreni din județul Mureș, unul dintre rezidenți era conțenționat cu o improvizație de tip „cămașă de forță”, cu două chingi cusute de mâneci, având mâinile încrucișate și cu legătură la spate. Conform spuselor unei infirmiere, rezidentul este conțenționat în acest mod de aproximativ un an și jumătate de când acesta a fost transferat în centru de la un centru de copii deoarece s-ar autoagresa.
- În CRRNPAH Călinești din județul Prahova, în timpul vizitei din perioada 20-24.11.2023, echipa de monitorizare a identificat în pavilionul D (pavilion destinat izolării beneficiarilor infectați cu scabie) un beneficiar dezbrăcat complet, ținut într-o cameră „capitonată” și cu ușa închisă. În cameră exista doar o saltea murdară pusă direct pe pardoseală, fără lenjerie sau pernă, doar o pilotă la fel de murdară aruncată pe jos. Lumina era stinsă în cameră și ușa încuiată cu cheia. Geamul de la ușă era spart, dar cu toate acestea, în camera era un miros înțepător de urină și fecale. Geamurile dormitorului sunt situate prea sus pentru a se putea realiza o aerisire pe cale naturală a camerei. La solicitarea echipei de monitorizare personalul a descuiat ușa, moment în care beneficiarul s-a năpustit afară pe hol și s-a așezat cuminte pe băncuța acoperită cu o pătură situată pe hol în dreptul ușii dormitorului, așteptând să fie îmbrăcat și scos în curte. Personalul a precizat că beneficiarul în vârstă de 28 de ani este diagnosticat cu „retardare mentală profundă și epilepsie”, nu are abilități de comunicare și scoate numai niște sunete onomatopice, și doar câțiva angajați pot „ghici” dorințele acestuia. Personalul a menționat că i-au „amenajat” astfel camera pentru că se autoagresează („se dă cu capul de pereți”) și atunci când este scos în curte acesta agresează atât personalul cât și beneficiarii.
- În timpul vizitei din perioada 30-31.07.2023 din CAbR Sighișoara, echipa de monitorizare a identificat 2 registre (registru de conțenționare fizică și registrul de conțenționare chimică). Ca formă de conțenționare, registrul menționează atât conțenționare fizică prin legare în jurul taliei de un scaun cu o curea lată sau prin imobilizarea unui braț sau ambelor brațe, cât și conțenționare chimică cu diazepam și haloperidol. Conțenționările erau

dispuse de către medicul centrului (medic neurolog). În plus, una dintre rezidente avea brațele imobilizate în mod improvizat cu două orteze pentru a preveni autoagresiunea prin lovirea capului cu mâinile, aceste orteze fiind purtate de rezidentă pe termen lung.

- La CRRN Brâncovenești din județul Mureș, pe parcursul vizitei din perioada 13-16.11.2023, echipa de monitorizare a găsit o ușă încuiată la unul dintre dormitoare, iar când a cerut angajaților să fie descuiată pentru a putea avea acces, a constatat că în dormitor se afla un beneficiar care avea mâncarea aruncată și împrăștiată pe jos lângă masa la care stătea. Echipa de monitorizare a solicitat personalului explicații în privința beneficiarului încuiat singur în dormitor, iar personalul a răspuns că oricând acesta face o criză sau se ceartă cu un alt beneficiar, pentru a evita o situație care poate degenera, este încuiat singur în cameră și i se duce mâncarea acolo. Cu toate că în vizita anterioară de monitorizare în același centru din luna mai a anului 2022, echipa recomandase desființarea camerelor de izolare, centrul nu a implementat această recomandare.
- În CIAPAD Șimian din județul Mehedinți, monitorizat în perioada 15-17.11.2023, echipa de monitorizare a găsit într-un dormitor un rezident imobilizat, înfășurat cu un cearșaf de către personal care a declarat că apelează la această măsură pentru a preveni autoagresarea. Conținutul era consemnat în registru, semnată și parafată de către medicul centrului și medicul de familie al beneficiarului, acesta nefiind medic de specialitate. Din analiza dosarului medical, a reieșit că rezidentul are afecțiuni medicale grave și nu își poate coordona corpul. Acesta fusese evaluat neurologic, însă nu și psihiatric și nici în scopul recuperării medicale fizice prin kinetoterapie, fizioterapie sau masaj, cu toate că centrul are angajat un kinetoterapeut. În urma celor constatate de echipa de monitorizare, inspectorul a sesizat poliția care a întocmit proces - verbal de sesizare. La fața locului s-a deplasat și o echipă din cadrul Serviciului de Criminalitate, care a întocmit proces-verbal de constatare.
- În SPMS Jebel, echipa de monitorizare care a desfășurat vizita pe secțiile IV, V, VI și VII în perioada 7-11.12.2024, a constatat că mai mulți pacienți erau

izolați în camerele de izolare cu destinație specifică de pe pavilioane, de 5 sau 6 luni. Măsura de izolare fusese dispusă de medicii psihiatri pentru a preveni atât autoagresarea pacienților, agresarea celorlalți pacienți sau a personalului sau destabilizarea echilibrului de pe pavilion. Din spusele personalului, aceste măsuri restrictive ar putea fi prevenite dacă pacienții în cauză ar avea acces la sprijin permanent din partea personalului, de activități diversificate sau chiar de țigări. În lipsa acestor resurse la nivelul spitalului, unii dintre pacienții izolați și, în general, pacienții cu dizabilități intelectuale din spital constituie deja o cheltuială nejustificată, potrivit personalului. În plus, echipa a mai constatat că în camerele de izolare nu există toalete și că, în general, camerele de izolare nu sunt amenajate conform legislației în vigoare. În privința aplicării măsurii de conținere, consemnarea acestora nu include înregistrarea semnelor vitale la fiecare 15 minute pe perioada măsurii, conform prevederilor legale.

În situațiile în care echipele de monitorizare au identificat rezidenți conționați sau izolați pe parcursul vizitei, sau dovezi care indicau existența unor astfel de practici la nivelul instituției (registre de conținere și izolare completate pe anul în curs și dispozitive de conținere), s-a apelat serviciul de urgență 112 pentru a fi sesizată încălcarea articolului 14 al CDPD, prin privarea ilegală de libertate pe bază de dizabilitate. În urma acestor vizite, recomandările Consiliului vizează sistarea măsurilor restrictive, precum și implementarea la nivelul instituțiilor a măsurilor care să prevină aplicarea acestora, cum ar fi formarea personalului în tehnici de de-escaladare, sprijin în luarea deciziilor, comunicare și relaționare cu persoane cu dizabilități cu comportament dificil etc.

Pe lângă practicile restrictive aplicate în centrele rezidențiale, mediul instituțional reprezintă *de facto* o privare de libertate, în condițiile în care din cele mai multe centre rezidenții nu pot ieși decât însoțiți sau fără a li se aproba solicitarea de a părăsi centrul cu un bilet de voie, cu toate că admiterea într-un centru este voluntară, iar rezidenții ar putea pleca oricând ar dori. Mai mult, într-unul din centrele monitorizate, CRRN Galda de Jos din județul Alba, echipa de monitorizare a constatat în timpul vizitei desfășurate în perioada 19-20.08.2023, că fiecare etaj (din cele 3) unde sunt găzduiți rezidenții este închis cu cheia, accesul

fiind gestionat doar de angajați. Aceștia nu au putut furniza echipei de monitorizare un motiv plauzibil pentru această practică.

- **Art. 15 - Nimeni nu poate fi supus torturii și niciunui fel de pedeapsă sau de tratament crud, inuman ori degradant**
- **Art. 16 - Nimeni nu poate fi supus exploatării, violenței și abuzului**

Art. 15 și 16 prevăd că nicio persoană cu dizabilități nu poate fi supusă exploatării, violenței și abuzului sau torturii și niciunui fel de pedeapsă sau de tratament crud, inuman ori degradant și, în mod special, că nimeni nu va fi supus, fără consimțământul său liber exprimat, unor experimente medicale sau științifice. Convenția prevede obligația de a lua măsuri pentru a preveni orice formă de abuz, violență sau rele tratamente inclusiv prin furnizarea de informații și educație despre modul în care se pot evita, recunoaște și raporta aceste cazuri sau de sprijin pentru a beneficia de recuperarea fizică, cognitivă și psihologică, reabilitarea și reintegrarea socială a persoanelor cu dizabilități care devin victime. Monitorizarea independentă eficientă a facilităților și programelor destinate să servească persoanelor cu dizabilități este de asemenea prevăzută de Convenție ca o altă măsură de prevenire a acestor situații.

Comitetul CDPD subliniază (CRPD/C/5, Alin. 6) că Statele Părți la Convenție ar trebui să recunoască instituționalizarea ca o formă de violență împotriva persoanelor cu dizabilități, deoarece expune persoanele cu dizabilități la intervenții medicale forțate cu medicamente psihotrope, cum ar fi sedative, stabilizatoare, tratament electroconvulsiv, încălcând articolele 15 și 16, dar și 17 (Protejarea integrității persoanei), și expune persoanele cu dizabilități la administrarea de medicamente și alte intervenții fără acordul lor liber, prealabil și informat, cu încălcarea articolelor 15 și 25 (Sănătatea). În plus, Comitetul atrage atenția că tratamentele nevoluntare cum ar fi conțenționarea sau izolarea pot constitui, pe lângă privare de libertate arbitrară pe motiv de dizabilitate, și o încălcare a Art. 15, solicitând Statelor părți să elimine aceste măsuri din practici, politici și legislație.

Echipele de monitorizare au făcut mai multe constatări privind încălcări ale celor două drepturi. În privința Art. 15, în afară de conțenția și izolarea de lungă durată, echipa de monitorizare care a efectuat vizita în CRRN Zebil din județul

Tulcea, în perioada 19-22.09.2023 a constatat că rezidenții erau nevoiți să bea apă la comun dintr-o găleată cu apă cu două căni de tablă.

În plus, pe parcursul vizitei desfășurate în data de 27.06.2023 la Complexul de Servicii Sociale Fălciu, localitatea Fălciu, județul Vaslui, membrii echipei de monitorizare au observat, în timp ce așteptau să li se permită accesul în instituție, cum un angajat care spârgea lemne a lovit un copil cu ambele mâini simultan în cap peste urechi, copilul dezechilibrându-se. Șefa de centru a negat incidentul, cu toate că nu se afla la fața locului. Inspectorul de monitorizare a sunat la serviciul de urgență 112, solicitând un echipaj de poliție. Echipajul de poliție s-a prezentat în maxim 15 minute de la apel, acesta formulând sesizarea cu privire la cele petrecute. Ulterior, organele de cercetare au sesizat DGASPC Vaslui cu privire la incident.

În câteva instituții monitorizate, cum ar fi CIAPAD Zătreni și SPMS Jebel, rezidenții și pacienții au comunicat membrilor echipei de monitorizare că uneori personalul le aplică pedepse precum izolarea într-o cameră goală sau sunt trași de urechi, trântiți ori li se dau sedative, fiind amenințați că vor fi dați afară din centru dacă se plâng sau că membrii personalului (asistenți medicali, infirmieri) îi mai bruschează, împing sau chiar îi bat. Din discuții, a reieșit că rezidenții și pacienții ori nu știu cum să procedeze în astfel de situații pentru a le sesiza, ori nu au încredere că nu vor suferi eventuale repercusiuni din partea personalului dacă fac sesizări, ori atunci când au încercat să spună ceva, nu au fost luați în seamă. Veridicitatea acestor informații nu a putut fi probată de echipa de monitorizare pe baza discuțiilor cu personalul sau a documentelor studiate în secții. În același timp, alți pacienți au comunicat membrilor echipei de monitorizare că sunt mulțumiți de relația cu personalul și de condițiile din spital.

▪ **Art. 17 - Protejarea integrității persoanei**

În mai multe dintre instituțiile monitorizate, echipele de monitorizare au identificat aspecte de natură să producă accidente sau să afecteze integritatea fizică a rezidenților, cum ar fi scări nesecurizate, guri de vizitare sau canale neacoperite, obiecte contondente necasate (cadre de pat de fier, obiecte de metal etc.), fire electrice nesecurizate etc. Mai multe instituții au curți neamenajate unde rezidenții se plimbă în timpul zilei și se pot accidenta, mai ales pe fondul lipsei de

personal care să poată supraveghea și reacționa prompt în asemenea situații. Recomandările Consiliului au vizat îndepărtarea obiectelor periculoase sau remedierea acestor aspecte.

Astfel de situații pot conduce și la decesul rezidenților. De exemplu, în timpul vizitei de monitorizare din CABR Răcăciuni, județul Bacău, din perioada 23-27.10.2023, echipa de monitorizare a identificat în registrul de incidente un eveniment din data de 24.12.2023, în care un rezident a escaladat gardul de beton cu o înălțime de aproximativ 2 metri, care împrejmua spațiul destinat depozitării deșeurilor, unde a găsit un recipient ce conținea o substanță dezinfectantă pe care a ingerat-o. Conform registrului, beneficiarul „a ajuns la cabinetul medical într-o stare de alterare a stării de sănătate cu vertij și tulburări de echilibru și halenă alcoolică puternică; a fost ținut sub supraveghere la cabinetul medical fiind somnolent cu respirație stertoroasă, pierderea cunoștinței și stare comatoasă, dar cu funcții vitale normale; a fost apelat serviciul de urgență 112, în timpul transportării la mașina ambulanței a suferit un stop cardio-respirator fiind resuscitat de personalul medical din centru și cel de pe ambulanță; a fost transportat la SJU Bacău fiind internat la secția ATI unde a și decedat după 11 zile (03.01.2023)”.

În urma incidentului, personalul din CABR Răcăciuni a securizat spațiul de depozitare a deșeurilor, inclusiv prin acoperirea părții superioare a spațiului cu o plasă metalică. Poliția a deschis dosar de cercetare, dar, din spusele personalului s-a încheiat fără a se dispune vreo măsură, iar familia beneficiarului nu a dorit să depună plângere. Echipa nu a găsit niciun document cu privire la cercetarea incidentului și nici nu a putut lua legătura cu familia deoarece numărul de telefon nu era apelabil. Ulterior, Consiliul de monitorizare a solicitat informații suplimentare cu privire la această situație de la IJP Bacău, iar din datele primite rezultă că există un dosar penal sub supravegherea unui procuror de pe lângă Judecătoria Bacău pentru săvârșirea infracțiunii de ucidere din culpă.

- **Art. 18 - Libertatea de mișcare și cetățenia**

În unele instituții, echipele de monitorizare au identificat situații care nu ar permite rezidenților libertatea de mișcare în eventualitatea dezinstituționalizării, cum ar fi lipsa actelor de identitate. De exemplu, în CRRN Brâncovenești, echipa de

monitorizare a constatat că unul dintre beneficiari avea cartea de identitate expirată, iar din discuțiile cu personalul a reieșit că în urma demersurilor făcute inclusiv la Evidența Populației și la Poliție, actul de identitate ar exista emis de poliția Arad, însă nu pe adresa centrului și că ar exista încă o persoană având același CNP și nume, inclusiv numele părinților identic cu cel al persoanei înregistrate în Arad.

- **Art. 19 - Viață independentă și integrare în comunitate**

Comitetul CDPD subliniază în linie cu prevederile Articolului 19 al CDPD că orice persoană cu dizabilități, indiferent de tipul și nivelul de dizabilitate sau al nevoilor de sprijin are dreptul să trăiască în comunitate și poate să facă asta independent accesând servicii de sprijin. Instituționalizarea constituie astfel o încălcare *de facto* al articolului 19, prin gruparea și segregarea persoanelor cu dizabilități laolaltă, impunându-le un mod de viață asupra căruia nu au niciun fel de control, precum și lipsa accesului la servicii personalizate de sprijin.

Din constatările Consiliului, a reieșit că unele dintre centrele monitorizare în 2023 au rezultat în urma procesului de restructurare a centrelor cu o capacitate de peste 50 de locuri conform Deciziei 878/2019, în vederea respectării capacității prevăzute de standardele minime de calitate în vigoare (Ordin 82/2019). Astfel, rezidenții din centrele mari au fost transferați în alte tipuri de centre cu o capacitate mai mică. Procesul de restructurare nu a vizat astfel dezinstituționalizarea, așa cum precizează Decizia 878/2019, cât licențierea unor centre nou înființate sau relicențierea centrelor mai vechi dar cu o capacitate de sub 50 de locuri, cu separarea persoanelor cu dizabilități grave, de exemplu, în instituții de tip Centre de Îngrijire și Asistență.

De exemplu, echipa de monitorizare care a desfășurat vizita la CIA Țuicani în perioada 12-16.06.2023, a constatat că instituția funcționa în baza licenței provizorii nr. D1433/29.06.2022 cu valabilitate pe o perioadă de 1 an până la data 29.06.2023, rezultând din restructurarea CRRPH Țuicani (alături de CAbr Țuicani). Echipa a constatat că CIA Țuicani este caracterizat de toate aspectele care definesc cultura instituțională sau instituțiile de tip vechi, așa cum sunt definite acestea de metodologia de restructurare a centrelor rezidențiale (Decizia 878/2019): depersonalizarea, rigiditatea dată de rutină, tratamentul bloc și distanța socială. În

plus, conform Hotărârii nr. 373/2021 a CJ Dâmbovița privind înființarea CIA Țuicani și CABR Țuicani, personalul fostului CRRPH a fost încadrat pe noile funcții aprobate ale celor două servicii. Conform datelor colectate de echipa de monitorizare, personalul nu a fost ulterior format pentru a răspunde nevoilor rezidenților din cele 2 servicii, într-un mod care să vizeze furnizarea de servicii conform prevederilor CDPD. De altfel, lipsa formării personalului transferat în centrele nou înființate este un numitor comun al tuturor centrelor de acest tip monitorizate de echipele Consiliului, aspect ce contribuie la perpetuarea culturii instituționale și, astfel, la încălcarea prevederilor Art. 19.

Restructurarea centrelor mari a condus și la transferul rezidenților în servicii rezidențiale mai mici, de tip locuințe protejate. În unele situații, aceste locuințe protejate au fost construite lângă centrul rezidențial restructurat (de exemplu, în cazul locuințelor construite lângă CABR Răcăciuni în care vor fi transferați rezidenții din CRRN Răcăciuni), sau în locații din mediul rural care va expune suplimentar rezidenții la o viață de izolare, fără posibilitatea de a avea acces la servicii de sprijin personalizate (locuințele protejate din localitatea Găești în care vor fi transferați rezidenții din CRRN Huși din județul Vaslui). Chiar și locuințele protejate monitorizate de echipele Consiliului și care sunt licențiate deja de mulți ani sunt caracterizate de același tip de cultură instituțională care lezează autonomia persoanelor cu dizabilități și le neagă dreptul de a trăi și de a participa la viața comunității.

Comitetul CDPD atrage atenția în Comentariul General 5 asupra faptului că locuințele protejate nu constituie aranjamente de locuire pentru viață independentă atât timp cât acestea reproduc cultura instituțională, adică sunt caracterizate de segregare, lipsa autonomiei și controlului asupra vieții zilnice, rutină și activități identice în aceeași locație pentru rezidenți, etc. Mai mult, locuințele protejate sunt o „soluție pachet” care condiționează furnizarea unei locuințe de cea a serviciilor, astfel încât rezidenții nu pot refuza serviciile fără a-și pierde locuința sau vice-versa, încălcând astfel prevederile Articolului 19.

Recenta Strategie națională privind prevenirea instituționalizării persoanelor adulte cu dizabilități și accelerarea procesului de dezinstituționalizare, pentru perioada 2022-2030 subliniază că, în prezent, locuințele protejate din România,

„deși gândite ca servicii de tranziție sunt caracterizate de un mod de organizare și funcționare specific centrelor rezidențiale. Beneficiarii au un control redus asupra împărțirii dormitoarelor cu alți beneficiari, a programului zilnic, a activităților din viața de zi cu zi, a alimentației, vestimentației, relațiilor sociale sau a posibilității de a ieși din locuința protejată. Ei nu sunt implicați corespunzător în procesul de evaluare a nevoilor, a planificării, furnizării, monitorizării și evaluării serviciilor, nu au rețele sociale și au puține posibilități de implicare în viața comunității, în timp ce accesul la oportunități de ocupare și educație este semnificativ redus.” Astfel, Strategia își propune transferul rezidenților din locuințe protejate în locuințe incluzive în comunitate, care să fie nesegregate, să respecte preferințele persoanei și să nu condiționeze accesul la o locuință de acceptarea anumitor servicii de sprijin.

Lipsa autonomiei rezidenților este reflectată și în modul în care s-a desfășurat procesul de transfer al acestora dintr-un centru în altul în urma restructurării centrelor cu capacitate de peste 50 de locuri. Potrivit Art. 7 al Deciziei 878/2019, procesul de restructurare trebuie să respecte demnitatea inalienabilă, autonomia individuală, inclusiv libertatea de a face propriile alegeri, și independența persoanelor cu dizabilități. Procesul de restructurare ar fi trebuit, conform legislației, să aibă la bază o evaluare a nevoilor specifice fiecărui rezident, care să țină cont de opinia acestuia, evaluări care ulterior trebuiau sintetizate pentru a genera o fundamentare a deciziei de restructurare a serviciului.

Din constatările echipelor de monitorizare, e neclar cum sau dacă aceste cerințe au fost respectate pe parcursul procesului de restructurare. De exemplu, pe parcursul vizitelor în CABR Măciuca și CIAPAD Zătreni din județul Vâlcea din luna iulie, echipele nu au putut obține informații despre modul în care a decurs efectiv această evaluare a nevoilor rezidenților, și nu a putut consulta nici rapoartele sintetice care conțin informații despre aceste evaluări. De altfel, este improbabil ca acest proces să fi avut o evaluare a nevoilor specifice ale fiecărui rezident sau să fi ținut cont de opinia acestuia, având în vedere că multe persoane cu dizabilități din centre au nevoi ridicate de sprijin pentru înțelegere și comunicare, iar în centre nu există personal pregătit care să fie format să comunice, interacționeze și să furnizeze servicii specifice nevoilor rezidenților într-un fel care să fie în acord cu prevederile CDPD.

▪ **Art. 20 - Mobilitatea personală**

Art. 20 prevede obligația Statelor părți de a asigura mobilitatea persoanelor cu dizabilități în modul și momentul ales de acestea, inclusiv prin asigurarea dispozitivelor și tehnologiilor de acces sau a persoanelor de sprijin sau prin formarea în vederea deprinderii abilităților de mobilitate pentru persoanele cu dizabilități și personalului care lucrează cu acestea.

Din constatările echipelor de monitorizare, o parte din vehiculele instituțiilor nu sunt accesibilizate, iar în mai multe instituții dispozitivele asistive erau uzate, învechite, improvizate (de exemplu, CIA Zătreni, SPMS Jebel, CRRN Sasca Mică, CIA Măicănești, etc.) sau insuficiente pentru nevoile rezidenților. Unele centre se confruntă cu dificultăți în obținerea dispozitivelor asistive (de exemplu, fotolii rulante) decontate de CAS, și utilizează fotolii obținute prin donații.

Mobilitatea personală a rezidenților este limitată și de personalul insuficient raportat la nevoile rezidenților. În special în centrele în care există mai mulți rezidenți care au nevoie de sprijin parțial sau permanent pentru mobilitate, igienă personală, hrănire, aceștia se confruntă mai frecvent cu izolare și lipsa interacțiunii. Astfel, în unele centre rezidenții cu mobilitate redusă sau utilizatori de fotolii rulante stau aproape permanent în pat sau în camerele lor și ies rareori la aer în curtea instituției sau la sala de mese. La această situație contribuie și lipsa de accesibilizare fizică a clădirilor, situație agravată și de cazarea rezidenților cu mobilitate redusă la etajele superioare ale clădirilor.

▪ **Art. 22 - Dreptul la viață privată**

Dreptul la viața privată, așa cum este prevăzut de CDPD, se referă la aspecte care prin natura mediului instituțional nu pot fi exercitate - cum ar fi protecția împotriva intruziunii arbitrare sau nelegale în viața personală, în familia, căminul ori corespondență. Pentru cele mai multe persoane cu dizabilități, viața personală se rezumă la traiul la comun în instituție și la contactul mai mult sau mai puțin frecvent cu familia sau alte persoane din afara instituției (în cazul în care acestea există).

În privința dreptului la păstrarea confidențialității informațiilor referitoare la datele personale, medicale și de reabilitare ale persoanelor cu dizabilități, în condiții de egalitate cu ceilalți, în general, acestea date sunt păstrate în dosarele personale ale rezidenților. Dosarele se află, de regulă, în biroul șefului de centru sau asistentului personal într-un dulap închis cu cheia, însă în unele centre monitorizate acestea nu erau păstrate în același dulap și nu erau securizate.

Pentru mulți rezidenți, dosarele lor sunt singurul sau cel mai important lucru pe care îl dețin, este memoria lor instituțională, și, cu toate acestea, ei nu au acces direct la dosare și nici nu percep acest acces ca pe un drept. Deși multe centre au o procedură privind asigurarea confidențialității datelor cu caracter personal, iar în dosarele rezidenților există acorduri semnate privind prelucrarea datelor cu caracter personal, având în vedere că rezidenții mai degrabă nu au acces la dosarele lor și nu și le-au văzut vreodată, survine suspiciunea privind condițiile în care aceste acorduri au fost obținute sau modul în care, de fapt, este asigurată această confidențialitate a datelor.

Pentru asigurarea confidențialității în condiții optime, dar și pentru a facilita accesul la informații în situații de urgență și păstrarea integrală a istoricului medico-social care va fi mai departe transferat odată cu dezinstituționalizarea și tranziția rezidenților în comunitate, e nevoie ca toate datele personale ale persoanelor care trăiesc în instituții să fie digitalizate și securizate corespunzător.

- **Art. 23 - Respectul pentru cămin și familie**

Mediul instituțional este unul impropriu pentru viața de cămin și familie prin lipsa de intimitate sau de oportunități caracteristice unei vieți independente în comunitate pentru viața de cuplu, întemeierea unei familii sau creșterea și educarea copiilor.

La nivelul instituțiilor sunt luate unele măsuri pentru a sprijini cuplurile și a promova dreptul la sănătate sexuală și reproductivă, prin amenajarea camerelor intime sau prin consilierea și informarea privind posibilitatea de a întemeia o familie în viitor, privind sănătatea sexuală și reproductivă sau consimțământul. În multe instituții, aceste măsuri sunt mai degrabă formale. De exemplu, camerele intime nu sunt folosite sau rezidenții preferă să se întâlnească în alte locuri din instituții

pentru relații intime sau furnizarea informațiilor privind sănătatea sexuală sau reproductivă nu sunt adaptate nivelului de înțelegere al rezidenților, iar personalul nu este format pentru a face acest lucru. În multe centre sunt administrate contraceptive rezidentelor, însă modul de asigurare a consimțământului având în vedere că în centre nu există o astfel de practică și înțelegere a noțiunii de consimțământ informat rămâne sub semnul întrebării. Lipsa informațiilor privind sănătatea sexuală și reproductivă sau a prezervativelor din multe instituții, contribuie la riscul de a contracta infecții cu transmitere sexuală.

Cu toate acestea, rezidenții din instituțiile monitorizate formează cupluri, au parteneri unici sau multipli, cu alte persoane din același centru, din alte centre sau chiar din comunitate. Pe fondul administrării de contraceptive, a supravegherii atente și a regimului închis, cazurile de sarcină sunt rare și uneori sarcinile sunt duse la termen, ulterior copiii fiind despărțiți de mame. În CIAPAD Galata, monitorizată în luna februarie 2023, una dintre rezidentele cu dizabilități intelectuale era însărcinată în 8 luni. Fiind consiliată de personal pentru a înțelege semnificația sarcinii, rezidenta a decis să o păstreze. La data celei de-a doua vizite de monitorizare în CIAPAD Galata, din luna septembrie, rezidenta fusese transferată într-o locuință protejată, era angajată, însă copilul se afla în comunitate în grija fratelui acesteia.

▪ **Art. 24 - Educația**

Art. 24 recunoaște dreptul persoanelor cu dizabilități la educație în cadrul unui sistem de educație incluziv la toate nivelurile sau a formelor de învățare continuă pentru a-i putea dezvolta pe deplin potențialul uman și a participa efectiv la viața societății. Exercițarea acestui drept presupune ca persoanele cu dizabilități (inclusiv copiii) să nu fie excluse din sistemul educațional pe criterii de dizabilitate (primar, secundar, superior, formare vocațională, educație pentru adulți și formare continuă), să beneficieze de adaptări rezonabile și de sprijin individual adaptat nevoilor individuale. În plus, persoanele cu dizabilități trebuie să poată să-și dezvolte competențele care să le faciliteze participarea deplină și egală la procesul de învățământ și ca membri ai comunității. Acest lucru presupune posibilitatea de a învăța forme specifice de comunicare (Braille, mimico-gestual, mijloacelor

augmentative și alternative), inclusiv prin asigurarea materialelor și personalului format care lucrează la toate nivelurile educaționale.

În mai multe centre, echipele de monitorizare au constatat că o parte dintre rezidenți nu știu să scrie sau să citească și că nu există demersuri consistente pentru a le furniza sprijin să deprindă aceste abilități. În privința copiilor din casele de tip familial sau centrele rezidențiale pentru copii cu dizabilități monitorizate, mulți sunt înscriși la școli speciale (de nivel primar, gimnazial sau liceal), fiindu-le încălcat astfel dreptul la educație incluzivă.

▪ **Art. 25 - Sănătatea**

În privința asigurării dreptului persoanelor cu dizabilități de a se bucura de cea mai bună stare de sănătate, echipele de monitorizare au identificat o serie de aspecte care favorizează sau constituie o încălcare a acestui drept. Aceste aspecte țin atât de furnizarea îngrijirii medicale în instituții, cât și de accesul la servicii medicale adecvate în comunitate (spitale, medicină de specialitate, etc.).

Echipele Consiliului au identificat în mai multe centre rezidenți care nu au primit îngrijiri medicale corespunzătoare în instituții sau în spitalele din comunitate și care au dezvoltat escare de decubit profunde. De exemplu, în CIA Bâcleș, una dintre rezidente care prezenta o asemenea escară nu fusese consultată niciodată de un medic specialist, medicul de familie indicându-le asistentelor din centru doar să se ocupe de toaletarea escarei pentru a preveni infectarea. În CIAPAD Zătreni, o rezidentă prezenta mai multe escare în proces de vindecare. Cu un an înainte de vizită, rezidenta fusese internată la Spitalul Județean de Urgențe Vâlcea o lună jumătate și se reîntorsese în centru cu mai multe escare, una dintre ele fiind necrozată. La acea dată, centrul nu a anunțat spitalul, DGASPC-ul sau poliția.

La CIAPAD Luna de Jos, județul Cluj, echipa de monitorizare a constatat că în centru se aflau 7 rezidenți vârstnici imobilizați la pat, aproape toți având urme de escară (vindecată), cu excepția unei beneficiare care prezenta o escară de decubit necrozată. În privința rezistentei din urmă, deși escara fusese identificată de medicul de familie cu un an înainte de vizita de monitorizare, rezidenta nu a fost văzută de un medic specialist, fiindu-i chiar refuzat la un moment dat consultul la un cabinet de dermatologie estetică (pe motiv că este o persoană dintr-un centru rezidențial

și are și alte boli). După ce echipa de monitorizare a solicitat ambulanța și poliția, aceștia din urmă au chemat criminalistica și IML-ul, întocmindu-se un proces verbal de sesizare și un proces verbal de cercetare la fața locului, pentru a identifica motivul pentru care escara de decubit a beneficiarei a ajuns în stare atât de gravă.

De altfel, din relatările personalului din mai multe instituții, relația cu ambulanța și spitalele este una foarte precară, în sensul în care ambulanța răspunde foarte greu solicitărilor, întârziind să vină la centru, iar medicii refuză uneori să trateze rezidenții. În multe centre, rezidenții au probleme grave cu dentiția, pe fondul lipsei accesului la servicii stomatologice (inclusiv din cauza reticenței medicilor stomatologi de a trata persoane cu dizabilități intelectuale și psihosociale cu nevoi ridicate de sprijin). În același timp, mulți rezidenți au nevoie de sprijin pentru efectuarea igienei orale, care nu poate fi furnizat în contextul lipsei de personal.. Din acest motiv, în general, serviciile stomatologice accesate sunt cele de urgență (extracții sau lucrări minore) pe fondul cronicizării problemelor dentare și a lipsei accesului la servicii de prevenție.

Asigurarea consimțământului privind administrarea tratamentului și furnizarea oricăror servicii medicale - o obligație conform articolului 25 al CDPD - nu este o practică răspândită la nivelul instituțiilor monitorizate. Acest lucru este îngrijorător în contextul în care majorității rezidenților le sunt zilnic administrate medicații psihotrope de mulți ani. Instituțiile nu au proceduri privind asigurarea consimțământului informat care să descrie etapele acestui proces (de exemplu, furnizarea informațiilor în format adaptat privind indicațiile terapeutice ale medicației prescrise, efecte adverse posibile, alternative la medicație iar personalul nu este instruit în acest sens. Ca urmare, puțini rezidenți știu ce medicație iau și în ce scop, iar în caz de refuz, personalul apelează la modalități ad-hoc de influențare sau convingere a rezidenților să ia medicamentele. În multe instituții, există în dosarele rezidenților aceste acorduri generale pentru îngrijire și tratamente medicale în situații excepționale (conform Ordinului 82/2019), iar unele conțin și acorduri pentru administrarea tratamentului medicamentos prescris de medic. Acest gen de document încalcă unul din principiile asigurării consimțământului potrivit căruia consimțământul nu poate fi oferit pe perioadă nedeterminată și poate fi retras oricând.

De regulă, personalul medical din centre ține evidența administrării medicației psihotrope fie evidențiată în fișele de monitorizare a sănătății completată pentru fiecare rezident, sau ca fișe separate cu administrarea zilnică a medicației. Există însă instituții în care medicația nu este administrată și evidențiată conform recomandărilor medicului specialist (de exemplu, la CIAPAD Remeți din județul Bihor) sau în care administrarea medicației este realizată de infirmieri (în CRRN Techirghiol din județul Constanța) sau de paznici/îngrijitori (CIA Casa Toma, Mogoșoaia, județul Ilfov) și nu de asistenții medicali.

Echipele de monitorizare au identificat și situații deosebite cu privire la medicația administrată. De exemplu, în cadrul vizitei desfășurate în perioada 15-17.11.2023, la CIAPAD din localitatea Șimian, județul Mehedinți, echipa a constatat că medicamentele destinate rezidenților cu afecțiuni cronice nu erau înregistrate în gestiunea centrului, cu toate că erau gestionate și administrate de centru, fiind introduse aici pe baza rețetelor medicale. Totodată, echipa a găsit mai multe medicamente neînregistrate (inclusiv medicamente psihotrope/neuroleptice), fără documente de proveniență, fără termen de valabilitate, fapt pentru care au fost sesizate autoritățile cu competențe în verificarea situației găsite) - Poliția, ANPC și DSP. În același centru, echipa a constatat că pontajul medicului centrului, de 8 ore, nu corespundea cu prezența fizică a acestuia în centru, în plus, aflându-se în conflict de interese prin prisma faptului că este și medicul de familie al rezidenților. Inspectorul de monitorizare a sesizat aceste aspecte către ITM Mehedinți.

În centrele monitorizate, echipele au identificat și alte nereguli în privința asigurării asistenței medicale corespunzătoare, cum ar fi medicamente expirate în aparatele de urgență (la CPVI Comber din județul Giurgiu) sau analize medicale anuale obligatorii neefectuate.

- **Art. 26 - Abilitare și reabilitare**

În mai multe din centrele monitorizate nu se desfășoară niciun fel de activități de abilitare și reabilitare care să contribuie în vreun fel la calitatea vieții beneficiarilor. Mulți rezidenții nu fac nimic toată ziua și pur și simplu se plictisesc, așteptând să treacă timpul între dormit, servitul mesei și administrarea medicației. Activitățile se rezumă astfel la stat sau plimbat în curtea centrului, sau la timpul

petrecut în dormitoare, dormind, ascultând muzică la televizor sau pur și simplu uitându-se în gol.

În unele centre, există săli dotate cu aparate de gimnastică care nu au suprafață suficientă pentru a acomoda mai mulți rezidenți odată în condiții optime (CABR Măciuca, județul Vâlcea) sau nu există personal de specialitate în centru care să lucreze cu rezidenții (de exemplu, kinetoterapeuți), în timp ce în alte centre activitățile de kinetoterapie sunt realizate în camerele rezidenților (CABR Cuveșdia Șiștarovăț, județul Arad) sau nu sunt realizate deloc, deși centrul are angajat un kinetoterapeut (CIAPAD Casa Toma Breaza, județul Prahova).

Deși, în general, rezidenții au manageri de caz desemnați de DGASPC-uri pentru a urmări evoluția situației rezidenților, de multe ori munca managerilor de caz devine mai degrabă formală, în contextul lipsei de activități din centre, a personalului specializat de abilitare/reabilitare și a lipsei de orizont privind dezinstituționalizarea rezidenților.

▪ **Art. 27 - Munca și încadrarea în muncă**

În privința ocupării, majoritatea rezidenților de vârstă activă nu sunt încadrați pe piața liberă a muncii, din cauza lipsei de pregătire profesională și a demersurilor de facilitare a participării acestora la astfel cursuri de pregătire, a lipsei oportunităților de muncă din proximitate sau a lipsei adaptării locurilor de muncă disponibile la nevoile de sprijin ale rezidenților.

În unele centre, unii rezidenți desfășoară muncă zilieră în comunitate. Această formă de ocupare informală îi poate expune pe rezidenți riscului de a fi exploatați (de exemplu, de a nu fi plătiți sau de a fi plătiți necorespunzător). De exemplu, în CABR Măciuca, echipa a obținut informații vagi despre munca zilieră a unora dintre rezidenți în comunitatea de proximitate (munci agricole de tip prășit, săpat de vie, vânturat grâu). Ulterior vizitei, Consiliul de monitorizare a solicitat Inspectoratului Teritorial de Muncă Vâlcea o listă a beneficiarilor din centru care apar în Registrul electronic de evidență a zilierilor centralizat de ITM Vâlcea potrivit Legii nr. 52/2011 sau în orice altă evidență gestionată de instituție, răspunsul primit indicând că rezidenții nu sunt înscrși într-un astfel de registru.

În CABR Răcăciuni, câțiva rezidenți desfășoară activități în gospodăriile din comună. Pentru a nu exista riscul de a fi exploatați, personalul centrului a stabilit un mod de lucru pe care îl respectă cu strictețe. Pașii de urmat, conform spuselor personalului, sunt următorii: beneficiarii care știu să scrie formulează o cerere, iar cei care nu știu să scrie, informează personalul că doresc să presteze muncă în comunitate. Există și cazuri când persoane din comunitate transmit beneficiarilor sau personalului că doresc ajutor la muncile câmpului sau în gospodărie. Pasul următor presupune deplasarea unui angajat din cadrul centrului la locul unde urmează ca beneficiarul să presteze munca, și dacă acest loc este apreciat ca fiind favorabil beneficiarului, acesta va încheia un acord de parteneriat în care sunt menționate perioada și cu cât va fi plătit beneficiarul. Conform acordului de parteneriat semnat, conform tipizatului, de șeful de centru, partener, beneficiar, coordonator personal specialitate, asistent social, manager de caz, asistent medical, costul pentru fiecare zi de muncă, în funcție de activitate, se achită beneficiarului, în dimineața celei de a doua zi lucrătoare, în baza unei dispoziții de plată, însoțită de procesul verbal, în prezența a doi martori. Pe lângă această plată acordată rezidenților, 10 lei pentru fiecare zi de muncă se achită la instituție după încheierea formalităților. Echipa de monitorizare a solicitat ulterior dispozițiile de plată și procesele verbale pe anul în curs, însă acestea nu au fost furnizate până la data publicării raportului.

În multe centre, unii rezidenți prestează activități care sunt în mod normal responsabilitatea angajaților, de exemplu sarcini privind curățenia spațiilor comune, căratul de marfă sau materii prime, pentru care primesc țigări, cafea sau sume modice. Rezidenții sunt dispuși să facă aceste activități pentru a avea acces la bunuri modeste, în contextul în care în centru nu se întâmplă altceva care să-i stimuleze sau pentru a intra în grațiile personalului. Aceste activități aduc un beneficiu economic pentru centru, în condițiile în care aceste munci ar trebui prestate de angajați, dacă rezidenții nu le-ar face, reprezentând o trăsătură comună a mediului instituționalizat care în alte țări a făcut obiectul unor acțiuni colective în instanță și procese civile.⁹

⁹ A se vedea, de exemplu, Rossiter, K., J. & Rinaldi, J. (2019). *Violență instituțională și dizabilitate: condiții de sancționare*. Abingdon: Routledge.

În cadrul CRRN Zebil din județul Tulcea, monitorizat în perioada 19-22.09.2023, există o fermă zootehnică pentru care nu există autorizație sanitar- veterinară și care este întreținută cu forța de muncă a rezidenților din centru. Ferma zootehnică nu deține un cod de exploatare în baza căruia se poate controla efectivul de porcine existent în centru. În situația în care un animal nu este identificat în acest mod, nu se poate stabili trasabilitatea de la fermă la abator și înapoi în magazia centrului (după verificarea actelor, echipa de monitorizare a constatat că porcii nu ajungeau în magazia centrului, având în vedere că în anul 2021 în fermă existau aproximativ 50 capete porcine) pe fișele de magazie erau intrate carcasse doar de la 3 porci. După discuțiile avute cu șeful centrului acesta nu a putut preciza unde sunt restul de capete porcine, având în vedere că în magazia centrului s-a găsit carne de porc cumpărată.

Plecarea din fermă a animalelor către abator se efectuează cu acceptul medicului concesionar de pe raza localității din care să reiasă că animalul este clinic sănătos (nu a fost depistată pesta), însă șeful centrului nu a putut dovedi această etapă cu documente. La data vizitei porțile fermei erau larg deschise și beneficiarii aveau acces și participau la procesul de igienizare a padocurilor.

▪ **Art. 28 - Standarde de viață și de protecție socială adecvate**

Articolul 28 al CDPD prevede dreptul persoanelor cu dizabilități la un standard adecvat de viață, inclusiv prin accesul la apă potabilă, alimentație, îmbrăcăminte și locuințe adecvate.

Pe parcursul vizitelor de monitorizare, echipele au constatat condiții improprii de viață în mai multe instituții (lenjerie de pat și saltele murdare, perne uzate, pereți scoroși și infiltrați, parchet uzat sau pardoseală desprinsă, mobilier rupt sau uzat, păături și saltele subdimensionate, lipsa obiectelor sanitare sau a unor părți, lipsa capacelor de la toaletă, toalete improvizate și neracordate la rețeaua de apă și canalizare, dușuri și calorifere ruginite, faianță lipsă, etc.). În unele instituții monitorizate însă, condițiile de viață erau deosebit de precare.

De exemplu, la CRRN Artemia din localitatea Techirghiol, județul Constanța, monitorizată în perioada 23-26.05.2023, o parte din rezidenți dormeau pe saltele poziționate direct pe pardoseală, în încăperi improvizate din incinta clădirii

centrului, suprafața din dormitoare alocată rezidenților fiind insuficientă. Constatările din vizita de follow-up din perioada 16-19.01.2024, indică aceeași situație, instituția neimplementând recomandările din raportul inițial de vizită. Din mai 2022, centrul funcționează fără licență.

La CRRN Sasca Mică din județul Suceava, monitorizată în perioada 20-24.11.2023, pavilionul Oscar avea un aspect neîngrijit, cu urme de degradare, cu pereți scorojiți, iar în interiorul centrului au fost găsiți gândaci, covoare și găleți depozitate sub paturile beneficiarilor, pereți murdari și deteriorați, mușegai. Camerele pavilionului erau supraaglomerate raportat la suprafața acestora, în acestea fiind cazați între 4 și 8 beneficiari fără să existe spațiu intim suficient pentru aceștia, în timp ce în unele camere existau chiar și câte 3 paturi lipite unul de celălalt.

În câteva centre, rezidenții foloseau la data vizitei de monitorizare toalete improvizate în curtea centrului fără conectare la rețeaua de apă curentă și canalizare (CIAPAD Zătreni din județul Vâlcea, CRRN Zebil din județul Tulcea, CRRN Brâncovenești din județul Mureș) sau nu aveau acces la apă curentă (în cazul CIAPAD Agârbiciu din județul Sibiu, probleme frecvente de alimentare cu apă de la rețeaua publică a determinat centrul să achiziționeze bazine de apă de 1000 l umplute periodic).

▪ **Art. 29 - Participarea la viață politică și publică**

Un număr mic din rezidenții din instituțiile monitorizate în 2023 au votat la unele alegeri, fapt probat de prezența ștampilelor de vot pe actele de identitate și de informațiile obținute din discuțiile cu rezidenții și angajații. Participarea la vot este asigurată ori la secția de votare, ori prin solicitarea urnei de vot în centru. Cu toate acestea, e neclar modul în care a fost exercitat acest drept în privința asigurării confidențialității sau protecției împotriva influenței necorespunzătoare, considerând că în multe centre rezidenții nu au acces la informații privind partidele politice, organizații neguvernamentale, modul în care pot deveni membri ai partidelor sau organizațiilor neguvernamentale, semnificația și exercitarea dreptului de participare la viața politică și publică, etc. În multe centre, singura

modalitate de acces la informații privind viața politică și publică sunt televizoarele din camerele de socializare, puțini rezidenți au acces la telefoane mobile cu acces la internet și iar materialele adaptate cu informații despre partide sau organizații sau exercitarea dreptului la participare politică și publică lipsesc.

▪ **Art. 30 - Participarea la viața culturală, activități recreative, timp liber și sport**

Din constatările echipelor de monitorizare, rezidenții din instituțiile monitorizate își petrec cea mai mare parte din timp în interiorul sau exteriorul instituțiilor în care locuiesc. Echipele au identificat mai multe instituții în care curțile nu erau amenajate pentru petrecerea timpului sau amenajările erau învechite sau uzate. De altfel, noțiunea de timp liber într-o instituție rezidențială își pierde semnificația obișnuită, având în vedere că în multe centre rezidenții nu fac nimic toată ziua în afară de a mânca, a primi medicație și a-și face igiena. Ieșirile în afara instituției sunt organizate pentru rezidenți în grup (de regulă, pentru cei care se pot deplasa independent și care nu au dizabilități intelectuale sau psihice severe) la biserică, mânăstiri, grădini zoologice etc., însă acestea sunt rare și depind de amplasarea instituției în proximitatea resurselor culturale și recreative și de disponibilitatea resurselor umane la nivelul instituției respective care să îi însoțească pe rezidenți. De altfel, acest aspect contribuie și la caracterul organizat de grup al acestor ieșiri, rezidenții neavând astfel ocazia să iasă în locurile sau la activitățile pe care și le doresc atunci când își doresc.

Secțiunea 2 Monitorizare de la distanță

2.1. Situația deceselor

Potrivit prevederilor Art. 13 al Legii 8/2016, instituțiile supuse monitorizării au obligația de a notifica de îndată Consiliul de monitorizare asupra fiecărui caz de deces al persoanelor cu dizabilități rezidente și ulterior în termen de 24 de ore de la data survenirii decesului, furnizând informații suplimentare, privind circumstanțele, cauzele și măsurile luate (denumirea și adresa instituției, numele

conducătorului instituției și al medicului care a constatat decesul, numele, dizabilitatea și vârsta persoanei decedate, cauza decesului, dacă persoana decedată avea sau nu aparținători și datele de contact ale acestora, precum și modul de îndeplinire a obligației instituției de sesizare a organelor judiciare, potrivit legii, cu privire la aceste decese).

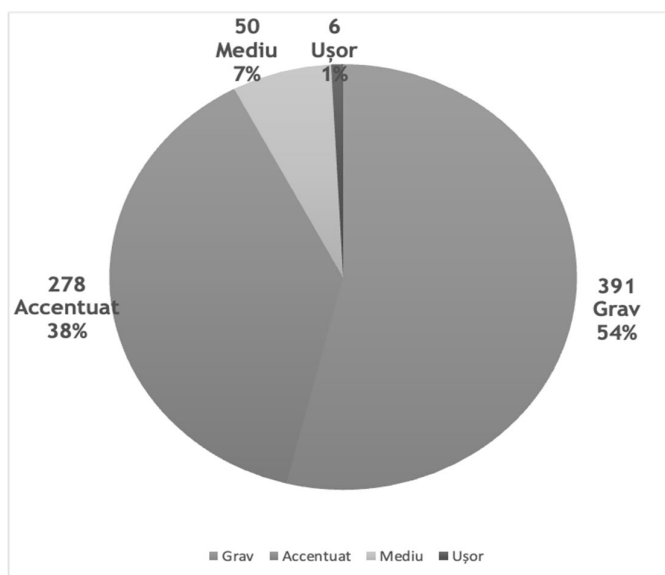
În luna februarie 2023, la nivelul Consiliului a fost implementat sistemul digital unitar de raportare a deceselor care a facilitat colectarea informațiilor privind decesele survenite în instituțiile supuse monitorizării într-un mod sistematic și coordonat, permițând astfel raportarea statistică a situației pe o serie de indicatori. Sistemul unitar utilizează modelul de notificare de deces emis de Consiliul de monitorizare prin Ordinul nr. 9 din 4 februarie 2022, intrat în vigoare la data de 3 mai 2022.

Astfel, din cele 880 decese raportate Consiliului de monitorizare în 2023, 735 de decese raportate prin sistemul digital de 247 de instituții și 145 trimise prin email sau poștă de 101 instituții.

- Cele mai multe decese raportate au survenit în județele Mureș (55), Prahova (50) și Tulcea (49). Județele Mureș și Prahova sunt și județele cu cel mai mare număr de persoane cu dizabilități instituționalizate în serviciile Direcțiilor Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului (de unde sunt raportate și majoritatea deceselor) - 904 și respectiv 887 persoane.¹⁰ Al treilea județ ca mărime în privința numărului de persoane instituționalizate - Suceava (cu 739 de rezidenți) a raportat un număr semnificativ mai mic de decese în 2023 - 20.
- Dintre decesele raportate prin sistemul unitar, 39 au survenit ca urmare a unui incident petrecut în 26 de centre.
- În cazul a 249 de decese raportate în 2023 au fost sesizate organele de poliție sau notificate organele judiciare.
- Notificările în cazul a 725 de decese precizează și gradul de handicap al persoanei (82% dintre toate decesele raportate).

¹⁰ Potrivit situației statistice trimestriale pe 2023 a Autorității Naționale privind Protecția Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități (ANPDPD). Disponibilă la: <https://anpd.gov.ro/web/transparenta/statistici/>.

→ În privința distribuției pe grad de handicap, potrivit certificatului administrativ de încadrare, 54% din decesele raportate au fost ale persoanelor încadrate cu handicap grav (391), accentuat - 38% (278), mediu - 7% (50) și ușor - 1% (6). Raportat la structura populației instituționalizate pe grad de handicap (46% încadrat cu grad grav și 45% cu accentuat),¹¹ se observă o diferență mai mare în privința numărului de decese înregistrate în cele două categorii, cu un număr relativ mai mare în rândul persoanelor cu dizabilități grave.

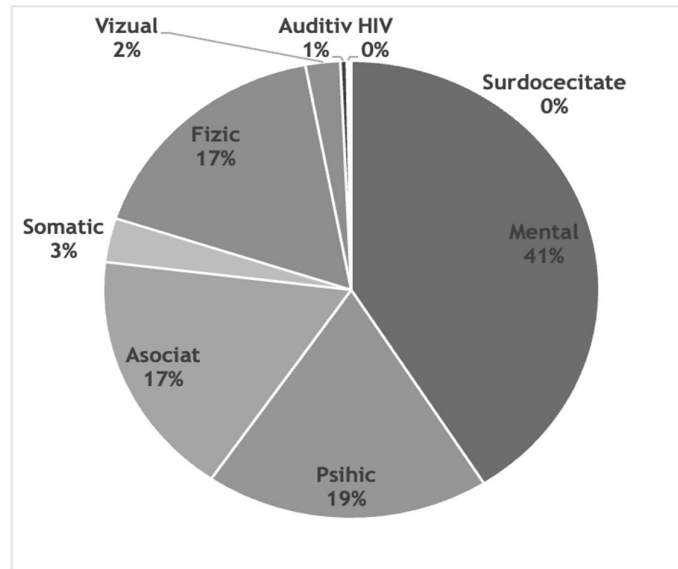

→ Notificările în cazul a 709 decese precizează tipul de handicap (81% dintre decesele raportate).

→ În privința distribuției pe tip de handicap, 41% din decesele raportate au fost ale persoanelor încadrate cu handicap mental (290), 18% cu psihic (131), 17% cu asociat (123), 3% cu somatic (22), 17% cu fizic (120), 2% vizual (16), auditiv (3) și câte un deces a fost raportat în cazul unei persoane care trăia cu HIV, una cu o boală rară și una cu surdocecitate. Raportat la distribuția pe tip de handicap a populației instituționalizate (58% dintre persoane încadrate cu handicap mental, 19% cu psihic, 15% cu asociat, 6% cu fizic, 1% cu vizual, etc.), se observă o corespondență îngrijorătoare între decesele în rândul persoanelor cu dizabilități asociate și psihice, cu toate că ponderea acestor

¹¹ Conform situației statistice ANPDPD

tipuri de dizabilitate este semnificativ mai mică decât dizabilitatea intelectuală (mentală).

Referitor la cauzele de deces notificate Consiliului de monitorizare conform certificatului constatator de deces, cele mai multe decese au survenit dintr-o cauză directă de insuficiență sau stop cardio-respirator, și mai puține ca urmare a unui șoc septic sau asfixie mecanică. Diferențele semnificative se înregistrează în privința cauzelor antecedente de deces (de exemplu, pneumonie, insuficiență de organe, accident vascular) și a caracteristicilor stării morbide inițiale care include bronhopneumonii, boli cardiovasculare, boli hepatice sau renale, tumori.

Nu există o practică unitară în privința sesizării/notificării deceselor către poliție/organe judiciare la nivelul instituțiilor monitorizate de echipele Consiliului. În general, unele instituții sesizează către poliție doar decesele considerate suspecte sau cele survenite ca urmare a unui incident în instituție, în timp ce alte centre raportează toate decesele la poliție (de exemplu, CABR Uverturii din Sectorul 6, CIA Ciocănești și CABR Vâlcelele din Călărași, CIA Nușfalău și CIA Câțcău din Județul Cluj). Practica este neunitară chiar și la nivelul aceluiași județ și aceluiași furnizor de servicii. De exemplu, în județul Vâlcea, doar unele centre rezidențiale din subordinea DGASPC Vâlcea raportează toate decesele către poliție (CIA Troianu și CIAPAD Nicolae Bălcescu), cu toate că procedurile operaționale de la nivelul serviciilor rezidențiale pentru persoane adulte cu dizabilități din subordinea DGASPC Vâlcea sunt aceleași.

În prezent, verificarea caracterului de deces suspect este limitat de natura și corectitudinea informațiilor transmise Consiliului de monitorizare. Într-una din vizitele de monitorizare, cea de la CIAPAD Zătreți din județul Vâlcea, echipa de monitorizare a constatat că o serie de câmpuri din notificarea de deces a unui rezident decedat cu puțin timp înainte de vizita de monitorizare nu fuseseră completate cu informații veridice, inadvertență care nu ar fi putut fi sesizată în lipsa monitorizării altor aspecte la fața locului. În concluzie, este clar că pentru a valida acuratețea notificării este nevoie de verificări in extenso a documentelor socio-medicale și a circumstanțelor în care survin decesele în aceste instituții.

2.2. Colectarea de date administrative privind situația persoanelor cu dizabilități din instituțiile supuse monitorizării

În scopul îndeplinirii atribuțiilor de monitorizare a instituțiilor supuse monitorizării, Consiliului de monitorizare îi sunt asigurate, conform prevederilor Art. 12, Legea 8/2016, atât accesul la toate informațiile și documentele referitoare la numărul persoanelor cu dizabilități aflate în aceste instituții, precum și la numărul și amplasarea instituțiilor, cât și accesul la toate informațiile și documentele care privesc tratamentul aplicat persoanelor cu dizabilități, măsurile dispuse față de acestea, condițiile în care trăiesc acestea și își desfășoară activitatea sau orice alte aspecte relevante pentru îndeplinirea atribuțiilor Consiliului de monitorizare.

Astfel, Consiliul a întreprins o serie de activități care privesc monitorizarea de la distanță a respectării exercitării drepturilor persoanelor cu dizabilități care locuiesc în instituțiile supuse monitorizării.

- Monitorizarea transferului rezidenților între centre rezidențiale pentru persoane cu dizabilități și a furnizorilor care decontează contravaloarea contractelor de servicii

Ca urmare a situației de la Centrul de îngrijire și asistență pentru persoane cu dizabilități Căsuța Lu Min, sat Bârdești, județul Mureș, ai căror rezidenți au fost supuși relexor tratamente, situație sesizată pe 27 iulie de Centrul de Resurse

Juridice, o echipă a Consiliului a efectuat o vizită de monitorizare la fața locului în ziua următoare. Așa cum reiese și din raportul de vizită al Consiliului nr. 2289/18.08.2023, echipa de monitorizare a constatat că rezidenții proveneau din mai multe locații anterior admiterii în CIAPAD Căsuța lu Min (județul Covasna, Mureș și sectorul 6 al Municipiului București), contravaloarea serviciilor fiind acoperite de DGASPC-urile din acele județe, respectiv sector al municipiului București. Pe parcursul vizitei, echipa de monitorizare s-a confruntat cu dificultăți în demersul de identificare a rezidenților din serviciul respectiv (rezidenți transferați în alte servicii în noaptea anterioară), precum și a instituțiilor care decontează contravaloarea serviciilor pentru acești rezidenți. De exemplu, Consiliul a încercat atât prin membrii echipei aflați la fața locului, cât și telefonic prin conducerea serviciului de monitorizare să obțină lista nominală a rezidenților pentru care DGASPC Sector 6 decontează contravaloarea serviciilor, însă fără succes.

Astfel, în urma acestei situații, Consiliul de monitorizare a transmis adrese privind situația transferurilor rezidenților între centrele rezidențiale destinate persoanelor cu dizabilități și a furnizorilor care acoperă contravaloarea serviciilor. Mai exact, prin adresa nr. 2080/28.07.2023, Consiliul a solicitat DGASPC Mureș, Covasna, Sectoarele 3, 5 și 6 lista nominală a persoanelor cu dizabilități beneficiare ale CIAPAD Căsuța lu Min pentru care fiecare Direcție a plătit sau plătește valoarea serviciilor prestate de furnizor cu detalii privind data admiterii și locația anterioară admiterii, o copie după contractele de servicii, precum și lista nominală a beneficiarilor transferați în urma închiderii CIAPAD Căsuța lu Min în data de 27.07.2023. Suplimentar, prin adresa nr. 2079/28.07.2023, Consiliul a solicitat de la toate DGASPC-urile o listă completă a tuturor facilităților, publice și private, din subordine, precum și lista persoanelor cu dizabilități care au fost transferate în urma suspendării/închiderii în 2023 a serviciilor din subordine cu informații suplimentare privind data și locul transferului. Ca urmare a adreselor, 44 de DGASPC-uri au transmis Consiliului de monitorizare situații parțiale sau integrale privind aspectele solicitate (incluzând toate DGASPC-urile sectoarelor Municipiului București).

- Monitorizarea procesului de dezinstituționalizare a persoanelor cu dizabilități

În ianuarie 2023, Parlamentul României a emis Legea 7 privind susținerea procesului de dezinstituționalizare a persoanelor adulte cu dizabilități și aplicarea unor măsuri de accelerare a acestuia și de prevenire a instituționalizării, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative. Potrivit textului legii, procesul de dezinstituționalizare și de prevenire a instituționalizării persoanelor adulte cu dizabilități reprezintă prioritate și responsabilitate națională, în conformitate cu prevederile Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități, cu precădere a Art. 19 care prevede dreptul tuturor persoanelor cu dizabilități de a se bucura de o viață independentă în comunitate în egală măsură cu celelalte persoane, de a-și alege domiciliul și de a avea acces atât la servicii de sprijin, cât și la cele destinate populației generale.

Legea prevede pașii, actorii responsabili, precum și termele procesului de dezinstituționalizare. Potrivit Articolului 15, procesul include înființarea la nivel local a comitetelor pentru accelerarea procesului de dezinstituționalizare și de prevenire a instituționalizării la nivelul fiecărui județ/sector al municipiului București, cu rol consultativ, și ai cărui membri desfășoară activitate neremunerată, pentru analiza stadiului realizării măsurilor, obiectivelor și indicatorilor acestui proces. Comitetele întrunesc reprezentanți ai instituțiilor prefectului, DGASPC sau DAS, AJPIS, ISJ, AJOFM, reprezentanți ai persoanelor cu dizabilități și ai organizațiilor acestora, persoane cu dizabilități care trăiesc în centre rezidențiale, precum și invitați din cadrul altor instituții în funcție de particularitățile și nevoile persoanelor cu dizabilități care ajung în comunități.

Comitetul se întrunește în ședință ordinară trimestrial, la convocarea directorului general al DGASPC, precum și în ședință extraordinară, ori de câte ori este necesar, la cererea motivată a acestuia sau a unui membru. Comitetele funcționează conform unui regulament aprobat de CJ în termen de 30 de zile de la intrarea în vigoare a legii 7.

Pentru a monitoriza stadiul măsurilor luate pentru a asigura exercitarea dreptului prevăzut la Art. 19 al CDPD, în luna august, Consiliul de monitorizare a solicitat DGASPC-urilor prin adresa 2156/03.08.2023, informații privind constituirea Comitetelelor la nivel local - componența acestora, regulamentele de organizare și

funcționare, precum și procesele verbale ale ședințelor ordinare trimestriale sau extraordinare. În urma adresei, Consiliul a primit informații din partea a 30 de DGASPC-uri, incluzând un singur sector al Municipiului București (sector 5).

Din analiza răspunsurilor, se constată că 29 dintre județe au înființate astfel de Comitete, DGASPC Sector 5 comunicând Consiliului de Monitorizare că nu a fost nevoie de constituirea unui astfel de Comitet deoarece la nivelul Sectorului 5 nu există centre pentru persoane adulte cu dizabilități cu o capacitate mai mare de 50 de locuri. Cu toate acestea, prevederile Legii 7 se referă la dezinstituționalizarea tuturor persoanelor cu dizabilități care locuiesc în servicii rezidențiale, indiferent de capacitatea acestora (conform situației actualizată în decembrie 2023 din datele transmise de DGASPC-uri, DGASPC Sector 5 are în coordonare un Centru rezidențial pentru copii cu dizabilități cu o capacitate de 30 de locuri și decontează contravaloarea contractelor de servicii oferite de alți furnizori de servicii rezidențiale din județele Buzău, Giurgiu, Ilfov, Prahova și Sector 2 pentru aproximativ 100 de persoane cu dizabilități).

Din cele 29 de județe care au înființat Comitete conform situației transmise, doar 16 s-au întrunit în măcar o ședință ordinară conform proceselor verbale transmise. În plus, deși aceste Comitete trebuie să aibă în componență și persoane cu dizabilități care trăiesc în centre rezidențiale, doar o parte din aceste Comitete aveau o astfel de componență. Din analiza proceselor verbale transmise, a reieșit și că nu există o înțelegere unitară a viziunii procesului de dezinstituționalizare care conform prevederilor CDPD trebuie să includă orice persoană cu dizabilități din centrele rezidențiale indiferent de tipul și gradul de dizabilitate, de nivelul de școlarizare sau pregătire profesională sau de existența unei rețele de suport în comunitate (familie sau de alt tip). Astfel, la nivelul unora dintre Comitete este promovată ideea că unii rezidenți nu pot fi dezinstituționalizați sau că procesul de dezinstituționalizare este echivalent cu cel de restructurare a centrelor rezidențiale cu capacitate de peste 50 de locuri și distribuirea rezidenților în servicii rezidențiale nou licențiate cu o capacitate mai mică. În plus, Comitetele se confruntă cu dificultăți privind capacitatea tehnică nu doar în privința înțelegerii viziunii procesului, ci și a modului în care acesta ar trebui implementat în privința responsabililor care ar trebui să se ocupe de înființarea serviciilor în comunitate, a

identificării și utilizării resurselor financiare disponibile sau refuzului autorităților locale de a-și asuma un rol important în acest proces.

- Monitorizarea situației actualizate a implementării recomandărilor din rapoartele de vizită elaborate de echipele de monitorizare ale Consiliului în urma vizitelor de monitorizare

Conform prevederilor Legii 8/2016, în urma vizitelor în instituțiile supuse monitorizării, echipele de monitorizare întocmesc în termen de 30 de zile de la data finalizării vizitelor rapoarte de vizită care cuprind atât constatări privind asigurarea exercitării drepturilor persoanelor cu dizabilități în aceste instituții, cât și recomandări. Rapoartele se comunică atât instituțiilor vizitate, cât și autorităților publice în subordinea și coordonarea cărora se află acestea, cu obligația de a comunica Consiliului de monitorizare, în termen de 30 de zile, un răspuns motivat privind recomandările și măsurile dispuse. O parte din recomandările echipelor vizează aspecte a căror remediere necesită implementarea unor măsuri dispuse de DGASPC-uri ca răspuns la referate de necesitate transmise de centrele din subordine, sau ocuparea locurilor vacante din organigrama de personal, implementare care de multe ori necesită un timp mai mare de 30 de zile.

Astfel, în data de 13.10.2023, Consiliul de monitorizare a transmis o adresă (nr. 2739/13.10.2023) tuturor DGASPC-urilor prin care a solicitat în termen de 10 zile situația actualizată la zi privind implementarea recomandărilor făcute de Consiliul de monitorizare în raportul ultimei vizite de monitorizare realizate în fiecare din serviciile rezidențiale pentru persoane adulte/copii cu dizabilități de la nivelul județului respectiv. 40 de DGASPC-uri (incluzând sectoarele municipiului București au transmis această situație ca răspuns la adresa Consiliului).

CAPITOLUL III. RESURSE UMANE, MATERIALE, BUGETARE ȘI ACHIZIȚII PUBLICE

Secțiunea 1 Resurse umane

Consiliul de monitorizare este condus de un președinte și un vicepreședinte numiți de Senat, cu avizul Comisiei pentru drepturile omului, culte și minorități a

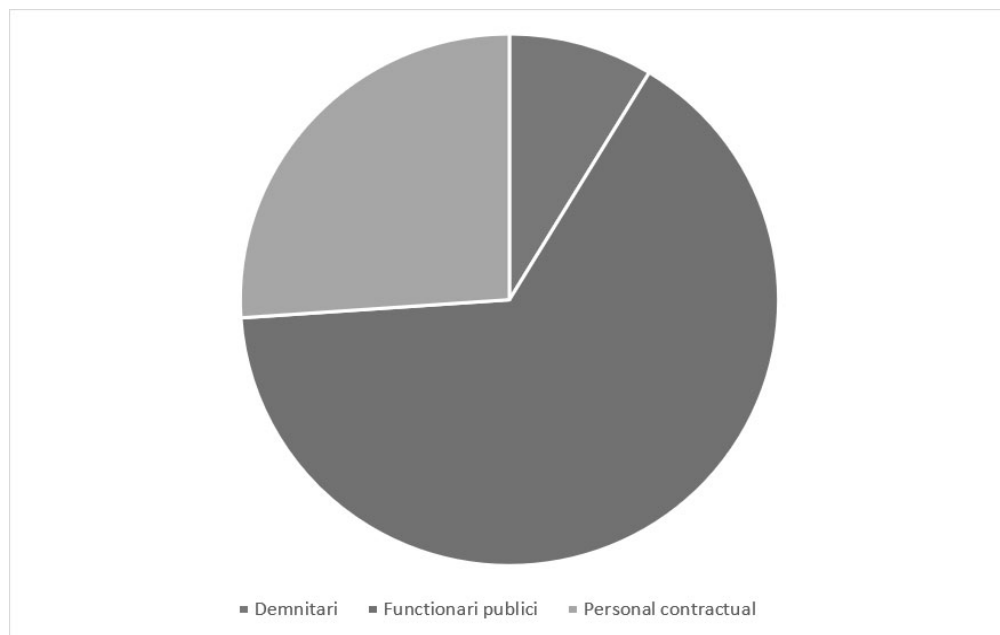
Senatului, la propunerea organizațiilor neguvernamentale care desfășoară programe de apărare a drepturilor persoanelor cu dizabilități și a organizațiilor neguvernamentale care reprezintă persoanele cu dizabilități.

Organigrama

Organigrama Consiliului de monitorizare a implementării Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități este postată pe site-ul autorității la secțiunea “Despre noi”, în cuprinsul căreia sunt evidențiate structurile funcționale, având competențe bine delimitate și numărul de posturi ocupate, astfel: Direcția economică, administrativă și de monitorizare, Serviciul de monitorizare, Compartimentul juridic, Cabinetul președintelui și Cabinetul vicepreședintelui.

Informații despre managementul resurselor umane

Structura organizatorică a Consiliului de monitorizare a implementării Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități este compusă din 21 de posturi, exclusiv demnitarii, din care 15 posturi de funcționari publici și 6 posturi de personal contractual conform art. 8 din Legea nr. 8/2016 privind înființarea mecanismelor prevăzute de Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități cu modificările și completările ulterioare.

Grafic privind structura de personal aprobată prin Legea nr. 8/2016

- Demnitari 2
- Funcționari publici 15
- Personal contractual 6

Fluctuația de personal

La începutul anului 2023, 18 posturi erau ocupate și 5 posturi vacante, din care 2 posturi de conducere și 3 posturi de execuție. Postul de consilier achiziții publice și postul de consilier IA au fost vacantate în luna iunie au fost ocupate ulterior prin concurs de recrutare și transfer la cerere. Potrivit prevederilor art. 546 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ, astfel cum a fost modificat de art. XVII punctul 1 litera g) și h) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 34/2023 privind unele măsuri fiscal bugetare, prorogarea unor termene, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, numărul maximum de posturi din cadrul cabinetului președintelui este de 2 posturi, care sunt ocupate și 1 post în cadrul cabinetului vicepreședintelui care este de asemenea ocupat.

Pentru ocuparea posturile vacante din cadrul Consiliului de Monitorizare au fost organizate 6 concursuri de recrutare astfel:

1. Un post de funcționar public de conducere de director în cadrul Direcției economice, administrative și de monitorizare;
2. Un post de funcționar public de conducere de șef serviciu în cadrul Serviciului de monitorizare ;
3. Două posturi de funcționari publici de execuție de inspectori de monitorizare din cadrul Serviciului de monitorizare;
4. Un post de funcționar public de execuție de consilier achiziții publice din cadrul Compartimentului achiziții publice;
5. Un post de consilier de natură contractuală din cadrul Compartimentului administrativ.

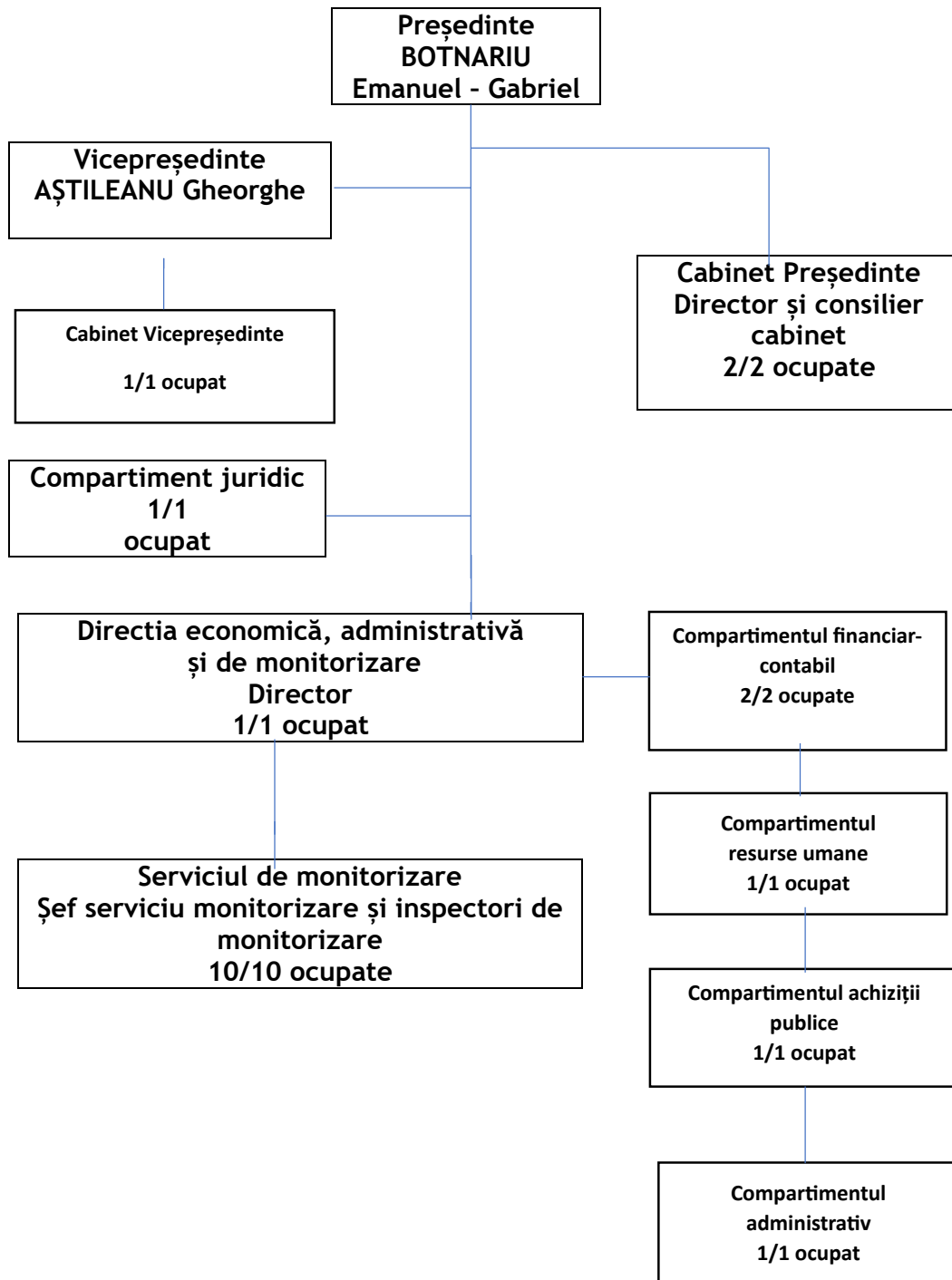
Toate posturile vacante scoase la concurs în anul 2023 au fost ocupate.

La sfârșitul anului 2023, din cele 23 de posturi aprobate prin Legea nr. 8/2016 privind înființarea mecanismelor prevăzute de Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități cu modificările și completările ulterioare, erau încadrate 21, din care două posturi de demnitari, 15 posturi de funcționari publici și 6 posturi de personal contractual.

Din totalul posturilor încadrate, 18 sunt ocupate de femei și 7 posturi sunt ocupate de bărbați.

În anul 2023 au fost stabilite și achitate personalului toate drepturile salariale prevăzute de legislația în vigoare, acestea fiind postate pe site-ul Consiliului de monitorizare a implementării Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități pentru fiecare categorie de salariat în parte.

Organigrama

Număr maxim de posturi - 21, exclusiv demnitarii

Secțiunea a 2-a Resurse materiale și bugetare

1. Situația bugetului pe anul 2023 pe surse de finanțare

Bugetul Consiliului de monitorizare pe anul 2023 în sumă de **5.297 mii lei** a fost aprobat prin Legea nr. 368/19.12.2022 pe următoarele titluri de cheltuieli, astfel:

- Cheltuieli de personal: 3.638 mii lei.
- Bunuri și servicii: 1.582 mii lei.
- Cheltuieli de capital: 77 mii lei.

Sumele aprobate prin Legea bugetului de stat pe anul 2023 asigurau în mare parte nevoile Consiliului de monitorizare pentru întreg anul 2023.

Din totalul sumei de la titlul II *"Bunuri și servicii"* de 1.582 mii lei, suma de 600 mii lei a fost prevăzută pentru plata experților independenți participanți la vizitele de monitorizare. Această sumă asigură 100% nevoile Consiliului de monitorizare, pentru plata experților independenți participanți la vizitele de monitorizare, conform programului de vizitare și a protocoalelor încheiate cu aceștia. Pentru anul 2023, prin planul anual de vizite, s-a estimat efectuarea a 163 de vizite de monitorizare, la fiecare vizită participând câte 2 experți independenți. Costul mediu estimat pentru fiecare expert independent este de 2.500 lei.

În esență, rolul Consiliului de monitorizare, prevăzut de Legea nr. 8/2016 este acela de a promova, proteja și monitoriza implementarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități prin vizite de monitorizare în instituțiile de tip rezidențial publice sau private, destinate să servească persoanele cu dizabilități, precum și spitale/secții de psihiatrie.

În decursul anului 2023, bugetul Consiliului de monitorizare a suferit modificări conform OUG nr.115/2023 privind unele măsuri fiscal-bugetare în domeniul cheltuielilor publice, pentru consolidare fiscală, combaterea evaziunii fiscale, pentru modificarea și completarea unor acte normative, precum și pentru prorogarea unor termene cu modificările și completările ulterioare.

Bugetul aprobat la finele anului 2023 pe titluri de cheltuieli (mii lei) se prezintă astfel:

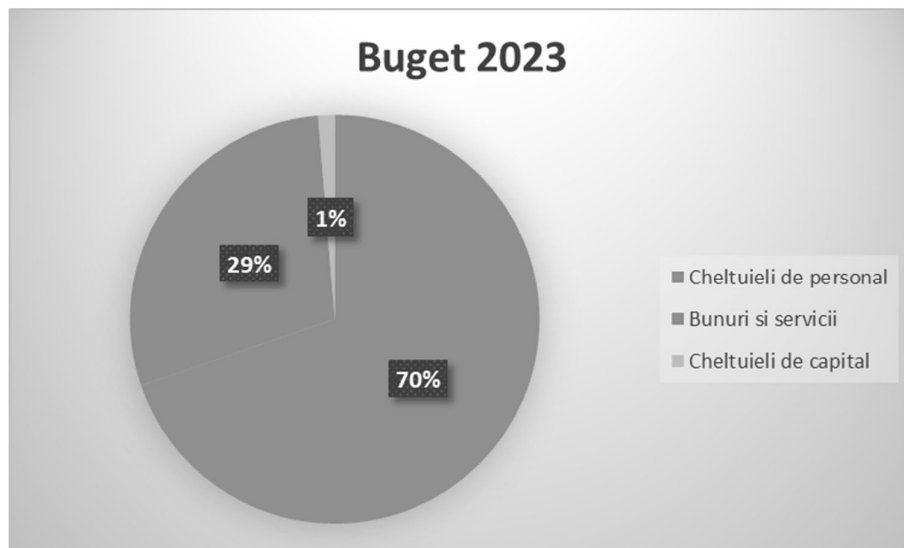
BUGET PE ANUL 2023										
detaliate pe părți, capite, subcapitole, titluri, articole și aliniate										
Indicatori	Titlu Articol Aliniat	Buget aprobat Legea 368/19.12.2022	Virări martie 2023	Buget aprobat Legea 368/19.12.2022 după virări martie	Disponibilizări octombrie 2023	Buget aprobat Legea 368/19.12.2022 după disponibilizări octombrie	Disponibilizări decembrie 2023	Buget aprobat Legea 368/19.12.2022 după disponibilizări decembrie	Execuție buget 2023	Execuție buget 2023 (%)
TOTAL		5.297.000	0	5.297.000	-166.000	5.131.000	-971.000	4.160.000	4.050.564	97,37%
CHELTUIELI DE PERSONAL	10	3.638.000	0	3.638.000	0	3.638.000	-736.000	2.902.000	2.854.229	98,35%
Cheltuieli salariale în bani	10.01	3.481.000	0	3.481.000	0	3.481.000	-711.000	2.770.000	2.726.285	98,42%
Salarii de baza	10.01.01	2.779.000	0	2.779.000	0	2.779.000	-420.000	2.359.000	2.335.745	99,01%
Sporuri pentru condiții de muncă	10.01.05	299.000	0	299.000	0	299.000	-116.000	183.000	182.662	99,82%
Alte sporuri	10.01.06	16.000	0	16.000	0	16.000	-16.000	0	0	0,00%
Indemniții plătiți unor persoane din afara unității	10.01.12	10.000	0	10.000	0	10.000	-6.000	4.000	3.900	97,50%
Indemniții de delegare	10.01.13	242.000	0	242.000	0	242.000	-96.000	146.000	128.025	87,69%
Indemniții de hrana	10.01.17	95.000	0	95.000	0	95.000	-32.000	63.000	62.886	99,82%
Alte drepturi salariale în bani	10.01.30	40.000	0	40.000	0	40.000	-25.000	15.000	13.067	87,11%
Cheltuieli salariale în natură	10.02	85.000	0	85.000	0	85.000	-12.000	73.000	69.867	95,71%
Locuința de serviciu fobșita de salariat și familia sa	10.02.04	48.000	0	48.000	0	48.000	-5.000	43.000	41.755	97,10%
Transport la și de la locul de muncă	10.02.05	6.000	0	6.000	0	6.000	-2.000	4.000	2.900	72,50%
Voucere de vacanță	10.02.06	31.000	0	31.000	0	31.000	-5.000	26.000	25.212	96,97%
Contribuții	10.03	72.000	0	72.000	0	72.000	-13.000	59.000	58.077	98,44%
Contribuție asiguratorie pentru munca	10.03.07	72.000	0	72.000	0	72.000	-13.000	59.000	58.077	98,44%

Indicatori	Titlu Articol Aliniat	Buget aprobat Legea 368/19.12.2022	Virări martie 2023	Buget aprobat Legea 368/19.12.2022 după virări martie	Disponibilizări octombrie 2023	Buget aprobat Legea 368/19.12.2022 după disponibilizări octombrie	Disponibilizări decembrie 2023	Buget aprobat Legea 368/19.12.2022 după disponibilizări decembrie	Execuție buget 2023	Execuție buget 2023 (%)
BUNURI ȘI SERVICII	20	1.582.000	0	1.582.000	-166.000	1.416.000	-212.000	1.204.000	1.151.226	95,62%
Bunuri și servicii	20.01	518.000	0	518.000	-121.000	397.000	-62.000	335.000	307.517	91,80%
Furnituri de birou	20.01.01	24.000	0	24.000	-12.000	12.000	0	12.000	11.759	97,99%
Materiale pentru curățenie	20.01.02	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00%
Încălzit, iluminat și forță motrică	20.01.03	59.000	-1.000	58.000	0	58.000	-17.000	41.000	36.436	88,87%
Apa, canal și salubritate	20.01.04	0	1.000	1.000	0	1.000	0	1.000	888	88,78%
Carburanți și lubrefianți	20.01.05	58.000	0	58.000	-18.000	40.000	-5.000	35.000	34.115	97,47%
Piese de schimb	20.01.06	10.000	0	10.000	0	10.000	-6.000	4.000	1.162	29,05%
Poșta, telecomunicații, radio, tv, internet	20.01.08	43.000	0	43.000	-18.000	25.000	-3.000	22.000	21.055	95,70%
Materiale și prestări de servicii cu caracter funcționar	20.01.09	324.000	0	324.000	-73.000	251.000	-31.000	220.000	202.102	91,86%
Alte bunuri și servicii pentru întreținere și funcționare	20.01.30	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00%
Bunuri de natură obiectelor de inventar	20.05	6.000	0	6.000	-6.000	0	0	0	0	0,00%
Alte obiecte de inventar	20.05.30	6.000	0	6.000	-6.000	0	0	0	0	0,00%
Deplasări, detașări, transferuri	20.06	72.000	0	72.000	2.000	74.000	-48.000	26.000	17.082	65,70%
Deplasări interne, detașări, transferuri	20.06.01	62.000	0	62.000	0	62.000	-39.000	23.000	17.082	74,27%
Deplasări în străinătate	20.06.02	10.000	0	10.000	2.000	12.000	-9.000	3.000	0	0,00%
Carti, publicatii și materiale documentare	20.11	1.000	0	1.000	0	1.000	-1.000	0	0	0,00%
Pregătire profesională	20.13	20.000	0	20.000	-18.000	2.000	0	2.000	1.450	72,50%
Protecția muncii	20.14	6.000	0	6.000	0	6.000	-3.000	3.000	2.821	94,03%
Alte cheltuieli	20.30	959.000	0	959.000	-23.000	936.000	-98.000	838.000	822.356	98,13%
Prime de asigurare non-viața	20.30.03	20.000	0	20.000	0	20.000	-4.000	16.000	9.856	61,60%
Chirii	20.30.04	336.000	0	336.000	0	336.000	-1.000	335.000	334.492	99,85%
Fondul presedintelui/Fondul conducătorului	20.30.07	1.000	0	1.000	0	1.000	0	1.000	697	69,71%
Alte cheltuieli cu bunuri și servicii	20.30.30	602.000	0	602.000	-23.000	579.000	-93.000	486.000	477.311	98,21%

Indicatori	Titlu Articol Aliniat	Buget aprobat Legea 368/19.12.2022	Virări martie 2023	Buget aprobat Legea 368/19.12.2022 după virări martie	Disponibilizări octombrie 2023	Buget aprobat Legea 368/19.12.2022 după disponibilizări octombrie	Disponibilizări decembrie 2023	Buget aprobat Legea 368/19.12.2022 după disponibilizări decembrie	Execuție buget 2023	Execuție buget 2023 (%)
CHELTUIELI DE CAPITAL	70	77.000	0	77.000	0	77.000	-23.000	54.000	45.108	83,53%
Active nefinanciare	71	77.000	0	77.000	0	77.000	-23.000	54.000	45.108	83,53%
Active fixe	71.01	77.000	0	77.000	0	77.000	-23.000	54.000	45.108	83,53%
Mașini, echipamente și mijloace de transport	71.01.02	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00%
Mobilier, aparatură birotică și alte active	71.01.03	50.000	0	50.000	0	50.000	-5.000	45.000	44.211	98,25%
Alte active fixe	71.01.30	27.000	0	27.000	0	27.000	-18.000	9.000	897	9,97%

81

Graficul cu ponderea creditelor bugetare în bugetul aprobat pentru finele anului 2023 pe titluri de cheltuieli se prezintă astfel:

- Titlul I Cheltuieli de personal: 2.902 mii lei.
- Titlul II Bunuri și servicii: 1.204 mii lei.
- Titlul XII Cheltuieli de capital: 54 mii lei.

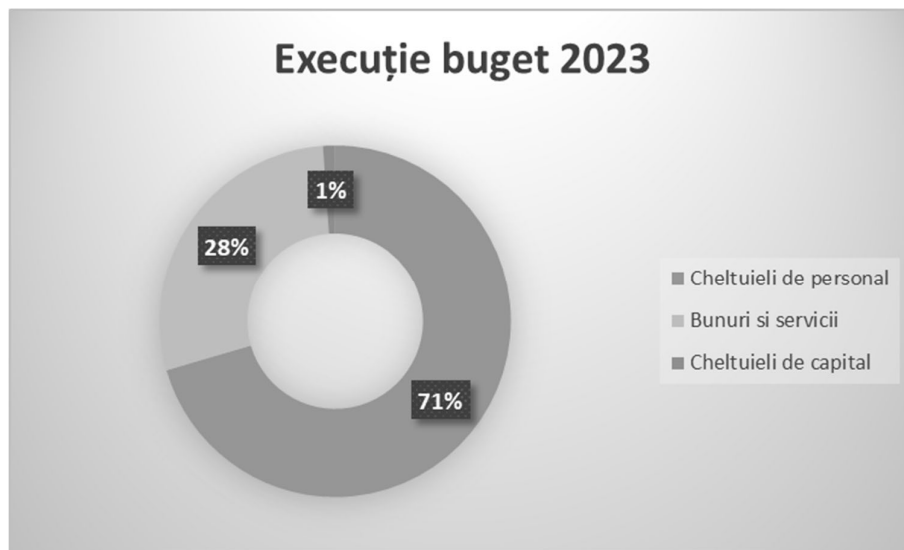
2. Situația execuției bugetului în anul 2023

Bugetul final al Consiliului de monitorizare aprobat a fost în sumă de **4.160 mii lei**, fiind utilizat pentru plata în totalitate a cheltuielilor de personal, achiziția de bunuri și servicii necesare funcționării Consiliului, precum și pentru plata parțială a cheltuielilor aferente vizitelor de monitorizare efectuate de către experții independenți.

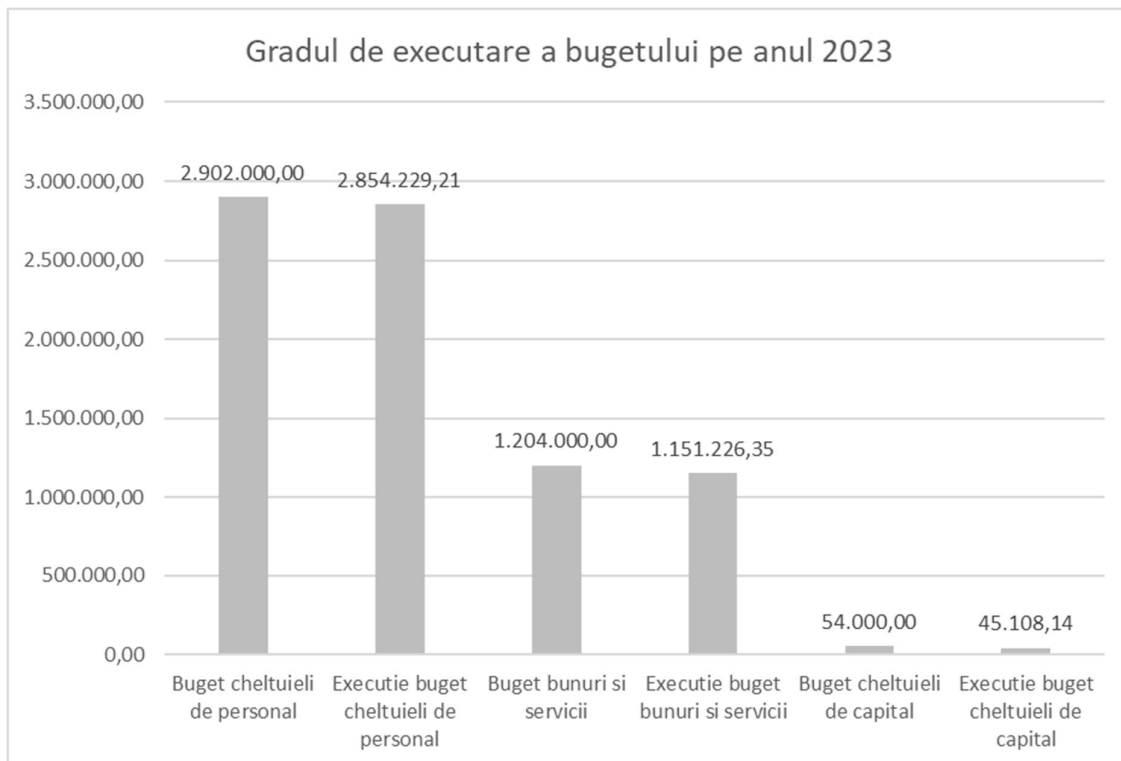
Situația execuției bugetului aprobat pe anul 2023 detaliat pe părți, capitole, subcapitole, titluri, articole și aliniate se prezintă astfel:

EXECUȚIE BUCGET PE ANUL 2023 detaliat pe părți, capitole, subcapitole, titluri, articole și aliniate				
Indicatori	Titlu Articol Aliniat	Buget aprobat 2023 (final)	Execuție buget 2023	Grad de utilizare buget 2023 (%)
TOTAL		4.160.000,00	4.050.563,70	97,37%
CHELTUIELI DE PERSONAL	10	2.902.000,00	2.854.229,21	98,35%
Cheltuieli salariale in bani	10.01	2.770.000,00	2.726.285,46	98,42%
Salarii de baza	10.01.01	2.359.000,00	2.335.745,00	99,01%
Sporuri pentru conditii de munca	10.01.05	183.000,00	182.662,00	99,82%
Alte sporuri	10.01.06	0,00	0,00	0,00%
Indemnizații plătite unor persoane din afara unității	10.01.12	4.000,00	3.900,00	0,00%
Indemnizații de delegare	10.01.13	146.000,00	128.025,46	87,69%
Indemnizații de hrana	10.01.17	63.000,00	62.886,00	99,82%
Alte drepturi salariale in bani	10.01.30	15.000,00	13.067,00	87,11%
Cheltuieli salariale in natura	10.02	73.000,00	69.866,75	95,71%
Locuința de serviciu folosita de salariat si familia sa	10.02.04	43.000,00	41.754,75	97,10%
Transport la și de la locul de muncă	10.02.05	4.000,00	2.900,00	72,50%
Voucere de vacanță	10.02.06	26.000,00	25.212,00	0,00%
Contributii	10.03	59.000,00	58.077,00	98,44%
Contributie asiguratorie pentru munca	10.03.07	59.000,00	58.077,00	98,44%
BUNURI ȘI SERVICII	20	1.204.000	1.151.226	95,62%
Bunuri și servicii	20.01	335.000,00	307.516,74	91,80%
Furnituri de birou	20.01.01	12.000,00	11.758,73	97,99%
Materiale pentru curatenie	20.01.02	0,00	0,00	0,00%
Încălzit, iluminat și forță motrică	20.01.03	41.000,00	36.436,26	88,87%
Apa, canal și salubritate	20.01.04	1.000,00	887,78	0,00%
Carburanți și lubrefianți	20.01.05	35.000,00	34.115,21	97,47%
Piese de schimb	20.01.06	4.000,00	1.161,82	0,00%
Poșta, telecomunicații, radio, tv, internet	20.01.08	22.000,00	21.054,80	95,70%
Materiale și prestări de servicii cu caracter funcțional	20.01.09	220.000,00	202.102,14	91,86%
Alte bunuri și servicii pentru întreținere și funcționare	20.01.30	0,00	0,00	0,00%
Bunuri de natura obiectelor de inventar	20.05	0,00	0,00	0,00%
Alte obiecte de inventar	20.05.30	0,00	0,00	0,00%
Deplasări, detașări, transferuri	20.06	26.000,00	17.082,31	65,70%
Deplasari interne, detasari, transferari	20.06.01	23.000,00	17.082,31	74,27%
Deplasări în străinătate	20.06.02	3.000,00	0,00	0,00%
Carti, publicatii si materiale documentare	20.11	0,00	0,00	0,00%
Pregatire profesionala	20.13	2.000,00	1.450,00	0,00%
Protectia muncii	20.14	3.000,00	2.821,00	94,03%
Alte cheltuieli	20.30	838.000	822.356	98,13%
Prime de asigurare non-viața	20.30.03	16.000,00	9.856,00	61,60%
Chirii	20.30.04	335.000,00	334.491,93	99,85%
Fondul presedintelui/Fondul conducatorului	20.30.07	1.000,00	697,07	69,71%
Alte cheltuieli cu bunuri si servicii	20.30.30	486.000,00	477.311,30	98,21%
CHELTUIELI DE CAPITAL	70	54.000,00	45.108,14	83,53%
Active nefinanciare	71	54.000,00	45.108,14	83,53%
Active fixe	71.01	54.000,00	45.108,14	83,53%
Mașini, echipamente și mijloace de transport	71.01.02	0,00	0,00	0,00%
Mobilier, aparatură birotică și alte active	71.01.03	45.000,00	44.210,88	98,25%
Alte active fixe	71.01.30	9.000,00	897,26	9,97%

Grafic privind ponderea cheltuielilor bugetare pe titluri de cheltuieli:

Grafic privind gradul de executare a bugetului pe anul 2023:

Secțiunea a 3-a Achiziții publice

În cursul anului 2023 Consiliul de Monitorizare a implementării Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, prin Compartimentul achiziții publice, a efectuat, în baza Bugetului aprobat prin Legea nr. 317/2021 Legea bugetului de stat pe anul 2022, achiziții publice și cheltuieli în sumă de 1.196.334,76 lei.

În exercițiul financiar aferent anului 2023, pe baza Programului anual de achiziții publice, au fost încheiate contracte economice de prestări servicii și furnizare de produse, pentru combustibil, servicii de închiriere și mentenanță spațiu, servicii de actualizare informatică a produselor legislative desktop și on-line, servicii de medicina muncii, servicii IT, servicii de utilizare, implementare, mentenanță și suport necesare în exploatarea Sistemului Software Integrat pentru Management Economic SIMEC - pentru activitățile din serviciile financiar și administrativ, resurse umane și achiziții publice, diverse materiale și produse de strictă necesitate etc.

În vederea asigurării continuității furnizării serviciilor, pentru începutul anului 2023, până la aprobarea bugetului de stat au fost încheiate acte adiționale la contractele aferente anului 2022 având ca obiect prestarea de servicii, chirie și mentenanță, etc.

În intervalul ianuarie - decembrie 2023 au fost efectuate 34 de achiziții directe, din care 29 au fost efectuate din Catalogul electronic pus la dispoziție de platforma SEAP, iar 5 achiziții au fost efectuate off-line, de pe piața liberă, fie din cauza lipsei acestora de pe platforma SEAP, fie din cauza faptului că prețul acestora pe piața liberă a fost mai mic decât pe platforma SEAP.

În urma finalizării procedurilor de achiziție au fost întocmite 17 contracte de achiziție publică de servicii achiziționate pe perioada întregului an și 16 achiziții publice achiziționate pe baza de comandă lansate prin platforma SEAP sau de pe piața liberă.

Având în vedere că valoarea estimată a contractelor a fost mai mică decât pragul valoric stabilit la art. 7, alin. (5) din Legea nr. 98/ 2016 privind achizițiile publice, cu modificările și completările ulterioare, toate produsele și serviciile au fost achiziționate prin modalitatea de achiziție directă, fie din platforma SEAP, cu respectarea prevederilor art. 7 alin.(7) din Legea nr. 98/2016 privind achizițiile publice cu modificările și completările ulterioare, fie offline de pe piața liberă.

Din bugetul aprobat pentru anul 2023, la bunuri și servicii, din suma totală de 1.151.226,35 lei, pentru plata colaboratorilor externi (cheltuieli pentru transport, masă și cazare și remunerație) a fost utilizată suma de 477.311 lei. Pentru plata cheltuielilor de transport privind deplasarea inspectorilor de monitorizare la vizitele de monitorizare a fost utilizată suma de 17.082 lei, conform Planului anual de vizite pentru anul 2023.

1. Achiziții de produse

Nr. crt	Denumire produse	Data	Suma (lei)		Metoda / procedura de achiziție	Furnizor
			Fără TVA	Cu TVA		
1.	Achiziție licența ZOOM	23.01.2023	754,00	897,26	Achiziție directă online SEAP	S.C ASTONA TECH S.R.L.
2.	Achiziție anvelope all season	06.04.2023	418,00	497,42	Achiziție directă online SEAP	S.C. IKARUS TRANS S.R.L.
3.	Achiziție produse de birotica	27.04.2023	5.090,36	6.057,53	Achiziție directă online SEAP	S.C. TELEGRAF PRINT S.R.L.
4.	Achiziție cartușe toner	02.05.2023	18.174,00	21.627,06	Achiziție directă online SEAP	S.C. MEDA CONSULT S.R.L.
5.	Achiziție calculatoare portabile (laptopuri)	12.05.2023	21.008,00	24.999,52	Achiziție directă online SEAP	S.C. DMI IT SYSTEMS S.R.L.
6.	Achiziție sisteme de calcul All in One	12.05.2023	16.144,00	19.211,36	Achiziție directă online SEAP	S.C. DMI IT SYSTEMS S.R.L.
7.	Achiziție produse acțiuni de protocol	14.09.2023	585,77	697,07	Achiziție offline	S.C. SUPERMARKET LA COCOȘ S.R.L.
8.	Acumulator auto	18.10.2023	550,00	654,50	Achiziție directă online SEAP	AUTO REPAIR S.R.L
9.	Pneuri autovehicule	27.12.2023	1.008,00	1.199,52	Achiziție directă online SEAP	MARSOROM S.R.L.

2. Achiziții servicii

Nr. crt	Denumire servicii	Data	Suma (lei)		Metoda / procedura de achiziție	Furnizor
			Fără TVA	Cu TVA		
1	Contract subsecvent pentru perioada 01.01.2023 - 28.02.2023 - acord cadru încheiat de ONAC	20.12.2022	7.563,03	9.000,00	Contract subsecvent - acord cadru încheiat de ONAC	OMV PETROM MARKETING S.R.L.
2	Achiziție servicii de găzduire pentru site consiliuldemonitorizare.ro si reînnoire domeniu	18.01.2023	1.155,00	1.374,45	Achiziție directă online SEAP	SC SOFTESS 21 SRL
3	Achiziție servicii de telefonie mobilă	02.02.2023	8.068,94	9.602,04	Achiziție directă online SEAP	S.C. TELEKOM ROMANIA MOBILE COMMUNICATIONS S.A.
4	Achiziție servicii de telefonie fixă, televiziune și internet	02.02.2023	6.205,68	7.384,76	Achiziție directă online SEAP	S.C. ORANGE ROMANIA COMMUNICATIONS S.A.
5	Contract servicii închiriere, mentenanță și suport necesar în exploatarea Sistemului Software Integrat pentru management economic - financiar și administrativ SIMEC	10.02.2023	16.200,00	19.278,00	Achiziție directă online SEAP	S.C. CENTRUL TERITORIAL DE CALCUL ELECTRONIC S.A.
6	Achiziție program legislativ online iLEGIS - pachet BUSINESS	13.02.2023	1.650,00	1.963,50	Achiziție directă online SEAP	S.C. CENTRUL TERITORIAL DE CALCUL ELECTRONIC S.A.
7	Achiziție servicii legislative - produs legislativ LEX EXPERT	13.02.2023	1.485,00	1.767,15	Achiziție directă online SEAP	COMPANIA DE INFORMATICĂ NEAMT S.R.L.
8	Achiziție servicii poștale	23.02.2023	138,00	164,22	Achiziție offline	POȘTA ROMÂNĂ
9	Contract subsecvent pentru perioada 01.03.2023 - 31.12.2023 - acord cadru încheiat de ONAC	28.02.2023	41.176,47	49.000,00	Contract subsecvent - acord cadru încheiat de ONAC	OMV PETROM MARKETING S.R.L.
10	Servicii montaj încuietori dulapuri birou	16.03.2023	770,00	770,00	Achiziție directă online SEAP	S.C. ELF COSTRUCT S.R.L.

11	Achiziție servicii pentru consultarea online a produsului Contabilitatea instituțiilor publice	20.03.2023	761,90	800,00	Achiziție directă online SEAP	S.C. LBW - EDITURI SPECIALIZATE S.R.L.
12	Servicii de tipărire și livrare vouchere de vacanță pe suport magnetic	19.04.2023	0,01	0,01	Achiziție directă online SEAP	S.C. UP ROMANIA S.R.L.
13	Achiziție servicii în domeniul SSM și PSI	25.04.2023	2.384,00	2.836,96	Achiziție directă online SEAP	MEDICINĂ PREVENTIVĂ DR. IVĂNUȘ
14	Servicii de întreținere periodică și operative hardware, software, rețea, echipamente tehnică de calcul, servere, imprimante, securizare rețea informatică și sistem stocare date	10.05.2023	64.000,00	76.160,00	Achiziție directă online SEAP	S.C. DMI IT SYSTEM S.R.L.
15	Servicii de asigurare: polița de asigurare auto obligatorie RCA	19.05.2023	1.382,00	1.382,00	Achiziție directă online SEAP	INTER BROKER DE ASIGURARE S.R.L.
16	Servicii de asigurare: polița de asigurare auto facultativă CASCO	19.05.2023	2.449,00	2.449,00	Achiziție directă online SEAP	INTER BROKER DE ASIGURARE S.R.L.
17	Servicii ITP pentru auto B113 CMC	09.06.2023	126,05	150,00	Achiziție offline	SIM AUTO S.R.L.
18	Servicii de asigurare: polița de asigurare auto facultativă CASCO	25.07.2023	6.025,00	6.025,00	Achiziție offline	S.C. GENERALI ROMÂNIA ASIGURARE REASIGURARE S.A.
19	Servicii de reparare și de întreținere a automobilelor	16.08.2023	3.578,45	4.258,40	Achiziție directă online SEAP	MERIDIAN SUD INVEST
20	Upgrade găzduire web	04.09.2023	592,94	705,60	Achiziție directă online SEAP	SOFTESS 21 S.R.L.
21	Servicii de reparare și de întreținere a automobilelor	16.10.2023	465,69	554,17	Achiziție directă online SEAP	MERIDIAN SUD INVEST
22	Servicii de mentenanță pentru aplicația informatică de raportare și evidență a deceselor, perioada noiembrie-decembrie	20.10.2023	11.000,00	13.090,00	Achiziție directă online SEAP	INNOVATE INFORMATIONAL TECHNOLOGY S.R.L.

23	Servicii de asigurare de răspundere civilă auto	14.12.2023	4.390,00	4.390,00	Achiziție directă online SEAP	Allianz Țiriac Asigurări
24	Contract închiriere spațiu birouri și mentenanță spațiu nr. 1832/16.11.2020	01.01-31.12.2023	388.805,70	462.678,78	Excepție cf. art. 29 din Legea nr. 98/2016	S.C. AMDA PROPERTIES S.R.L.

Ponderea achizițiilor de produse și servicii

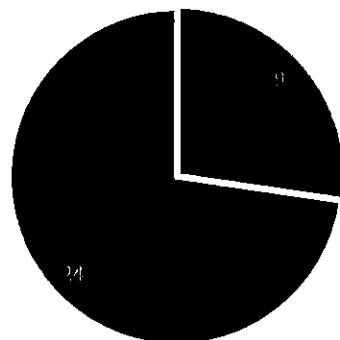
PROCESE DE ACHIZIȚII EFECTUATE ÎN ANUL 2023				
CATEGORIA	1.PRODUSE	9	PROCESE	
	2. SERVICII	24	PROCESE	

Întrucât valoarea estimată a achizițiilor publice stabilite în PAAP pe fiecare cod CPV a fost mai mică decât pragul valoric stabilit la art. 7 alin. (5) din Legea nr. 98/ 2016 privind achizițiile publice, toate produsele și serviciile au fost achiziționate prin metoda de achiziție directă fie din platforma SEAP fie offline din piața liberă, cu respectarea prevederilor art. 7 alin. (7) din Legea nr. 98/2016 privind achizițiile publice.

Numărul de procese de achiziții pe categorii		Modalitatea de achiziție		Durata medie de achiziție/procedura
PRODUSE	SERVICII	SEAP	OFFLINE	ACHIZIȚIE DIRECTĂ
9	24	28	5	între 3 - 10 zile
Total 33		Total 33		

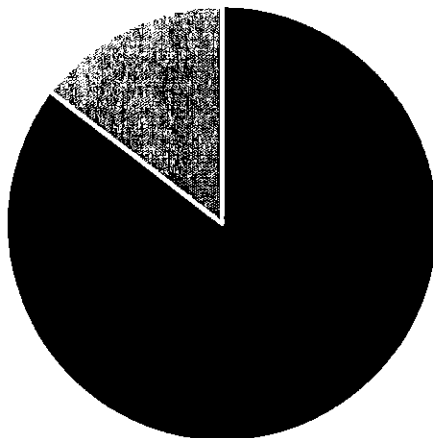
Ponderele achizițiilor publice efectuate în anul 2023

NUMĂRUL DE PROCESE DE ACHIZIȚII EFECTUATE PE CATEGORII / 2023

■ Achiziții produse ■ Achiziții servicii

PONDEREA ACHIZIȚIILOR PUBLICE EFECTUATE ÎN ANUL 2023

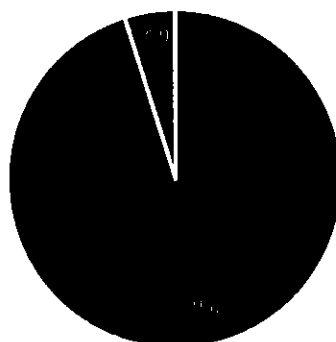
■ Achiziții efectuate prin SEAP ■ Achiziții efectuate pe piața liberă

TOTAL ACHIZIȚII PUBLICE EFECTUATE = 33		
ACHIZIȚII PUBLICE EFECTUATE PRIN SEAP	28	
ACHIZIȚII PUBLICE EFECTUATE DE PE PIAȚA LIBERĂ	5	

Buget total aprobat/2022		1.258.000,00	
CHELTUIELI CU BUNURI ȘI SERVICII	1.151.226,35	1.196.334,76	
CHELTUIELI DE CAPITAL	45.108,41		
SUME RĂMASE NEUTILIZATE		61.665,24	
GRADUL DE UTILIZARE AL FONDURILOR APROBATE = 95,1%			

GRADUL DE UTILIZARE AL FONDURILOR APROBATE

Gradul de utilizare a fondurilor publice alocate
Consiliului de Monitorizare

■ Fonduri utilizate ■ Fonduri neutilizate

CAPITOLUL IV - COMPARTIMENTUL JURIDIC

La nivelul Consiliului de Monitorizare este înființat un compartiment juridic, cu un post de consilier juridic, grad profesional superior. Activitatea Compartimentului juridic este reglementată prin Regulamentul de organizare și funcționare aprobat prin Ordinul Președintelui Consiliului de Monitorizare și publicat în Monitorul Oficial din 2017.

Astfel, consilierul juridic:

- asigură apărarea drepturilor și intereselor legitime ale Consiliului de monitorizare, asigurând astfel respectarea cadrului legal;
- avizează pentru legalitate ordinele președintelui, contractele de achiziție publică, precum și alte acte juridice pentru care legislația prevede obligația avizării de legalitate;
- asigură consultanță juridică compartimentelor funcționale din cadrul Consiliului de monitorizare;
- reprezintă Consiliul de monitorizare în fața instanțelor judecătorești, aceasta incluzând activitatea de întocmire a întâmpinărilor și răspunsurilor la întâmpinări, notelor de ședință, concluziilor scrise, precum și activitatea ce ține de pledarea cauzelor în fața instanțelor judecătorești;
- întocmește cererile de chemare în judecată și căile de atac ordinare și/ sau extraordinare în vederea protejării și apărării instituției. Acestea vor fi semnate de către președintele Consiliului de monitorizare ori înlocuitorul acestuia;

Situația dosarelor în care Consiliul de Monitorizare este implicat:

În anul 2023, împotriva Sentinței civile favorabile Consiliului de Monitorizare pronunțată de Curtea de Apel Ploiești în dosarul nr. 147/42/2022, reclamanta a formulat recurs. Consilierul juridic a depus în termen Întâmpinare la recursul formulat și urmează ca acesta să se judece la data de 20.02.2024 la Înalta Curte de Casație și Justiție.

De asemenea, în prima parte a anului, pe rolul Tribunalului București a fost format un dosar care are ca obiect refuz soluționare cerere și în care Consiliul de Monitorizare are calitatea de pârât. Consilierul juridic a depus Întâmpinare în termen legal și, printre altele, a invocat excepția de necompetență materială a Tribunalului în soluționarea cauzei. Toate termenele de judecată pentru care am fost citați, pe parcursul anului 2023, au fost în perioadele în care magistrații și personalul auxiliar au fost în grevă.

Prin efectul art. 12 din Anexa 3 - Norme metodologice privind protecția persoanelor instituționalizate aflate în situații vulnerabile la Ordinul Procurorului General al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție nr. 144/26 iunie 2017 privind instituirea unui mecanism de protecție a persoanelor instituționalizate aflate în situații vulnerabile, care prevede că: „De îndată ce Consiliul de monitorizare instituit de Legea nr. 8/2016 privind înființarea mecanismelor prevăzute de Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități, cu modificările și completările ulterioare va deveni operațional, copii ale ordonanțelor prin care se dispun soluții de netrimitere în judecată în cauzele având ca obiect infracțiuni comise asupra persoanelor instituționalizate aflate în situații vulnerabile vor fi comunicate acestui organism în vederea exercitării dreptului de a formula plângere, potrivit art. 4, lit. d) din aceeași lege.”, Parchetele din țară transmit spre comunicare Consiliului de monitorizare Ordonanțele de clasare. Conform dispozițiilor art. 4, lit. d) din Legea nr. 8/2016, cu modificările și completările ulterioare, Consiliul de monitorizare „sesizează de îndată organele judiciare competente ori de câte ori constată că încălcarea drepturilor persoanelor cu dizabilități a fost făcută prin fapte de natură penală și poate face plângere, dacă este cazul, împotriva soluțiilor de neurmărire sau de netrimitere în judecată.”

Pe parcursul anului 2023 au fost finalizate demersurile pentru încheierea Protocolului de colaborare cu Ministerul Public - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție în vedere îmbunătățirii activității Consiliului de monitorizare și exercitării atribuțiilor de la art. 4 lit. d) în mod eficient, urmând ca el să fie semnat în prima parte a anului 2024.

Pe parcursul anului 2023, Consiliului de monitorizare i-au fost comunicate 72 de Ordonanțe de clasare/netrimiteri în judecată dispuse în dosare de cercetare penală ce au avut ca obiect infracțiuni săvârșite de sau împotriva unor persoane cu dizabilități, minori sau persoane vârstnice, în comunitate sau în instituții, decese în spitale/secții de psihiatrie și în cadrul centrelor de plasament, centrelor pentru persoane vârstnice și centre pentru persoane cu dizabilități.

Toate soluțiile de neurmărire/ netrimiteri în judecată transmise de către Parchetele din țară au fost înregistrate, studiate și păstrate într-un registru electronic cu evidențierea datelor în vederea consultării la nevoie.

Din analiza Ordonanțelor primite a rezultat că toate au fost comunicate părților personal, prin reprezentant sau centru, după caz. Consiliul de monitorizare nu a fost solicitat de către persoanele care au avut calitatea de persoane vătămate în dosarele de cercetare finalizate cu neurmărire/netrimiteri în judecată pentru a face plângere împotriva soluțiilor dispuse de organele de cercetare penală și confirmate de procuror.

De asemenea, este de menționat faptul că simpla Ordonanță de clasare, neînsoțită de actele de cercetare dispuse în dosar, nu este suficientă pentru a putea formula o plângere împotriva respectivei Ordonanțe.

Cea mai mare parte din activitatea consilierului juridic constă în acordarea de sprijin și colaborarea cu celelalte compartimente din cadrul Consiliului de monitorizare prin emiterea de puncte de vedere scrise, atunci când acestea au fost solicitate în scris, sau verbal atunci când au fost solicitate astfel. A fost acordată asistență juridică în aplicarea prevederilor legale în vigoare în domeniu către Compartimentele Resurse Umane, Achiziții, Financiar-Contabil și preponderent către Serviciul de monitorizare.

De asemenea, urmare a desfășurării activității instituției, atât de către inspectorii în teren cât și în activitățile de birou de după vizită, consilierul juridic a contribuit la îmbunătățirea procedurilor instituției prin introducerea în procedurile de lucru a unor instrumente legale, juridice (de probă, de organizare, de asigurare a respectării limitelor de legalitate) care să ajute inspectorii să-și susțină

constatările făcute în timpul vizitei cu un material probatoriu consistent și eficient în justiție.

Activitatea consilierului juridic a constat și în monitorizarea respectării metodologiilor și a instrucțiunilor de lucru, verificarea și acordarea de vize de legalitate documentelor întocmite de celelalte compartimente ale instituției, asigurând astfel desfășurarea eficientă a activității și atingerea obiectivelor cu încadrarea în prevederile legale în vigoare.

CAPITOLUL V - PROPUNERI ȘI CONCLUZII

În anul 2023, activitățile Consiliului au vizat sporirea atât a eficienței, cât și a eficacității activităților de monitorizare. Astfel, numărul vizitelor de monitorizare a crescut de la 138 la 152 (unele dintre aceste vizite efectuate de echipele de monitorizare acoperind una sau chiar mai multe instituții într-o singură deplasare). În plus, activitățile de monitorizare s-au pliat pe situațiile identificate în anumite instituții și au evaluat, în consecință, aspecte cheie ce țin specific de respectarea anumitor drepturi (de exemplu, conținere și izolarea, gestionarea banilor rezidenților sau condiții de viață). Mai mult, eficacitatea activității de monitorizare a fost asigurată nu doar printr-o astfel de monitorizare în teren a situației respectării drepturilor persoanelor cu dizabilități din instituțiile supuse monitorizării, cât și prin monitorizarea de la distanță în vederea obținerii de informații suplimentare necesare evaluării modului în care sunt exercitate aceste drepturi (în speță, privind legalitatea prezenței persoanelor cu dizabilități în anumite centre sau stadiul procesului de dezinstituționalizare). Noul sistem unitar digital de raportare a deceselor survenite în instituțiile supuse monitorizării implementat de Consiliu din luna februarie 2023, constituie o altă măsură menită să asigure eficiența și eficientizarea activității de monitorizare.

În 2023, Consiliul de monitorizare a fost un partener activ de dialog pentru alte instituții ale statului cu atribuții în domeniul protecției sociale a persoanelor cu dizabilități, cât și în domeniul drepturilor omului, atât în vederea promovării perspectivei CDPD, cât și pentru identificarea soluțiilor privind implementarea

Convenției la nivel național. În acest context, subliniem importanța atât a continuării parteneriatului cu Centrul de Resurse Juridice, cât și a noului protocol încheiat cu Parchetul General. Consiliul de monitorizare a reacționat cu promptitudine la situații de încălcări ale drepturilor omului în instituții și a sesizat de fiecare dată când contextul a reclamat acest lucru, toate instituțiile abilitate (AJPIS, DSP, DSV, CJPC, Poliție, Parchet, ITM, etc.).

Din 2024, la nivelul Consiliului va fi utilizată o nouă procedură de monitorizare elaborată în 2023 care include atât indicatori cantitativi, cât și calitativi în scopul asigurării uniformității în activitatea de monitorizare și a unei evaluări a respectării drepturilor persoanelor cu dizabilități în acord cu prevederile CDPD.

Pentru anul 2024, obiectivul general stabilit în programul de candidatură care avea în vedere identificarea modalității optime privind implementarea sistemului unitar de raportare a deceselor a fost deja îndeplinit la începutul anului 2023. Astfel, pentru 2024, ne propunem atât noi obiective, cât și continuarea unor activități trecute:

- Perfecționarea inspectorilor de monitorizare pentru a aprofunda: (i) cunoștințele din domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități ca urmare a evoluției înțelegerii acestora din perspectiva CDPD, cât și a cadrului internațional și național de implementare a CDPD și (ii) abilitățile de raportare a datelor colectate în cadrul vizitelor de monitorizare în formate de raport tehnic de monitorizare;
- Digitalizarea noii proceduri de monitorizare care va permite unitatea și consecvența desfășurării vizitelor de monitorizare, precum și a înregistrării și evaluării datelor colectate în acest mod din perspectiva asigurării exercitării drepturilor persoanelor cu dizabilități;
- Consolidarea colaborării interinstituționale privind implementarea CDPD prin constituirea unui grup de lucru împreună cu reprezentanți ai Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități, ai Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție, Agenția Națională pentru Plăți și Inspecție Socială, precum și ai altor instituții cu atribuții în domeniul protecției sociale a persoanelor cu dizabilități pentru a

discuta și a identifica soluții la problemele identificate de Consiliul de monitorizare pe parcursul vizitelor desfășurate, cât și la cele legate de implementarea CDPD. La invitația Consiliului, au avut loc deja două întâlniri la începutul acestui an care au vizat atât stabilirea agendei întâlnirilor grupului de lucru, cât și problema centrelor rezidențiale cu o capacitate de 50 de locuri care în prezent funcționează fără licență. La următoarele întâlniri, grupul de lucru va discuta, printre altele, progresul procesului de dezinstituționalizare conform actualei Strategii naționale privind prevenirea instituționalizării persoanelor adulte cu dizabilități și accelerarea procesului de dezinstituționalizare, 2022-2030 sau practicile de conțenționare și izolare care se aplică în centrele rezidențiale;

- Continuarea întâlnirilor cu Mecanismul de prevenire a torturii din cadrul Avocatul Poporului pentru a discuta rezultatele vizitelor de monitorizare privind respectarea drepturilor persoanelor cu dizabilități din prisma instrumentelor de drept internațional care fundamentează activitatea celor două instituții;
- Modificarea modalității de notificare a deceselor care să permită o evaluare a circumstanțelor în care survin decesele în instituțiile supuse monitorizării;
- Continuarea activităților de selecție a experților independenți;
- Elaborarea standardului ocupațional pentru ocupația de expert independent pentru a fi introdus în Clasificarea Ocupațiilor din România;
- Continuarea demersurilor de colaborare interinstituțională prin finalizarea unui protocol de colaborare cu Autoritatea Națională de Management al Calității în Sănătate;
- Atragerea de fonduri europene pentru a sprijini dezvoltarea instituțională și capacitatea tehnică a Consiliului, pentru elaborarea de instrumente de monitorizare eficiente, în colaborare cu alte instituții, organizații neguvernamentale, experți naționali și internaționali pentru implementarea de proiecte în domenii în care expertiza și experiența inspectorilor de monitorizare sunt decisive;

Intensificarea monitorizării celor 33 de centre aflate în proces de restructurare până la finalul lui 2024 și identificarea unor soluții privind accelerarea monitorizării

împreună cu Agenția Națională pentru Plăți și Inspecție Socială și Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități. În ceea ce privește activitatea de monitorizare ne dorim accelerarea activității de monitorizare peste planificarea realizată la finele anului 2023 pentru anul 2024. Echipele Consiliului au desfășurat deja peste 10 vizite neprogramate în urma sesizărilor sau autosesizărilor privind încălcări ale drepturilor persoanelor cu dizabilități. Cu toate acestea, numărul instituțiilor care găzduiesc persoane adulte cu dizabilități este mult pentru capacitatea de monitorizare a Consiliului. La 31 martie 2023, numărul total de persoane cu dizabilități comunicat de către Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului județene, respectiv locale ale sectoarelor municipiului București, este 886.950 de persoane. Dintre acestea, 98,16 % (870.661 persoane) se află în îngrijirea familiilor și/sau trăiesc independent (neinstituționalizate) și 1,84 % (16.289 persoane) se află în instituțiile publice rezidențiale de asistență socială pentru persoanele adulte cu dizabilități (instituționalizate) coordonate de Ministerul Muncii și Solidarității Sociale prin Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități.

Conform datelor oficiale publicate pe site-ul Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități, „numărul instituțiilor publice de asistență socială pentru persoanele adulte cu dizabilități la 31 martie 2023 este de 569 (față de 555 la 31 martie 2022), dintre care: 508 rezidențiale (față de 496 la 31 martie 2022) și 61 nerezidențiale - de zi (față de 59 la 31 martie 2022).”

Conform listei furnizorilor de servicii sociale acreditați publicată pe site-ul Ministerului Muncii și Solidarității Sociale, numărul total de instituții rezidențiale publice și private, destinate să servească persoanelor cu dizabilități, adică supuse monitorizării Consiliului de Monitorizare, este de 1615. La acestea se adaugă 35 de spitale de psihiatrie și secțiile de psihiatrie ale spitalelor din țară al căror număr nu a fost încă furnizat de către Ministerul Sănătății.

Astfel, mărirea numărului de personal, cu precădere a inspectorilor de monitorizare, pentru eficientizarea activității de monitorizare este esențială și este cu atât mai justificată și de actualul context, în care tot mai multe cazuri de abuz și încălcări ale drepturilor persoanelor instituționalizate sunt aduse în atenția

publică și cer intervenția autorităților statului pentru o remediere rapidă și de durată. Mai mult, multiplele schimbări legislative și în organizarea și funcționarea instituțiilor supuse monitorizării îngreunează și mai mult activitatea inspectorilor Consiliului de monitorizare care se regăsesc de multe ori în situația de a cere schimbarea denumirii instituțiilor în actele de deplasare și mandat, extinderea mandatelor echipei de vizitare și prelungirea duratei vizitelor de monitorizare pentru a putea asigura timpul necesar monitorizării. Rezultatul activității Consiliului de Monitorizare este asigurarea respectării drepturilor persoanelor cu dizabilități și prin asta, îmbunătățirea calității vieții acestora.

Astfel, pentru buna funcționare a Consiliului de monitorizare este urgentă suplimentarea numărului de inspectori de monitorizare și de funcționari publici pentru asigurarea îndeplinirii obiectivelor asumate atât din perspectiva obiectului de activitate cât și din perspectiva respectării principiilor legalității, eficienței, eficacității și transparenței în administrația publică.

Neadoptarea unor măsuri care să conducă la rezolvarea situațiilor expuse conduc la îngreunarea desfășurării activității Consiliului de monitorizare și, ca rezultat final, la o mai slabă acoperire a instituțiilor supuse monitorizării, la o mai slabă monitorizare a exercitării drepturilor persoanelor cu dizabilități din instituțiile respective și, de asemenea, la neîndeplinirea cerințelor din Convenție de către statul român.

Propunem avizarea favorabilă a prezentului raport de activitate și adoptarea acestuia de către plenul Senatului.

Dr. Emanuel - Gabriel BOTNARIU

